هەرێمی کوردستانی عێراق
ئەنجوومەنی نیشتمانیی
کوردستانی عێراق

ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

١٠

١٩٩٣ ـ بەرگی دەیەم

چاپی یەکەم ١٩٩٨

پێڕست :

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (١٤) دووشـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١١/١٥ ـــــــ ل٥

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (١٥) سێ شـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١١/١٦ ـــــــ ل٣٩

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (١٦) چوارشـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١١/١٧ ـــــــ ل٥٣

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (١٧) سێ شـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١١/٢٣ ـــــــ ل٥٩

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (١٨) سێ شـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١١/٣٠ ـــــــ ل٦٧

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (١٩) چوارشـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١٢/١ ـــــــ ل٩٣

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (٢٠) یەک شـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١٢/٥ ـــــــ ل١٢٧

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (٢١) سێ شـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١٢/٧ ـــــــ ل١٥٣

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (٢٢) یەک شـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١٢/١٢ ـــــــ ل١٨١

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (٢٣) دووشـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١٢/١٣ ـــــــ ل٢١١

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (٢٤) سێ شـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١٢/١٤ ـــــــ ل٢٢٩

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (٢٥) چوارشـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١٢/١٥ ـــــــ ل٢٢٥

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (٢٦) دووشـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١٢/٢٠ ـــــــ ل٢٧٧

پرۆتۆکـۆلی دانیـشـتنی ژمـاره (٢٧) سێ شـەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١٢/٢١ ـــــــ ل٢٩٣

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

ئەمڕۆش پێی راناگەین خشتەکە تەواوکەین دانیشتنێکی تر تەواوی دەکەین، جا ئەگەر ئامادەن با لێژنەی یاسا کەرەم بکات.

بەڕێز کـاکـەرەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

بسم الله الرحمن الرحيم

باسم شعب

رقم القرار:

تاريخ القرار:

استناداً الى احكام الفقرة (أ) من المادة (٥٦) من قانون رقم (١) لسنة ١٩٩٢ وبناءً على ماعرضه وزير المالية والاقتصاد و وافق عليه مجلس الوزراء قرر المجلس الوطني لكوردستان العراق بجلسته المنعقدة بتأريخ ١٣/١٢/١٩٩٣اصدار مايلي:

قانون رقم (٢١) لسنة/١٩٩٣

«قانون التعريفة الگمرگية لاقليم كوردستان العراق»

المادة الاولى: يقصد بالتعابير التالية المعاني المبينة ازاءها لاغراض هذا القانون.

١- الاقليم: اقليم كوردستان العراق.

٢- الوزارة: وزارة المالية والاقتصاد في الاقليم.

٣- الوزير: وزير المالية والاقتصاد للاقليم.

٤- التعريفة الگمرگية: المبالغ المسجلة بالجداول المتضمنة بسميات البضائع ومعدلات الرسوم الگمرگية الخاضعة لها والقواعد والملاحظات الواردة منه للبضائع التي تدخل او تخرج من الاقليم.

٥- نوع البضاعة: البضائع المسمات في الجداول التعرفة الگمرگية المرتبطة بهذا القانون.

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

چ تێبینییەک هەیە لەسەر مادە (١)؟ ئەگەر نییە، کێ لەگەڵ ئەوەیە مادە (١) وەک خۆی بێنێتەوە؟ سوپاستان دەکەین، کێ لەگەڵ نییە؟ بە تێکڕای دەنگ مادە (١) وەک خۆی مایەوە.

بەڕێز کـاکـەرەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

المادة الثانية: نستوفي الرسوم الصادر والوارد الگمرگية حسب المقادير المنصوص عليها في الجداول الملحقة بهذا القانون، سوپاس.

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

چ تێبینی هەیە، لەسەر مادە (٢)؟ دیارە بەڕێزان مەلاتاهیر وکاک بەختیار تێبینیان هەیە.

بەڕێز مەلامحەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەمادەی دووەمدا وشەی (الملحقه) هاتووەو لە مادەی یەکەم برگەی پێنجەمیش وشەی (المرتبطه) هاتووە، جا پێم وایە یەک بخرێن باشترە وبکرێ بە (الملحقه)، چونکە ئەم وشەی دوایی رەوانترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

مادە (٢) (ملحق)یە، (مرتبطه) نییە.

بەڕێز مەلامحەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەگەر مۆڵەتم بدەن پێنجەم (نوع البضائع المسمسات)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئەوە تەواو بوو مامۆستا.

بەڕێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

مەبەستم (ملحقة) رەوانترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

مامۆستا دەنگمان لەسەر مادە (١)دا ئەمە مادەی (٢)ە، مادەیەک کەوتە دەنگ دانەوە ئینجا ئەگەر چ تێبینییەک هەبوو لەلانی دارشتنەوە، ئەوە گرفتێکی گەورە نییە.

بەڕێز مەلامحەمەد تاهیر زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

خۆی گرفتەکە لەخۆیندنەوەی دووەم دا دروست بوو، لەڕاستی دا ئەم خشتەیە (ملحقه) بەم یاسایەوە، نەک (مرتبطه)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئەوە وەک گوتمان با لیژنەی یاسا دایبڕێژنەوە، گرفت نییە.

بەڕێز بەختیار حەیدەر عوسمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من تەنها یەک تێبینیم هەیە ئەویش ئەگەر بێتو ئێستا دەنگ لەسەر ئەم مادەیە بدەین دوایی لەخشتەکان ناتوانین دەنگی لەسەر بدەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئێمە دەنگ لەسەر مادەکە دەدەین خشتەکە کە خۆشی دێ، شیاوی گفتوگۆ ودەنگ لەسەر دان دەبێت.

ماده «۲» کێ لەگەڵ ئەوەیە وەک خۆی بمێنێتەوە؟ سوپاستان دەکەین. کێ لەگەڵ نییە؟ بە تێکڕای دەنگ وەک خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة الثالثة:

تبقى نافذة المفعول القيود والموانع المفروضة على بعض المستوردات او الصادرات بمقتضى قرارات المجلس الوطني لاقليم كوردستان او الصادرة عن مجلس وزراء الاقليم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

چ تێبینییەک هەیە لەسەر مادە (۳)؟ تەنها کاک د.قاسم تێبینی هەیە، دیارە بەڕێز وەزیری داراییش تێبینی هەیە، با کاک د.قاسم تێبینییەکەی خۆی بڵێ، پاشان جەنابی وەزیری دارایی.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەر چەند لەگەڵ برادەرانی لیژنەی یاسایی باسمان کرد، بەڵام لێرە من زۆر بەبەرژەوەندی دەبینم (تبقى نافذة المفعول القيود والموانع) دەبێ جارێکی تر پێدا چوونەوەیەک بکرێ، چونکە زۆر شت لەبەرژەوەندا نەماوە بمێنێ، سوپاس.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەوەی بەڕێز د.رزگار دەڵێت کە (تبقى نافذة المفعول القيود والموانع) پێدا چوونەوەیەکی بکەین ئەوجا دای بنێین، واتا ئێمە ئێستا ئەگەر لێرەش دای بنێین هەر دەتوانین پێیدا بچینەوە، سوپاس.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

زیاتر لەوەی کەبەڕێز سەید حەسەن فەرمووی ئەگەر (ذكر) نەکرێن، ئەمە وەک بڵێین ئەو (قيود وموانع)انە نەماون یان نەمێنن، چونکە ماددەیەکی لەدوای یەکەی تێیدایە دەڵێ (يلغى ما يتعارض مع احكام هذا القانون) مانای وایە ئەو بڕیارانەی ئەنجوومەنی نیشتمانی وئەنجوومەنی وەزیران داویانن هەموو هەڵدەوشێنەوە، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەراستی یا منیش ئەمویست ئەمە بڵێم کە د.رزگار گوتی، چونکە ئێمە هەندێک تێڕوانینمان پەیدا کردووە پاش تاقی کردنەوەی ئەو (٥ ـ ٦) مانگی پێشووە، هەندێک لەو بڕیارانەی کە ئەنجوومەنی بەڕێز داویەتی ئێستا کاتی چاو پیاخشانەوەیکی هاتووە، مەرج نییە کامەلا ئەبڕێت، کامەلا نابڕێت، کامە جێگیر ئەبێت، ئەوە من باسی ئەوە ناکەم، بەڵام پێویستی بەچاو پێدا

خشانەوەیەک هەیە، جا لەبەر ئەوە ئەم دەقە یاساییە کەتۆ بە یاسا دیاریت کردووە ئەو بەرهەڵستیانەی کە پێشتر دانراون هەروەکو خۆیان ئەمێننەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بزانین یاساناسەکان چی دەڵێن؟ کاکەرەش فەرموو.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەوەی بەڕێز وەزیری دارایی فەرمووی دیسان دووبارە دەبێتەوە، بابەتەکە (تحصیل حاصلە)، چونکە قانونە کە لای ئێمە دەرهێندراوە هەر کاتێک ئێمە دەتوانین چاوی پێدا بخشێنینەوە بەڕێزی دەتوانێ دەربارەی ئەو بڕیارانەی کەدەرچووە لەپەرلەمان پاشی یاسای (تعریفەی گومرگی) ئەوەی بەماقوولی نازانی یان ناگونجێن لەگەڵ باردۆخی دا ئەوە وەکو پرۆژەیەک دەتوانێ پێشکەشی ئەنجوومەنی وەزیرانی بکات وبدرێتە پەرلەمان ولێی بکۆڵدرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

خۆی لەمادە (٤) ی پرۆژەی وەزارەت کە پێشکەشی کردووە هەمان مادە هاتووە، ئەوەی کەبەڕێز وەزیری دارایی ئێستا باسی دەکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کێ لەگەڵ ئەوەیە کە مادە (٣) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ دەست بەرزکرایەوە، کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە، بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة الرابعة:

للوزارة اتخاذ الاجراءات اللازمة من قبيل الحماية او المقابلة بالمثل عند تعرض مصالح الاقليم للخطر من جراء حوادث جارية في بلد من البلدان الاجنبية:

أ- لغرض استيفاء رسوم او ضرائب باهظة على بضائع الاقليم او منع او تقييد بعض الواردات او الصادرات.

ب- لغرض نزول قيمة عملة ذلك البلد بصورة تؤدي الى الاخلال بالمنافسة التجارية الاعتيادية لدرجة تعرض تجارة الاقليم للخطر، فيجوز اصدار انظمة لاخضاع البضائع التي منشؤها أحدى البلدان المذكورة لزيادة ضعف الرسم المنصوص عليه في الجداول الملحقة بهذا القانون، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

چ تێبینی یەک هەیە لەسەر مادە (٤)؟ با ناوی برادەران بنووسین: ئەو برادەرانەی کە دەیانەوێت

لەسەر ئەم بابەتە قسە بکەن (٥) کەسن، کاک ئەکرەم، کاک عەبدولخالق، کاک بەختیار، کاک محەمەد سەعید یەعقوبی، کاک جمیل یش، لە لیژنەی ئابووری فەرموون.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

واتا ئەگەر دەسەلآت بدەنە وەزارەت بەرژەوەندی هەرێم دەکەوێتە خەتەر، ئەمە کارێکی نیشتمانیی گەورەیە، بۆیە لیژنەی ئابووری لەکۆبوونەوەی خۆیدا، هەر وەکو ئێمە بۆ دەستەی سەرۆکایەتی و بۆ لیژنەی یاسامان بەرزکردەوە کە دەبێ ئەم برگەیە زیاد بکرێ کە ئەمەیە (بعد استحصال موافقة المجلس الوطني بذلك)، سوپاس.

بەڕێزعـەبدولخـالق مـحـەمـەد رەشـیـد زەنگەنە:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بەنسبەت منەوە نازانم یان رووون کردنەوەی دەوێ یان هەموارکردن، ئەڵێ: (للوزارة اتخاذ الاجراءات اللازمة من قبيل الحماية او المقابلة بالمثل عند تعرض المصالح الاقتصادية) واتا بێ ئەوەی وشەی (اقتصادی) تێدا بێت، کە ئەوە بەرژەوەندی (امن)یش دەگرێتەوە، جا لەبەر ئەوە ئەبێت بنووسین (عند تعرض المصالح الاقتصادية في الاقليم للخطر من جراء حوادث جارية في بلد من البلدان المجاورة)واتا ئەمە مەسەلەیەکە لایەنی ئابووی صرف دەگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز ئـەکـــــرەم عـــــەزەت نـەجـــــیـب:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

چەند تێبینییەکم لەسەر ئەم مادەیە هەیە کە ئەڵێ (للوزارة اتخاذ الاجراءات اللازمة من قبيل الحماية او المقابلة بالمثل) یان رەسم وباج وەرگرتن، ئەم دەسەلآتە بەرای من هەر بۆ ئەنجوومەنی وەزیران بێت، سوپاس.

بەڕێز بەخـــتـــیـــار حـــەیدەر عـــوســـمـــان:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

ئەمن دووسێ تێبینیم لەسەر ئەو مادەیە هەیە بەراستی ئەگەر سەرنج لە تێبینیەکەم بدەن کەدەڵێ (للوزارة اتخاذ الاجراءات اللازمة من قبل الحماية) ئاماژە بۆ دوو شت دەکا کە بۆی هەیە روو بدەن یەکەم (استيفاء رسوم وضرائب باهضه) لەجێی دی لەوڵاتانی دی، لێرەدا نابێت بگۆترێ (لغرض استيفاء الرسم)ئەو (غرض)ە ئەبێت هەر لابچێ، لەسەرێکەوە دەڵێ (في بلد من البلدان الاجنبية) زیادەیەکی لەبۆ بکرێت بگۆترێت و(منها) واتا ئەو ئیجرائاتانە رووون بکاتەوە، کە لە وڵاتەکانی تر دەکرێت (١) (استيفاء رسوم) ببێ (بغرض) دوو، دیسان (بغرض نزول)نابێت ڕاستەوخۆ بڵێ (نزول قيمة عملة ذلك البلد) لێرە خاڵێکی سەرەکی هەیە دەربارەی ئەوە، ئەگەر بێتوو لێرە بەیاسا ئەو رەسمە گومرگیە سەپێندرا، پێویستە بەبڕیارێکی پەرلەمان ئەو رەسمانە زیاد بکرێن، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

تەنیا دەست نیشان کردنی دیاردەیەکی ئابووریيە، ئەویش ئەوەیە کە ئەگەر بەرژەوەندی هەرێم کەوتە مەترسیەوە لەوانەیە عملیش نەبێت، چونکە بەرژەوەندی هەرێم لەرووی ئابووریيەوە تەنها (عمولە) دابەزاندن نییە، جا لەبەر ئەوە شتەکە ئەگەر گشتگیر بێ باشترە.

بەڕێز کـــاکـــەرەش مـــحـــەمـــەد نەقـــشـــبـــەندیی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

ئەوەی بەڕێز کـاک عـەبدولخـالق فـەرمـووی بابەتی بەرژەوەندی هەمـوو شت دەگـرێتـەوە، چونکە دووشت لەخـوارەوە دیاری کـراوە (أ ـ ب) مـانای وایە بە(مطلق) نەهاتووە، لەدووحـالەت دا وەزارەتی دارایی ئەو مافەی هەیە پێرەوێک دەربچوێنێ بۆ ئەو جۆرە شتانە، یەکێکیان مەعلووم ئەو دەقەیە کە رووندە، ئەوەی دووەمینیش زۆر ئاشکرایە مانای ئەوە نییە حتما ئابووریيە، چونکە دوو برگـە زیکر کراوە تەنیا لەو دوو بارەدا دەتواندرێ بکرێن وهەردووکیشی ئابووریيە، یەکیان رەسـمـەکـان، ئەوی تریان بابەتی بەهای عـوملەیە و، بەنسـبـەت ئەو براوەرانەی کـە فـەرمـوویان (فیجوز اصدار انظمة) خۆی بۆ جەنابتان ئاشکرایە کە ووتمان (یجوز اصدار انظمة) مانای وایە لە ئەنجـوومـەنی وەزیران پێرەوێک دەردەچێ مـانای ئەوە نـیـیـە کـە وەزارەتی دارایی خـۆی ئەوە دەکات، چونکە وەزارەتی دارایی رێنمایی دەردەکات پێرەو دەرناکات، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

ئێستاکە بۆ مەسەلەی داڕشتن، ئەو براوەرانەی کە شتێکیان بەنووسین هەیە با بیدەن بە لیژنەی یاسا، ئەگەر چ تێبینییەکی تر نییە، ئەم مادەکە ئەخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز مـحـەمـەد سـەعـیـد ئەحـمـەد یەعـقـوبی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

ئەوە چار نەکرا ئایا (جەوازی) یە یاخود (وجوبی) یە ئەمن حەز دەکەم ئەوەش بخرێتە دەنگدانەوە بزانین کێ لەگەڵ (جەوازی) یە وکێش لەگەڵ (وجوبی) یە، سوپاس.

بەڕێز کـاکـەرەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

ئەگەر پێرەو دەرنەچێ ئەو مـافـە نامـێنێ، بەهەمـوارکردن کـە دەڵێین (یجوز) مـانای وایە دەبێ هەمـوارکردنی یاسایە بەپێرەو بێ، چونکە ناکرێ یاسا بەپێرەو هەمـوار بکرێت، مـەگەر دەقێک لەیاساکەدا هەبێت جا ئەو یاسایە هاتووە، یاسای تەعـریفەی گومرگی ئێستا (جەوازی) یەکمان داوەتە ئەو دووحاڵەتە بەپێرەو بکرێت، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

پێشنیارێک هەیە لێرە لەسەر مەسەلەی (فیجوز اصدار انظمة)، لێرەدا مەرج نییە لیستێکی شـتـومـەک پێویست بکات، جا ئەوە وەکو جـەنابی سکرتێر دەڵێ پێویست ناکات پێرەوێکی بۆ

دەربهێنین، بەڵکو ئەنجوومەنی وەزیران ئەتوانێت بڕیارێک بدات بەپێی ئەو مادەیەی کە دیاریکراوە، واتا بەبڕیارێک گرفتەکە چار دەبێت.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئێستا ئێمە ئەنجوومەنی نیشتمانی، دەستەڵات دەدەینە ئەنجوومەنی وەزیران ئەوانیش پێڕەوێک دەربهێنن بۆ پیادەکردنی ئەو یاسایە، یانی بڕیارێکی ئەنجوومەن جێ بەجێ دەکات، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەروەکو ئێستا کاک سەید حەسەن گوتی، ئێرە لایەنی (تەشریع)ویاسایە لەبەر ئەوە من دووبارەی دەکەمەوە رای لیژنەی یاسایی بخەینە دەنگدان وئەو رستەیە زیاد بکرێت (بعد استحصاله موافقة المجلس الوطني بذلك). سوپاس

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەو دەقەی باوێنە سەری هەر ئەسڵەن مادەکەی پێناوێ، چونکە خۆی ئەنجوومەنی نیشتمانیی هەموو کاتێ دەستەڵاتی هەیە، لەبەر ئەوە پێویست بەمادەکە ناکات، ئەنجوومەنی نیشتمانیی هەموو دەمێ دەسەڵاتی هەموارکردنی هەیە وخۆی یاسا دەرس بکات، بۆ پرۆژەیەک با (١٠) ئەندام کۆبێتەوە بڕیار بدات، لەبەر ئەوە پێویست هەر بەمادەکە ناکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ڕێزمان هەیە بۆ لیژنەی ئابووری، رای لیژنەی ئابووریش وایە، ئەوەی کاکەرەش گوتی وابزانم ئەنجوومەنی نیشتمانی دەتوانێ هەر کاتێک بەپێی ئەم پێڕەوە لەڕێگای حکومەتەوە، یان لەڕێگای (١٠) ئەندامەوە داوای هەر هەموارکردنێک بکەن ئەتوانن، هەر گۆڕینێک بخەنە سەر یاسا ئەوە دەبێت، لێرەش مادەکە دیاری کراوە بۆ دوو حاڵەتی (استثنائی)، جا ئەگەر لیژنەی ئابووری لەسەر رای خۆیەتی، با ئەو بڕگەیە بخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەڕاستیدا من دەمەوێ وەکو ئەندامی لیژنەی یاسایی وسەرۆکی لیژنەی یاسا روونی بکەمەوە، کەئەوە گرفتی لای برادەران دروست کردووە، بابەتی (جەوازە)کەیە، ئەوەش بەیاسا دەکرێ، کەلەقانونەکەدا هاتووە، (جەواز) ئەوەیە کە (جائیزە) بەیاسا نەکرێ بەپێڕەوێک بکرێ وەکو کاکەرەش وکاک سەید حەسەن ڕاڤەیان کرد، دەمەوێ ئەوە بۆ برادەران روون بێ، (جەوازە)کە بۆ ئەوە نییە، وەزیری دارایی جائیزە بیکات یان جائیزە نەیکات، سوپاس.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

مەبەستی لێژنەی ئابووریيە رێگەیەکی دروست بۆ رەسمەکان بدۆزرێتەوە وهەموو جارێ گۆڕانی تێدا نەکرێ، ئەگەر تەماشای وەزارەتی دارایی بکەین، لەگەڵ رێزم بۆیان، دەبینین لەماوەیەکی کەم دا چەند جار پارەی رەسمەکانی گۆڕیوە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

برادەرانی لێژنەی یاسا رایان لەسەر ئەو بابەتەدا، دەمێنێتەوە سەر رایەکەی کاک سەعید ئەگەر چ تێبینییەک نییە ئەوا دەیخەینە دەنگدانەوە .

بەڕێز مـحـەمـەد سـەعـیـد ئەحـمـەد یەعـقـوبی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

هەر ئەوەندە لەجیاتی (یجوز) بکرێتە (یجب)، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

لێرەدا ناوەڕۆکەکەی رووناە هەندێ کێشەی تر هەیە، لەبەر ئەوە مرۆڤ ناتوانێ بێ پەناوپێچ باسی بکات، چونکە رووی نەداوە، بەڵام یەک گرفتی گچکە هەیە کە دەشێت زمانەوانی بێت، ئەویش ئەوەیە (فیجوز اصدار انظمة) لەوانەیە برادەران روونای بکەنەوە زیادیش بکرێ.

بەڕێز کـاکـەڕەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

(یجوز)ەکە بۆ برادەران بە وشەیەکی تر تەعبیر دەکەین هەمان واتا دەدات، بۆشیان دەردەکەوێ دەڵێین (فیتم اصدار انظمة) مانای ئەوەیە (جەوازی) نییە، (یتم) لەجیاتی (یجوز) بێت، سوپاس.

بەڕێز حـــەســـەن عـــەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بەراستی (فیجوز) پر بەپێستی خۆیەتی، ئێمە بۆ خۆمان لەهەندێ ووشە لابدەین؟ لێرە خۆی کە پارە نرخی بڵند دەبێ وبڵند نابێ وبێتە خوارێ (جەوازی) تێدایە بڵند ببێ، کە هەر نەیکات من ناتوانم بەرامبەر بەدەوڵەتێک بەرەنگاری بکەم، هەندێ شت هەیە لێی خۆش دەبم، (فیجب) کە بۆم دانا دەبێ مجرد ئەو ئیشە کرا دەبێ بیکات، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

ئەو پێشینارەی (فیتم اصدار انظمة) ئەوی تر (فیجوز اصدار انظمة) وابزانم (فیتم اصدار انظمة) ئەو گرفتە ناهێڵێ وماوە دەدات بە دەسەڵاتەکانی ئێمەش ئاگاداری رەوشەکە بکرێ.

بەڕێز ئەیـاد حـــاجی نـامـق مـــەجـــیـــد:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

ئەگەر ئێمە تەماشای (صدری) مادەکە بکەین (یجوز اصدار انظمة) خۆی ئەوە (جەوازە) بۆ ئەوە

هاتووه ئەگەر حالەتی بەدەر (استثنائی) هەبێ، ئەگەر ئەو دوو بارە (قائیم) بوو ئەوجا دەکرێ پێرەویش دەربهێندرێ، ئەوە لێرە یاسایەکە پابەندی دەکات بەپێرەوێک کە لەئەنجوومەنی وەزیران دەردەچێ، بۆیە هەروەک کاک سەیدحەسەن باسی کرد ئێمە لەوانەیە نەتوانین پێرەوێک دەربهێنین، بتوانین بەرپەرچی ئەو ئیجرائەی بەرامبەر بدەینەوە، سوپاس.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من گرفتم لەسەر مادەکە نییە، چونکە لەبنەڕەتەوە بەرگریم لەمادەکە کردووە، بەڵام وەک ڕوون کردنەوەیەک بۆ کاک ئەیاد وشەی (فیتم) مانای ئەوەیە کە بەزۆرەملێیە وەزیری دارایی دەبێ هەر بیکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

(خیر الامور اوسطها) ئێستا پێشنیارێک هەیە بۆ چارەسەری ئەم (یجوز)و (لایجوز)ە ئەویش ئەوەیە ئەگەر بەم شێوەیە بێ، بۆ ئەوەی لەو گرفتانە هەمووی قورتار بین فەرموو کاک فەرسەت خۆت بیخوێنەوە.

بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا/ سکرتێری ئەنجوومەن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەم گرفتە بەم شێوەیە چار دەکرێ (یکون اخضاع البضائع التي منشؤها من احدى البلدان المذكورة لزيادة رسومها الگمرگية بنظام) واتا دوو وشەی پێشەوە لابچن دەبێتە (اخضاع)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

واتا تەفسیرەکە ئەوەیە ئەگەر لایەنی تایبەت بڕیاری لەسەر ئەم بابەتەدا دەبێ بەپێرەوێک بیکات کە ئەو دووبڕگەی (ئەلف وباء) بگرێتەوە.

بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من دیسان دەگەڕێمەوە بۆ هەمان شتی کە شیم کردەوە، ئەو (جەوازە) بۆ ئەوە نییە، (جەوازە)کە بۆ ئەوەیە کە لەبنەڕەتەوە ڕەوا نییە هیچ تەعریفەیەک دابندرێ بەیاسا نەبێ، ئێمە ئەو (جەوازە)مان داناوە تەنیا لەبەر حالەتی بەدەر (استثنائی) ئەمەیەک. خاڵی دووەم: بەڕێز وەزیری دارایی جەنابی لێرەیە ئەو پرۆژەیە وابزانم نوسخەیەکی دەقاودەقە لەپرۆژەی یاسای عێراقی ئەگەر لەحەق لام نەدابێ وابزانم وایە، ئەوەش بەلێزانی خەڵکێکی زۆر لێی کۆڵدراوەتەوە، ئەگەر ئێمە هەندێ جار وشەیەک لابدەین بە (اجتهاد) قەی ناکا، بەڵام وای لێ نەێی مانا یاساییەکەی شتێکی تر بگرێتەوە توشی گرفتێک ببین، سوپاس.

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

سبەی لە ناوچەی زاخۆ، لەدهۆک، لەسلێمانی ولەکەرکووک، ئەوشتانە دەڕوات و، فەرمانبەرێکی گومرگی ئێمە دووقاتیش وەردەگرێ، مادەیەکی قانونی هەیە کە دەڵێ (یجوز اصدار انظمة) ئێمە (یجوز)ەکە هەڵدەگرین، لەراستیدا تەفسیرەکەی جەنابت وەکو یاساناسێک تێی دەگەی، بەڵام وەرە فەرمانبەرێک لەوێ بەرپرسی گومرگێکە، ئەم مادەیە دەکەوێتە بەردەست ئەو، لەوانەیە (التباسێک)، پەیدا بکات، کاک دارۆ فەرموو.

بەڕێز دارۆ شـێخ نـوری/ وەزیـری دارایـی:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

من چەندوچونێکم هەیە لەگەڵ لیژنەی یاسایی دا، سوپاس.

(کاک دارۆ هەستا چوو بۆ لای لیژنەی یاسا بۆ وتوویژ کردن).

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

لەراستیدا ئێمە هەموار لەسەر هەموار نەکەین، گرنگ ئەوەیە ئەو ئاڵۆزییە نەمێنێ، وابزانم هەموومان تێی دەگەین چییە ناوەرۆکەکەی، بەڵام دەمێنێتەوە سەر ئەوەی دارشتنێکی وای دارێژین کە چ ئاڵۆزی تێدا نەبێ، یاخود شی کردنەوەیەکی جیاوازی نەبێ. فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جـەمـیـل عـەبدی سندی:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

ئەگەر بوار هەبێ لەهەموارکردندا لەجێی (فیجوز) (فیتم) بخەنە دەنگدان، سوپاس.

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

(فیتم اصدار الانظمة).

بەڕێز جـەمـیـل عـەبدی سندی:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

بەڵێ..... سوپاس.

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

لەراستیدا ئەم بابەتە هی (یجوز) وهەموار کردنیەتی، چونکە رەخنەکە لەم ووشەیەیە.

بەڕێز ئەیاد حـاجی نامق مـەجـید:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

دەمەوێ دووشت روون بکەمەوە، یەکەمیان ئەگەر(یتم) بێ یان (یکون)بێ (یکون)یش (وجوبی) یە، (یتم)یش (وجوبی) یە بەراستی ئەو (جەوازە)ی لێرە هاتووە، (جەوازە)کە بۆ بارێکی بەدەرکراو (استثنائی)یە، ئەو کاتی ئەنجوومەنی وەزیران پابەند دەبێ بە دەرچواندنی پێڕەوێک بۆ چارەسەر کردنی ئەو بارە بەدەرکراوەیە، ئێمە با دەستیان نەبەستینەوە بەوەی پابەندیان بکەین، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

بەڵێ وەکو وتم لەبیری مەکە ئەمە تێبینی لیژنەی ئابووریيە، ئەویش لە ڕاپۆرتەکەی دا دەرسی کردووە ئەو تێبینییەی باس کردووەو. پاشان دیارە ئەومەترسییە هەیە، بۆیە ئێمە ئێستا گفتوگۆی لەسەر دەکەین مەترسی لەبەکاربردنی وشەی(یجوز)ەکە هەیە.

بەڕێز کـــەمـــال ئیـــبـــراهیم فـــەرەج شـــالـــی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

بۆ ئەوەی وەختەکەمان بەفیڕۆ نەدەین ئەو هەموارکردنەی کەهاتووە، بخرێتە دەنگ دانەوە بزانین کێ لەگەڵ هەموارکردنەکەیە، ئەگەر لەگەڵ هەموارکردنەکە نەبوو ئەوە مادەکە خۆی دەخرێتە دەنگ دانەوە، سوپاس.

بەڕێز ئەیاد حـــاجی نامق مـــەجـــیـــد:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

ئەگەر ئێمە تەماشای ڕاپۆرتی لیژنەی دارایی بکەین ئەوەی پێشکەش بەسەرۆکایەتی پەرلەمان کراوە، خۆی پێشنیاری ئەوان ئەوەیە (بعد استحصال موافقة المجلس الوطني بذلك في نهاية الفـقـرة ب) واتا ئەوان داوای ڕەزامەندی ئەنجوومەنی نیشتمانییان کردووە، بەڵام لێرە ئەوەی ئاشکرایە یاساکە دەستەڵاتی دەرهێنانی پێڕەوی داوە، پێڕەویش بەدابی یاسایی لەلایەن ئەنجوومەنی وەزیرانەوە دەرئەچێ، سوپاس.

بەڕێز حـــســـێن عـــارف عـــەبدولڕەحـــمـــان:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

لەبنەڕەتەوە خۆی تەحەمولی (وجوب) ناکات، واتا زۆر ئاشکرا ڕوونە مادە یەکە هەر لەبنەڕەتەوە بۆ (جەواز) دانراوە بۆ حاڵەتێکی بەدەرکراوە، هەر لەسەرەتاوە مادەکەی خۆی دەست پێ دەکات (للوزارە) نەووتراوە (علی الوزارة) هەردوو برگەکە وئەوەی دواییش هەمووی هەر لەبنەڕەتەوە بەجەوازی هاتووە (وجوب) هەڵناگرێ، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

جا ئێستا وەکوگومان هەموارکردنێکمان هەیە، ئەگەر لەسەر بنەماکەی کاک حسێن بڕۆین ئەوا ئەو هەموارکردنە بەم شێوەیە دەبێ، ئەگەر برادەران لەسەر ڕای خۆیانن، دەیخەینە دەنگدانەوە بۆ ئەوەی لەم حاڵە ڕزگارمان ببێ.

بەڕێز جـــــەمـــــیـــل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

هەر وەکو ئێمە پێشکەشی دەستەی سەرۆکایەتیمان کرد داوا دەکەم ووشەی (فیتم) دەنگی لەسەر بدرێ، سوپاس.

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

پێشنیارێک هەیە کێ لەگەڵ ئەوەیە (یتم) زیاد بکەین لەجیاتی (یجوز)؟.. سوپاس، کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ لەگەڵ نین، مادام وایە (یجوز) دەمێنێتەوە.

دێینەوە سەر مادەکە خۆی، مادە (٤) کێ لەگەڵ ئەوەیە مادە (٤) وەک خۆی بمێنێتەوە؟ سوپاستان دەکەین. کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة الخامسة:

«اية زيادة أو تخفيض اوالغاء يتم في الرسوم الگمرگية وفق احكام المادة الرابعة من هذا القانون يجوز الغاءها وتعديلها بنظام».

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

کێ تێبینی هەیە لەسەر ئەم مادەیە؟ فەرموو کاک بەختیار.

بەڕێز بەختیار حەیدەر عوسمان:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

ئەگەر تێبینی ئەو مادەیە بکەین هاودژیەکی زۆر ئاشکرای تێدایە لەگەڵ مادەکەی پێشوودا کە دەنگمان لەسەر دا، ئەگەر بێتو ئەو دەوڵەتە دراوسێیانە ئەو دووحاڵەتە یان بەکارهێنا ئێمەش بەرامبەریەوە هەڵدەستین رسومی گومرگی زیاد دەکەین، سوپاس.

بەڕێز جـەمـیل عـەبدی سندی:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

هەروەک بەڕێز بەختیار حەیدەر دیاری کرد وشەی (الغاء) هاتووە وشەی (الغاء وتخفیض) لەبەرئەوە لیژنەی ئابووری ودارایی داخوازی کردووە ئەو رستەیە زیاد ببێ (مقترناً بموافقة المجلس الوطني الكوردستاني)، سوپاس.

بەڕێز حـەسـەن عـەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

مادەی (٤) بۆ گومرگە بە پێرەو دیاری دەکرێت، مادەی (٥) داشکاندن وهەڵوەشانەوەیە (تخفیض والغاء)ە کەدەقی تەعریفە گومرگییەکە دەگرێتەوە، بەڵام ئەگەر دووبارە بڵێین ئێستا ئەمە رەزامەندی ئەنجوومەنی نیشتمانییە ئەم ئیشە بکات، دووبارە رەزامەندی تر وەرگیرێتەوە، پێم وایە پێویست ناکات هەر هەموو یاساکە هەبێ، چونکە هەردەم ئەنجوومەنی نیشتمانیی دەتوانێ پرۆژەی وەزارەت، پرۆژەی یاسا پێشکەش بکات، سوپاس.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن.

گرفت لەمادەکەدا نییە خۆی صدری برگە (ب) مادەی پێشوو، ماده (٤) تەنیا مانای وایە بابەتی

رادده زیادەکانی دیار کردووە لەبەر ئەوەی کە تەکالیف وشتی وا زۆر نەبێ، خۆمانای وانیە اجرائەکانی تر بەپێرەو ناکرێ، خۆ دەشێ دابشکێندرێ، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

ئەو شی کردنەوەیەی برادەران روونە، ئەمە تەنها مادده (٤) دەگرێتەوە ئەمە یەک، دووەمیان ئەگەر هاتوو نووسرا زیادە، ئەو ئیجرائاتانەی کە دەوڵەتانی (مەنشەء) ئەیکەن ئەبێ پێرەوێکی ئیجرائی هەبێ.

بەڕێز بەختـــیـــار حـــەیدەر عـــوســـمـــان:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

بەراستی رۆشن نییە والتباسێکی زۆری تێدایە، چونکە ئەم مادەیە دووخاڵی تێدایە دەڵێ (ایـة زیادة او تخفیض او الغاء یتم في رسوم الگمرگیة وفق احکام المادة الرابعة من هذا القانون، یجـوز الغـاءها او تعـدیلهـا بنظام) واتا هەڵوەشانەوە وهەموارکردنەکە هی ئەو زیادەشە کە دەسەپێندرێ و لەکۆتایی مادەکە دەڵێ (یجوز الغائها و تعدیلها بنظام) مانای وایە ئەوەی یەکەم حاڵەتێکی تازەیە وجیایە لەو حاڵەتەی کە لەمادە (٤) دا هاتووە، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایـی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

مادە (٥) بۆ روونکردنەوەیە لەسەر مادەی (٤) مادەی چواریش دەڵێ (للوزارة اتخاذ الاجرائات اللازمة من قبیل حمایة او المقابلة بالمثل) یانی ئەگەر هاتوو گومرگی زیاد کرد ئێمەش زیادی دەکەین ودیاریتان کردووە کەدەبێ ئەمە بەپێرەو زیاد بکرێ، باشە کە کەمی کردەوە ئێمە چی بکەین؟ ئەبێ دەستی خۆمان کەلەبچە بکەین بڵێین ئێمە کەمی ناکەینەوە، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

یانی ئەگەر زیاد کرا زیادی دەکەین، ئەگەر بەپێرەوێک کەم کرایەوە ئێمەش کەمی دەکەینەوە، ئەگەر هەڵیان گرت ئەوە بەپێرەوێک هەڵیان دەگرین.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایـی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

بەڵێ ئەمەیە بابەتەکە، لەبەر ئەوە هیچ گرفتێکی تێدا نییە، سوپاس.

بەڕێز بەختـــیـــار حـــەیدەر عـــوســـمـــان:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

پرسیارێکم لەبەڕێز وەزیری دارایی هەیە، ئەگەر بێتوو لێرە رەسم لەسەر کالاکاندا دانداریم، ئێستا خشتەمان هەیە باسی دەکەین وئیقراری دەکەین، کالاکان کە لەدەوڵەتێکی ترەوە دێنە کوردستان و رەسمی لەسەرە، ئەوان هەستان زیادیان کرد ئێمەش زیادی دەکەین، ئەوە حەقمان داوە، باشە ئەوان هەڵستان رەسمەکانی گومرگیان هەڵوەشاندنەوە، پرسیارەکەم ئەوەیە، باشە لێرە وەزارەت

مانای وایە بەپێی ئەو شتە یەک سەر بەپێرەو دەتوانێ هەموو رەسمە گومرگییەکە هەڵوەشێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایـی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

ئەو حاڵەتەی کە بەڕێز کاک بەختیار باسی دەکات، ئەمە حاڵەتێکی بەدەر (استثنائیە)، حاڵەتی وا دیسان پێی دەوترێ (مقابل ام تعامل بالمثل)، چونکە ئەگەر بێتوو وڵاتێکی دراوسێ بە وڵاتێکی دوورتر مادەیەکی لەرەسمی گومرگی عەفوو کرد بەرامبەرەکەی بەچی ئەیکات؟ یانی کاڵایەک کە لەکوردستانەوە ئەچێ بۆیان مقابل بەوەیە ئەویش کاڵایەک ئەنێرێ بۆ کوردستان ئەبێ تۆش عەفوی کەی، مادە خاوەکانی خۆمان بنێرینە دەرەوەی هەرێمی کوردستان، بەرامبەر بەوە شت بێتە وڵاتەکەمان نەک هەر بەپارە برۆین شت ببەین وشت بێنین پێویستی بە پێک هاتن هەیە، هی وا هەیە داوا دەکات ئەڵێ بەرامبەر بەوە ئەو شتەی من بۆت دەنێرم تۆ گومرگی لێ مەستێنە ئەو شتەی تۆ دەینێری من گومرگی لێ ناسێنم ئەمە لەئەنجامدا ئاکامەکەی ئەمەیە هەردوولا قازانج دەکەن، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

سوپاس کاک دارۆ، بۆکاک بەختیار دەگەڕێتەوە بۆ خودی مادەکە. ئەوەی کەجەنابت فەرموت ئەو مادەیە ناگرێتەوە، مادە (٥) کێ لەگەڵ ئەمەیە مادە (٥) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرز کرایەوە. بە زۆربەی دەنگ مادە (٥) وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کـاکـەرەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

المادة السادسة: «اذا نشئت ظروف رأت فيها حكومة الاقليم انه من اللازم مراعاة لمصالح الاقليم الاقتصادية تحديد أو تنظيم استيراد بضاعة مامن البضائع سواء كان ذلك فيما يخص مجموع كمية او مجموع قيمة مايراد استيراد منها من جميع المصادر أو من اية مصدر كان فيجوز اصدار انظمة لتعيين الحد الادنى بكميات أو قيم ممايمكن استيراده اما بصورة عامة او خاصة من البلد او من البلدان المذكورة في تلك الانظمة. سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

مادە (٦)، کێ ئەیەوێ قسە لەسەر ئەم بابەتە بکات؟

بەڕێز د.قـــاسم مـــحـــەمـــەد قـــاسم:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

تێبینی یەکم هەبوو، لێرە ووشەیەک زیادە (أو تنظيم إستيراد بضاعة ما من البضائع) وابزانم (من البضائع) زیادە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

ئەوە بۆ دارشتن پاشان رەچاوی بکەن، ئایا تێبینی تر هەیە؟ کێ لەگەڵ ئەوەیە مادە (٦) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە... بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة السابعة: «تخضع الدوائر والمؤسسات الحكومية والجهات الخيرية والاحزاب والجمعيات للرسوم الگمرگية الواردة في هذا القانون»، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڵێ، کێ تێبینی هەیە لەسەر ئەم مادەیە؟

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بڕگەی (ب)م نەخوێندەوە، بڕگە نییە تێبینییە: «رأي الوزارة لاخضاع الجهات الخيرية»، ئەم رایەی وەزارەت بوو لەبەر ئەوە بابەتەکە جێ هێڵدراوە لەبۆ برادەرانی پەرلەمان بزانین رایان چی یە، چونکە وەزارەت جەخت لەسەر ئەوە کردووە، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەرچەندە دەستەی سەرۆکایەتی خۆی گلەیی لە لیژنەی یاسا کرد، کەدەڵێ رای وەزارەتە لایەنە خێرخوازەکانی تێدا بێ، ئەبێ بۆچی رای لیژنەی دارایی وئابووری پەسەند ناکەن؟ ئەمە رای وەزارەتە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان دەربارەی لایەنە خێرخوازەکان ئێستا کوردستان لە حاڵەتی (اغاثە) دایە، کوردستان پێویستی بە خێراتە لەبەر هەندێ ئێمە دەڵێین کە لایەنە خێرخوازەکان لابردرێ، بخرێتە سەر مادەکە (تخضع الدوائر والمؤسسات الحكومية والاحزاب والمنظمات والجمعيات عدا المساعدات الممنوحة التي توزع عن طريق وكلاء المواد الغذائية للوزارة المالية والاقتصاد)، سوپاس.

بەڕێز د.قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پێشنیارێک پێشکەش دەکەم ئەویش بەدەرکردن (استثناء)ی لایەنە زانستییەکانە، وەکو سێ زانکۆکانی کوردستان، لەوانەیە پێویستیان بەشمەکی ئەزمونگە بێ، لەبەر هەندێ پێشنیار دەکەم لایەنە زانستییەکان ئەو شتەی پێویستیان پێ یەتی ئیستیرادی بکەن، بەدەر بکرێن لەرەسمە گومرگییەکان، سوپاس.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/ جێگری سەرۆک:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەگەر بەڕێز وەزیری دارایی ئەو پێشنیارەی خۆیان کە لایەنە خێرخوازەکانی تێدابێ روونی بکاتەوە، چونکە لایەنە خێرخوازەکان بڕیاریان داوە شت نەنێرن ئەگەر بای ملیۆن دینار بێ، کە هاتی تۆ رەسمی گومرگیت لەسەر دانا ئەو لەم ملیۆنەی دەردەکات یانی ئەگەر (١٠٠) هەزارت لێ وەرگرت ئەوە یانی (٩٠٠)هەزارت بۆ دەنێرێ، چونکە بودجەیەکی دیاری کراوی هەیە، با جەنابی وەزیری دارایی بۆمان روون بکاتەوە، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیـری دارایـی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

ئەوەی راستی بێ لەوانەیە ئەو مادەیەو ئەو پێشنیارەی ئێمە پێویستی بەهەندێ روونکردنەوەی زیاتر بکات هەتا لەدەقە یاساییەکەدا، چونکە ئێمە مەبەستمان لەوە نییە لایەنە خێرخوازەکان بڵێین رێکخراوەکانی (ngo)ی بیانی خواردن دێنن بۆ کوردستان بۆ ئەوەی بەسەر خەڵکی پێویست دابەشی بکەن، ئێمە گومرگیان لێ بسێنین، نەخێر تائێستا نەسێنراوە باوەڕ ناکەم لەپاشەرۆژیشدا بسەندرێت، بەڵام بۆ ئەو لایەنانەیە کە لە وڵاتی خۆمان دان لەوانەیە ئێستا بتوانین ئەو لایەنە خێرخوازانە فت (حذف) بکەین، مەبەستیش لەمەسەلەی عەفو کردن لەخواردەمەنی وهێنانی خواردن ئەوە نییە، بەڵام هەندێک لەو کۆمەڵانە کەوتنە هێنانی ئەو کەل وپەلانەی کە گومرگێکی زۆری لەسەرە بۆیە ئێمە ناچار دەبووین هەموو جارێ کە کێشەیەکیان تووش دەبوو کێ بەرعەفوو دەکەوێ کێ بەر عەفوو ناکەوێ؟ بۆیە ئەم دەقەمان پێشنیار کردووە کەنە فەرمانگەکانی حکومەت، نەحزبەکان، نەئەو جۆرە کۆمەڵانە لەو شتانەی کە ملکەچن بۆ گومرگ وپەیوەندی بە مەسەلەی مرۆییەوە نییە، بۆ نموونە هێنانی ئۆتۆمبیلێک پاش دوو رۆژ ئەفرۆشرێتەوە لەبازاڕدا، ئەوە پەیوەندی بەمەسەلەی خێرخوازییەوە نییە، بۆیە ئێمە ئەو دەقەمان پێشنیار کردووە کەبتوانین لەگەڵ هەموو کەس وەکو یەک مامەڵە بکەین، سوپاس.

بەڕێز حـــەســـــەن عـــــەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بەڕاستی من هەر مادەکە لەبنەڕەتەوە بەزیاد ئەزانم، چونکە ئەمە وەکو ئەوە وایە کەبڵێین (تخضع الشرکات والمطاعم والفنادق للرسوم الوارده فی هذا القانون) هەموو حزبێک کە دادەمەزرێندرێ (١٠٠٠) دیناری لێ وەردەگیرێ، هەموو لایەنێک، هەموو فەرمانگەیەکی حکومەتی کە دادەمەزرێ، واتا کەفلان ئیش دەکات ئەوەندەی لێ وەردەگیرێ کە لە خشتەدا تۆ داتنابوو، ئیتر چ پێویست دەکات بڵێین (تخضع)؟ سوپاس.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیـری دارایـی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

دوای کێشەیەکی زۆر گەیشتینە ئەو ئەنجامەی کەئەبێ ئەو دەقە یاسایی یە هەبێ، هەموو رۆژێ لەحزبەکانەوە بۆمان دێت فلان شوێن فلان شت هاتوە وهی ئێمەیە، لە وەزارەتەکانەوە دێن ئەڵێن ئەو شتە هاتووە بۆ ئێمەیە هەمووتەعقیب دەکەین زۆری وا نییە، بەداخەوە، عەفوم کەن کە ئەو قسانە دەکەم، بەڵام هەندێکی وانییە لەبەر ئەوە ناچارین دەقێکی یاسایی بێ وگشتگیر بێ بۆ ئەوەی هەموو کەس بگرێتەوە وبتوانێ ئەم رێگەیە بگرێ، سوپاس.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

هەروەکو بەڕێز وەزیری دارایی خۆی گوتی دەستەواژەی لایەنە خێرخوازەکان بکێشنەوە وفتی

بکەن، رای لیژنەی دارایی و ئابووری هەر وایە بەڵێ دەبێ ئەم مادەیە هەبێ، چونکە بەر لەئێستا زۆر کۆمەڵە وحزب هەوڵ دەدەن عەفو بن لەبەڵگەنامەی ڕەسمی، لەبەر هەندێ لیژنەی دارایی و ئابووری ڕاپۆرتێکی دەرکرد وهەموو پێکەوە ئیمزایان کردو پێشکەشی سەرۆکایەتیمان کرد کەهیچ حزبێک هیچ کەسێک هیچ کۆمەڵەیەک لەڕەسمی گومرگ عەفو نەکرێت، سوپاس.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

وشەی (الجمعيات الخيرية) ئەگەر لابەین شتی خراپ نییە، کەبەراستی کۆمەڵە خێرخوازەکان شتی لەسەر بسەپێندرێ خراپە، ئەگەر بەتەنیا کۆمەڵەکانمان ووت مانای وایە ئەوانە ملکەچی یاسای کۆمەڵەکانن ئەو ڕێکخراوانەی کەلەدەرەوەی کوردستان دێن نایانگرێتەوە، ئەوە لە سەر بنەمای (مقابله بالمثل) لەسەر بنەمای ڕێکخراوە خێرخوازەکان، ئەوە بەو ناوەی سەر بەئێمە نینە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئێستا ڕای هەردوولا ئەوەیە کە لایەنە خێرخوازەکان نەمێنێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە لەمادە (٧)(الجهات الخيرية) فت (حذف) بکرێ؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەزۆربەی دەنگ ئەو دوو وشەیە فت دەکرێ. مادام وایە مادەکە ئاوای لێ دێت: (تخضع الدوائر والمؤسسات الحكومية والاحزاب والجمعيات للرسوم الگمرگية الواردة في هذا القانون) کێ لەگەڵ ئەم دەقەیە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەزۆربەی دەنگ ئەم دەقە پەسەند کرا.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة /٨: (للوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کێ لەگەڵ ئەوەیە ماده (٨) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة/٩: (لايعمل بأي نص يتعارض مع احكام هذا القانون)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کێ لەگەڵ ئەوەیە ماده (٩) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەڕەش محەمەد نەقشبەندیی:

المادة/ ١٠: (على الوزراء المختصين تنفيذ احكام هذا القانون)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کێ لەگەڵ ئەوەیە ماده (١٠) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز کاکەڕەش مەحەمەد نەقشبەندیی:

المادة/١١ : (ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

کێ لەگەڵ ئەوەیە مادە (١١) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ دەست بەرزکرایەوە.. بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

ئەمێنێتەوە خشتەکەکە ماوەیەک دەحەسێینەوە، سەعات (١٢) وچارەگ دەست دەکەین بەگفتوگۆ کردنی خشتەکە.

(دوای پشوو)

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

خشتەیەکمان لایە دەربارەی ئەو باجانەی کە پێویستە وەربگیرێن یاخود بڕیاریان لەسەر بدرێ، لیژنەی ئابووری بفەرموون ولیژنەی یاسا بفەرموون بۆ ئێرە، خشتەکە وەکو دەبینین تۆزێ زۆرە ئێمە ناتوانین بەراستی مادەدە بەمادە بیخوێنینەوە وبیخەینە دەنگدانەوە.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەر لەوەی بێینە سەر باسی خشتەکان هەندێ تێبینی وراسپاردەی گشتی هەنە لە لیژنەی دارایی وئابووری بەرزی بکەنەوە بۆ دەستەی سەرۆکایەتی وئەو راسپاردانە بخوێننەوە وفیکرەیەکی گشتی لێ وەربگرن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

پێشنیارێکی خراپ نییە، با لیژنەی ئابووری تێبینی خۆی بخوێنێتەوە ئەندامانی پەرلەمانیش ئەو تێبینیانە لای خۆیان بنووسن، با لیژنەی ئابووری ئەو راپۆرتەی خۆی بخوێنێتەوە و برادەرانیش تێبینی خۆیان جێگیر بکەن.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەندێ تێبینی گشتی هەیە ئەیخوێنمەوە وەک بەش بەش لەیەک شریت لەخشتەدا، ولەهەموو خشتەکاندا دەبینین رێژەی سەدی دانراوە ورەسمی دیاری کراویش دانراوە، ئەمە دەبێتە گرفتێک لەبازاردا، بەئارەزووی خۆی رێژەی سەدی وەردەگرێ، یا دیاری کراوی وەردەگرێ، پێویستە راددەیەکی بۆ دابنێین، بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن بۆ هەر مادەیەکی، ئەگەر ئێمە سەیری خشتەکە بکەین دەبینین رەسم رێژەی سەدیشی بۆ دانراوە وبڕی دیاری کراویشی بۆ دانراوە، بۆ نموونە: بۆ مەڕ ووتراوە رێژەی سەدی لە ١٠٪ وەربگیرێ لەتەنیشت ئەو نووسراوە (١٠٠) دینار وەربگرن ئەوەش دەبێتە گرفت، بۆ نموونە بۆ ئێمە باشترە بەژمارە (عدد) بڵێ (جوتی ١٠٠ دینار) وەربگیرێ یانی دیاری بکرێ، چونکە رێژەی سەدیش ئەبوایە دابنێین ئەبوایە دیاری کراویش دابنێین، ئەوە ئەبێتە گرفتێکی گەورە،

بەئارەزووی خۆی ئەکات، لە دوا ڕۆژ دا، خشتەکانی پێشوو ئەوەی لەوەزارەتەوە هاتووە هەمووی وانەبوو یانی ڕێژەی سەدی زۆر کەم بوو، ئێستا ئەوەی لە وەزارەت بۆمان هاتووە ئیبراهیم خەلیل بابەتێکی تەواوی داناوە هەرشتێ کە لەوێ بێت، وەکو ئەوانی تر نییە ڕەسمێکی جیاوازی بۆ داناوەو (لايجوز ان يكون هناك فرق بين الگمارگ الحدودية بين ابراهيم الخليل وغيرها ومن الضروري ان يكون لجميع النقاط الحدودية رسوم گمركية متشابهه، أي واحدة)، سوپاس.

بەڕێز یەحیا محەمەد عەبدولکەریم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەهەندێ شوێن بۆ وەلاغی بەرزە داوای ڕەزامەندی وەزارەتی کشتوکاڵ دەکەن، ئەو ڕەزامەندی یە لابەرێ بۆ ناو کوردستان، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەخشتەکەدا دوو جۆر ڕەسم دانراوە، ڕاستەکەیان ڕێژەی سەدییە، ئەوی تریشیان مەبلەغی دیاری کراوە، ئێمە بۆیە ئەوەمان والێ کردووە، ئەو ڕەوشە تایبەتییەی ئێستای کوردستان لەهەموشوێنێکەوە کە کەل وپەل دێتە ناو وڵاتەوە خاڵی گومرگی ڕەسمی نییە، هەندێکی بەشێوەی هێنانی قاچاغ ونیمچە قاچاغە، کە ئەگاتە ئەو دیو سنوور لەهەر شوێنێکدا تۆ گرتت ئەبێ باجی گومرگی لێ بسێنی، لەبەر ئەوە ئەوەی کە دەشێ بۆ ئیبراهیم خەلیل بۆ سنوورێکی تر ناشێ، ئیبراهیم خەلیل هەر کەسێ بازرگانی دەکات لەو ڕێگەوە هەم مۆڵەتی (استیراد وتصدیر)ی هەیە هەم مەنەفیستی هەیە کەلەو شوێنەوە، لەسەرچاوەوە چەندی هێناوە بۆیە لە ئیبراهیم خەلیل ئەتوانێ بەڕێژەی سەدی وەربگرێ لەشوێنەکانی ترا ئەو مەسەلەیە زۆر زەحمەتە، چونکە تقدیرەکە ئەو کاتە ناکرێ ئەبێ، ئیبراهیم خەلیل ڕێکترین خاڵی گومرگیی وولاتی ئێمەیە، لەیەک سەرچاوەوە دێت و بەمەنەفیست دێت وهەمووی لەژێر کۆنترۆڵ دایە، ئەوە ناتوانێ لەگەڵ خاڵێکی تری سنووردا بەهەمان شێوە ڕەفتاری لەگەڵ دا بکەین، لۆریەکە لەوێ دێتە بەردەم خەملێنەرەکە، بەڵام ئەم ئەبێ بە شوێن کەسێک دا بگەڕێ کە کەرو بارەکەی لەکوێ دەردەکەوێ دوای بکەوێ پێی بڵێی کاکە وەرە گومرگ بدە، مەفرەزەکە ئەیگرێ ئەڵێ هاتۆبە ناو هەرێم گومرگت نەداوە، ئەبێ گومرگەکەت بدەی، ئەوە ناکرێ وەکو یەکتری ڕەفتاریان لەگەڵدا بکەین، ئەگەر بمانەوێ ئێمە یەک باجمان هەبێ لەسەرەتا سەری کوردستاندا لەوێوە، لەئیبراهیم خەلیلەوە تاوەکو خانەقین ئیمڕۆ ئەو شتە بە ئێمە پیادە ناکرێ، بۆیە جیاوازی یەکی تایبەتیمان داناوە مافێکی تایبەتی بەئیبراهیم خەلیل دراوە، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دەربارەی ڕێژەی سەدی وبڕی دیاری کراو جەنابی وەزیری دارایی فەرمووی کەپێویستە استثنای

تێدا هەبێ، چونکە زرووفی ئێمە بەدەرە (استثنائیە) ئەو قانونە لەبۆ یەک دوو رۆژ نییە بۆ هەمیشە دایدەنێین ودەبێ پیادەی بکەین بەرێگایەکی وا نەک خەملێنەر بەئارەزووی خۆی بێ کەرێژەی سەدی دابنێین یا بڕی دیاریکراوی لێ بسێنێ، راستە ئیبراهیم خەلیل رێک خراوە وەزارەت بەرە بەرە هەموو خاڵەکانی سنوور رێک بخات وباجی گومرگی وڕەسم بەدروستی وەربگرێ، سوپاس.

بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دوو خاڵ هەنە دەمەوێ باسیان بکەم، ئەوەی بەڕێز وەزیری دارایی گوتی بۆ جیاوازی نێوان خاڵەکانی گومرگ بەرای خۆم شتێکی سەلێنەر نییە، چونکە ئێمە کە قانون دادەنێین، راستە ئێمە لەگەڵ واقعەکەین وبێگومانیش ئەوە ماندووە لەگەڵ واقعە کە ئێمەش هەستی پێ دەکەین، ئێمە پێویستە یەکەم جار خاڵەکانی گومرگی دیاری کراو مافی هەبێ رەسمی گومرگیش دەبێ رەسمێکی دیاری کراوی هەبێ، بۆ هەموو جێگایەک وەک یەک بێت، چونکە هەروا بووە لەهەموو دەوڵەتەکان هەروابووە، ئەگەر ئێمە خۆمان بەحکومەتێکی هەرێمایەتی دابنێین لەهەموو جێگایەک هەروا بووە ئەوەی جەنابی وەزیر ووتی ئەگەر هاتوو لەخاڵێکی غەیری خاڵی گومرگی مادەیەک گیرا یاسای گومرگی عێراقی بەنسبەت ئێمەوە بەردەوامە، لەو حاڵەتەدا لەوانەیە باجی دووجای لێ وەردەگیرێ وتووشی سزاش دەبێ، لەراستی دا ئەوە شتێکە بەگوێرەی یاسا ناڕوا، چونکە ئێمە قانون بۆ رۆژێک و دوو رۆژ دانانێین، دووەم لەبەر ئەوەی شتەکان لەبەردەسمان دانینە، ژمارەی تەواو نییە، بەهیچ جۆرێک ماوەی ئەوە نەدەین ئۆتۆمبیل یا هیچ جۆرە ئالیاتێک بچێت بۆ دەرەوەی سنوور، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

لەبەرئەوەی هەندێ شت لێرە باس دەکرێ لەم خشتەیە، وا بە بەرژەوەند ئەزانرێت کە ئەم دانیشتنە، ئەگەر برادەرانی راگەیاندن مۆڵەتمان پێ بدەن، دانیشتنێکی داخراو بێ. ئەمەش پێویستی بەدەنگدانێک هەیە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە ئەم دانیشتنە داخراو بێت؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ پەسەند کرا کەداخراو بێت.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پێم وایە ئێستا هی ئەوەیە زیاتر بێ پێچ وپەنا قسە بکەین، ئێمە کەباسی چوونە دەرەوەی ئۆتۆمبیل یا مەکینەکانمان کردووە، باسی ئەوەمان نەکردووە ئەوەی کە لەکوردستان دایە، باسی ئەوەمان کردووە ئەوەی دێتە کوردستان، ئایا لەپێویستی خۆمان زیاترە یا نەء؟ ورێگەکان کامانەن؟ ئامازە بۆ ئەوە کرا کەلە ئیبراهیم خەلیل چەند شۆڤلێی لێ هاتووە ،منیش هێمایەکە دەگۆڕم بۆ سەر سنورەکانی نێوان ئێمە و رۆژێم بیزانن شەوان شۆڤلێ ـ مکائن، دێتە ناو هەرێمی کوردستان، ئەرواتە دەرەوەش بەشێوەیەک لەشێوەکان، ئەگەر بە هێزی چەک بێ ئەگەر بەرازی کردن

و پارەدان و شیرینی دان بێ، بەهەر شێوەیەک بێ رۆیشتووەتە دەرەوە، ژمارەکان گەلێک زۆرن من نموونەتان پێ دەلێم لەشوێنێک هەیە پێی دەلێن خانە (پیران شەهر) لەئێران زانیاریمان بۆ هاتووە بەسێ مانگی پێشوو (١١) کرێن هاتۆتە ناو (خانە)ەوە لەکوردستانی عێراقەوە بەمەرجێک هەر ئەوە نزیک (١١) ملیۆن دینار گومرگی هەبووە، ئەگەر ئێمە گومرگمان بکردایە، خۆی ئێمە نە (کرێن) دروست دەکەین نە ئیستیرادی دەکەین ونە لەئیبراهیم خەلیلیشەوە هاتووە، وئەو کرێنانە هەمووی لەناو رژێمەوە هاتوون ئەمە سیاسەتێکی گومرگییە، شت بەقاچاغ دێتە ناو کوردستان وبە قاچاغ ئەڕواتە دەرەوە، بەڵام لەسنوورەکەی خۆماندا جۆرێک لەئاشکرایی تێ کەوتووە کە ئێمە وەکو دەسەڵاتێ سەپاندومانە بەسەریان دا، باج ئەسێنین ئەگینا بە هەموو کوردستان بەشی ئەوەندە گومرگە نایەتە ناو وڵاتەوە حکومەتە کە پێی بژێ، ئیدارەی پی بکات، چەند هەزارتەنێک برنج و ڕۆن وشەکر پێویستەکانی ئەم ووڵاتەی ئێمەیە، باقیەکەی شتەکانی تر زۆری دێ بۆ ئەوەیە ئاودیو دەبێ دەرواتە شوێنەکانی تر، نموونەی جگەرەتان بۆ دێنمەوە، جگەرە بەژمارەیەک دێتە کوردستان کە بەشی (٥ ـ ٦) ووڵاتە، هەر دێتە کوردستان بەشێکی ئەرواتە تورکیا، بەشێکی ئەروا بۆ ئێران، بەشێکی ئەچێ بۆ عێراق، بەشێکی لەکوردستان سەرف ئەبێ، راستە کە ئێمە بچین بڵێین جگەرە نابێ بێت بۆ کوردستان لەبەر ئەوەی بۆ تەندروستی خراپە، هەر جگەرە کێشێ ئەو وەختە لەسەرچاوەیەکی تر پەیدای دەکات، ئێمە گەورەترین زەرەرمان لێ دەکەوێ لەوەی کە جگەرە بەربەست بکەین بچێتە ناو رژێم، یا بۆ ناو ئێران وئەو شوێنانەی تر، بابەتەکانی تر زۆرن ئەگەر یەک یەک باسیان بکین، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڕێز وەزیری دارایی گوتی ئەمە سیاسەتی گومرگی یە، کە قەڵاب وشۆڤەڵ وئەوانە بچنە ئێران، یان بۆ ناو رژێمی بەغدا، دەڵێم کە رژێم وئێران چ چاکەی بەرامبەریان بە ئێمە نەکردووە تاوەکو شۆڤەڵ و قەڵاب بچنە ئەوێ، لەبەر ئەوە سیاسەتی گومرگی پێویستە زۆر ئاشکراولە بەرژەوەندی کوردستان دا بێت، سوپاس.

بەڕێز جەلال شەفیق عەلی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەگەر پرسیار لەمن بکەن من لەگەڵ ئەوە نیم هەتا پووشێک لەکوردستان دەربچێت، بەڵام من داواکارم لەبەڕێزان کە ئەبێ ئێمە لەوەزعێکی واقیعی دا بژین، واقیعەکەمان چی یە؟ واقیعی حکومەتەکەمان چۆنە؟ ئایا سنوورەکان کۆنترۆڵ کراون؟ من لەگەڵ ئەوە دام کەهیچ جۆرە ئۆتۆمبێلێک نەچێتە دەرەوەی کوردستان یان هیچ ئامێرێک نەچێ، بەڵام لەو قەناعەتەدام ئەو وەختەی کەوا ئەنجوومەنی نیشتمانی بڕیاری دەرکرد، یەکێ هەیە، ناوی (خولە بناوە سوتەیە) راجحە وشۆڤەڵ و کاروانێک ئۆتۆمبێلی هەموو رۆژێ دەبردە ئەو دیو، بۆ ئێران، لەئێرانیش

ئەیدزیەوە جارێکی تر ئەیهێنایەوە، سەری سێ یەم جاریش ئەی کردەوە بە ئێراندا، ئینجا ئەوە با ئێمە رێز بگرین لەو برادەرانەی کە لەواقیعەکەدا ئەژین، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

ئەمە بەراستی دوو بابەتی جیاوازن، ئێمە بڕیارێکی پەرلەمانمان هەیە، پێوبستە ئەم بڕیارە هەڵوەشێنینەوە، یان دەبێ مۆڵەت بدەین کە ئامێرو شت بچێتە ئەو دیو ئەمەش نابێ، چونکە نابێ پەرلەمان شەرعیەت بدا بەقاچاغ ، بەراستی دووشتی لەیەکتر جیاوازن، بۆیە لەپەرلەمان بڕیارێکمان هەیە ئەوشتانەمان قەدەغە کرد، ئێستاش نابێ بڕیارێک بدەین کە هەڵێ وەشێنینەوە، یا گومرگ وەربگرن، یا ئەوەتا ئێمە لەسەر بڕیاری خۆمان سوور ئەبین، ئەگەر دام ودەزگای حکومەتی هەرێمی کوردستان ناتوانێ هەندێ ئیجرائات بکات، ئەوە بوارێکی تری هەیە، مناقەشەیەکی تر ئەیگرێتەوە، کە بەرای من پەیوەندی بەم موناقەشەیەی ئێستاوە، ئێمە بڕیارێکی ئاشکرامان هەیە ئەوشتانەی کە دیاری کراون لەو بڕیارەدا نابێ ئاو دیو بکرێن، ئەگەر ئاودیو دەکرێ، ئەوە دوو ئەگەر هەیە: قانونی بۆدانراوە کە ئەوانە وەکو قاچاغ بگیرێن ودەستیان بەسەردا بگیرێ، ئەگەر دەزگا رەسمیەکان ناتوانن ئەوە بکەن، بەرای من ئەوەبابەتێکی تری، مرۆڤ دەتوانێ گفتوگۆی لەسەر بکات کە چ بکرێ، حەزم دەکرد ئەمە بکرێتە خاڵێک ونەکەوینە گفتوگۆیەکی (بێزەنتی) ولەسەر ئەم بابەتە کە لێی دەرباز نەبین، بکرۆژێینەوە بڵێین حکومەتی کوردستان تەنها ئەو داهاتانەی هەیە ئەگەر ئێمە نەیکەین ئەوان هەر ئەیکەن، ئەگەر وابێت بۆ حوکمڕانی بکەین؟

بەڕێز حـــەســـەن حـــەمـــیـــد رەحـــیـم:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

من هەر یەک خاڵم هەیە، بەراستی چەندمان گومرگ دەست دەکەوێ دوو ئەوەندەمان دەروا، یانی ئەوە بەرزەفـتی (ضـبط) بکەین، گـرنگی بدەینە سنووورەکـان، بۆ نموونە هەزار ئاسـایش وفەرمانبەرانی گومرگمان هەنە لەناو شارەکان دا پارەیەکی زۆر وزەبەند وەردەگرن وبا لەسەر سنووورەکان دابنرێن، سوپاس.

بەڕێز ئەیاد حـــاجی نامق مـــەجـــیـــد:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

پێم وایە ئەو لیستانە، ئەوە بڕیارانەی پەرلەمان کـە هەندێ شتی قەدەغـە کردووە، هەتا لەناو تۆمارەکەشدا هەبێ هیچ کاریگەریەکی وای نییە، لەماده سێ دا کە دەنگمان لەسەر دا (تبـقی نافذة المفعول، القیود والموانع المفروضة علی بعض المستوردات والصادرات) تادوایی، هەروەها ئەگەر سەرنجی لێ بدەین لەناو لیستەکەدا زۆربەی ئەومادانەی دەچنە دەرەوە لەبەرامبەری نووسراوە قەدەغـەیە، هەر چەندە لەناو تۆمارەکـە دایە، چونکە ئێمـە بۆمـان ناکرێ هەرجارێ ئەو شـتـەی کەقەدەغـەی لەسەر هەڵستا بێتەوە ناو پەرلەمان بۆ ئیجرائات وەرگرتن، بەڵکو ئەوە شتێکی زۆر عەمەلیە، چونکە لێرە بەدەقی مادەیەک پێوەند کراوە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

دێینەوە سەر مادەکان و مادە، مادە وەکو وتمان بابەت بە بابەت گفتوگۆی لەسەر بکەین وبزانین چی دەکرێ و چی ناکرێ؟ ئەوە باشترە بۆ ئەوەی مەبدەئەکە روون بێ، لیژنەی ئابووری سێ، چوار خاڵی سەرەکی هەبوو جەنابی وەزیری دارایی وئابووری رەئی خۆی دەربڕی بەرامبەر ئەو تێبینیانە، برادەرانیش لەم لاو لەو لا هەندێ تێبینیان هەبوو ئێستا بکەوینە گفتوگۆ بۆ ئەوەی شتەکە روون بێت کە ئەڵێی (١٠٠) یا ١٠٠٪ یا بەژمارە هاتووە بۆ ئەوەی برادەران بزانن بۆچی ئەمەکراوە لەلایەن وەزارەتی داراییەوە وبزانن رای لیژنەی ئابووریش چییە بەرامبەر ئەو بابەتە و، لەسەر ئەو بنەمایە گفتوگۆ بکەین.

بەڕێز حـــسێن عـــارف عـــەبدولرەحـــمـــان:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

بەشی یەکەم: ئاژەڵی زیندوو بۆ پەروەردە و بازرگانی یا چاک کردنی رەگەز:

بابەتەکان	پێوەری باج بۆ دانەیەک	بۆ ناو هەرێم	بۆ دەرەوەی هەرێم
١- ولاغی بەرزە ئەسپ وماین و، هێسترو، کەر	١٠	رێژەکەی فەرامۆش کراوە	هەم فەرامۆش کراوە

خانەی پێنجەم تایبەتە بە ئیبراهیم خەلیل

تێبینییەکان

ئەبێ رەزامەندی کشت وکاڵ دەربارەی پێوەر کردنی وەربگیرێ پێوەری باج بۆناو هەرێم — بۆدەرەوەی هەرێم

دانەیەک رێژە نرخ، رێژە، نرخ تایبەت بەئیبراهیم خەلیل، بەرهەم بۆدەرەوە، تێبینی یەکان

١- ولاغی بەرزە وهەسپ، ماین، هێستر، کەر، دانە . فەرامۆش . — ئەبێ رەزامەندی کشتوکاڵی هەبێت.

٢- مەڕ، بزن، شەک، تەگە، کاور، گیسک	جۆت	١٠٪	١٠٠ بڕیار
٣- پەلەوەر (مریشک، قەل، قاز، مراوی، ئیتر	دانە	٥٪	٢ بڕیار
٤- ماسی زیندوو بۆ پرۆژەی بەخێو کردن	—		فەرامۆش بڕیار
٥- گا، مانگا، چێڵ، گولک (گوێرەکە)	دانە	١٠٪	٢٠٠
٦- گامێش	دانە	١٠٪	٥٠٠
٧- بەراز	—	—	— —
٨- شانەهەنگ	دانە	٢٥	٥٠

٩- هەندێ بابەتی کێوی تر دانە ٢٥
١٠- گۆشت لەرێژەی خواردەمەنی باس دەکرێت
پێنجەم : گا، مانگا،چێڵ، گولک گوێرەکە) بەدانە ئەبێ لە ١٠٪ دەبێت نرخەکەش (٢٠٠) دەبێت، شەشەم گامێش حەوتەم بەراز یان هی تر، گامێشەکە (٥٠٠) ی بۆ دانراوە، بەراز، یان هێستر لەبابەتی بەران، شانە هەنگ وهەندێ بابەتی کێوی تر، گۆشت لەرێزی خواردەمەنی باسی دەکرێت، ئەوانەش بەدانە حسابیان بۆ کراوە نرخەکەش (٢٥)ە تێبینی یەکیش هەیە بۆ گۆشت کە لەریزی خواردەمەنی باس دەکرێت ئەڵێ ئاژەڵەکە ئەگەر بێچووی لەگەڵ بێت پێش گۆشتەکەیە ئەوا لە (٥٠٪)ی دەخرێتە سەر باج ئەوە بەشی یەکەمە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەشی یەکەم، لەم بەشە چ تێبینییەک هەیە؟ تکایە برادەران ئەوانەی دەیانەوێ قسە بکەن با ناوەکانیان بنووسین، داوا دەکەین دوو تێبینی رەچاو بکەن «یەک» بەکورتی وبەچڕی بدوێن وئاگاداری کات بن، دووەمیش دووبارە نەبێت، ئەوەی کە لەلیژنەی ئابووری هات پێویست ناکات دووبارە بکرێتەوە چونکە ئەوان دەرسیان کردووە تەنها ئاگاتان لەکاتەکە بێ، تێبینییەکی تریش هەیە لە قسە کردن دا لەمەودوا دەبێت ئاگامان لێ بێت، چونکە پرۆتۆکۆلەکە پاک نووس دەکرێت کە بەراستی کارەساتێکە خوا یارمەتیان بدات چۆن تەمییز دەکرێ وچۆن پاک نووس دەکرێ؟

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دەبێ ئێمە لەکوردستاندا هانی ئاژەڵداری بدەین، پێویستە وشەی (نسبە) لەسەرەوە لاببرێ، واتە رەسمی گومرگ بەرێژەی سەدی نەبێ، واباشترە کە بڕێکی بڕاوە (مقطوع) بێ بۆ هەر سەرێک، یان جووتێک ئاژەڵ دوای ئەوەی لایەنی کشتوکاڵی هەبێ، بەرای من ئەو رەزامەندییە پێویست ناکات، چونکە کوردستان هەمووی پێویستی بەئەسپ ومایین نابێت، گرفتێکی تر بۆ خەڵک دروست دەکەن، سوپاس.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق مەجید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پێم وایە ئەگەر ئەو لیستە بۆ جۆرە بڕوات بەراستی لەوانەیە چەند دانیشتنێکی تریشمان بوێت، من پێم وایە وەکو رەئیەک لیژنەی تایبەت ئەگەر لەسەر هەر بەشێک تێبینی هەبێت، بەڕێزان هەر ئەندامێکی پەرلەمان تێبینی لە سەر هەر بەشێک هەبێت ئەوان بابە دیاری بخەن ودەنگدانەکەش بەش بەش بێت، ئەو پێشنیازەش دەکەم، چونکە لەوانەیە بە مانگێک تەواو نەبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئێستا وامان کردووە، بەش بەش گفتوگۆی لەسەر دەکەین، لیژنەی ئابووری کە دەرسیان کردووە با تێبینییەکانی خۆیان بڵێن، ئەگەر برادەرێک پاش ئەوەی دەیخوێنێتەوە تێبینییەکی زیادەی هەبێت

ئەوا دەیخاتە روو، بەش بەش دەبێ بخوێندرێتەوە، دووەمیش چونکە ئەم خشتەیە هەموو ئەندامان نیانە، لەراستیدا لاپەرەکانی زۆریشن توانامان نەبوو لێرە هەمووتان بۆ رووننووس بکەینەوە، لەبەر ئەوە چارەی ترمان نییە ودراوە بەهەردووکتلەکان ولیژنەی یاسا وئەوانە، بەڵام لەبەر ئەوەی بە پێویستمان نەزانی ئەم (١٠) کتێبە دابەشی بکەین بەسەر (١٠٥) ئەندام دا ئەمەمان بەباش زانی با بەم شێوەیە بڕوا، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

دەربارەی ئەو تێبینیانە، ڕێژە بمێنێتەوە باشترە من لەگەڵ ئەوە نیم ڕێژە لابچێت، بۆ ئاسان کردنی ئیش وکاری خەملێنەرەکان دووەم دەربارەی ئەوەی بۆچی وەزارەتی کشتوکاڵ دەبێ مۆڵەت بدات ئەوە هەر چ پەیوەندی بەمەسەلەی بازرگانییەوە نییە ئەوە پەیوەندی بەمەسەلەی دروستی ئاژەڵیشەوە هەیە، هەندێک جار ئاژەڵ نەخۆشی تیادا بڵاو دەبێتەوە لە وڵاتێکی دراوسێ دا، وەزارەتی کشتوکاڵ زانیاری هەیە قەدەغەی دەکات، ئەڵێ نابێ ئێستر بێتە کوردستانەوە، لەبەر ئەوە نەخۆشی هەیە، بۆیە ئێمە ئەو مەرجە جەزائییەمان تێ خستووە کە ئەبێ ئەوان ڕەزامەندی بکەن، دەربارەی ئەوەی کە ئاژەڵێک بەچکەی لەگەڵدا بوو لە ٥٠٪ دەخرێتە سەر باج مەبەس لەوە نییە کە ٥٠٪ ی نرخی دا یکانەکەیە ئەگەر (١٠٠) دینار لەجوتێک مەڕ سەندرا یەک مەڕ دەکاتە (٥٠) دینار بەرخێکی لەگەڵ بوو (٢٥) دینار زیادی دەخرێتە سەر، ئا بەم شێوەیە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

تێبینییەکی تر هەبوو کاک دارۆ ئەڵێ نابێ بنووسرێ (نرخ) دەبێ بنووسرێ (باج)، ئەگەر تێبینی تر هەیە بزانن چۆنە ؟

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

خۆی لەئەسڵدا نووسراوە پێوەری باج بۆ هەردانەیەک واتا مەسەلەکە (باج)ە بەڵام باج دوو جۆری هەیە، هەیە بەنرخ، بەقیمەت دانراوە بەمەبلغ دانراوە هەیە بەڕێژە دانراوە، ئەوە بۆیە ئەو جیاوازی یە بووە، واتا بۆ ئەوەی (ڕێژە ومبلغ) لێک جیا بکرێنەوە، یەکیان بەڕێژە ناونراوە، یەکیان بەناوی نرخی باج، یەکێک بە(سعر)، یەکێک بە(نسبەت)، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

یەک تێبینی تر ماوە ئەڵێ لەم خانەیەدا ئەوەی تایبەت بە (ئیبراهیم خەلیل)ە نەمێنێت.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

تکایە ئەم مەسەلەیە لەپێشەوە چار بکرێت، چونکە هەموو لاپەرەیەک هەڵدەیتەوە هەردوو مەسەلەی تیایە حەقلی ئیبراهیم خەلیل لەگەڵ (ڕێژە)، ئەوجا ئەوە یەک لای بکەنەوە، چونکە ئەوە

ئاکامی تاقی کردنەوەیە، ئەنجامی ئیش کردنی ماوەیەکی دوورو درێژە هەرهی خۆمان نا هی ئەوانەی پێش ئێمە، هی ئەوانەی چەندین ساڵە لەگومرگەکان ئیش دەکەن، خەڵکی وامان هەیە (٢٥ تا ٣٠) ساڵ تاقی کردنەوەی هەیە لەگومرگ دا ئەوانە بۆچوونەکەیان وابووە کە ئەمە شتێکی باشە، لەخۆمانەوە نەمان کردووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئا، بەڵام ئێستاکە ئێمە باسی ئەم بەشە دەکەین وئەمەش هیچی لەسەر ئیبراهیم خەلیل نییە.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

قەیدی ناکا، چونکە ئەوە خشتەیکە لە هەموو لاپەڕەکانا دووبارە دەبێتەوە، نابێ لەیەکەم لات برد ئۆتۆماتیکی لەوانی کەدا لاچێ، چونکە ناونیشانی ئەوانی دیکە نەنووسراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

تێ دەگەم، بەڵام لەم بەشە هیچ هێمایەکی تێدا نییە، ئەمە تایبەتە بە (ئیبراهیم خەلیل).

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەگەر جەنابت سەرنج بدەی ئەمە یەکەم لاپەرەی خشتەکانە، لە یەکەم لاپەڕە درێژەدانەکەی نووسراوە بابەتەکان چین بۆ ناوهەرێم وبۆ دەرەوەی هەرێم، تایبەتە بە ئیبراهیم خەلیل، لەلاپەڕەی دووەمەوە ئیتر ئەو حەقلانەی سەرەوە نە نووسراوەتەوە، چونکە یەکەم جار نووسراوە ئیتر قنیاتی پێکراوە، ئەگەر لەیەکەم لاپەرە لای بەرین ئیتر ئەوانی تر بێ ناونیشان دەمێننەوە، لەبەر ئەوە پێویستە بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز کاکەرەش محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بە بۆچوونی من بابەتی رێژە لەوانەیە زۆر کێشەمان بۆ پەیدا بکات وزۆر جیاوازیمان بۆ پەیدا بکات لەقرساندندا، چونکە ئەوکاتە بابەتی رێژە دەکەوێتە دەست تەنیا خەملێنەری گومرگ وهەمووشمان مەترسیمان ئەوەیە، زۆربەی برادەران لێرە دەیان جار زیاتر ئەو بابەتەیان باس کردووە کەوا دەستگایەکانی گومرگ لەراددەی رووداوەکاندا نین و وەکو پێویست یش نین، ئەوجا بۆیە کە هەر لەسەرەتاوە وەزارەتی دارایی دەبێ مەبلەغەکە دیاری بکات، بۆ نموونە جوتێ مەڕ ئەگەر دەرچوو بۆ دەرەوەی سنوور بڵێ ئەوەندە گومرگیەتی، هێسترێک هات بڵێ ئەوەندە گومرگیەتی، بۆ ئەوەی بواری اجتهادی فەرمانبەری گومرگ نەبێت دەستی تێوەر بدات، چونکە لەوانەیە ڕانە مەڕێکی بەکن دا دەڕوات جۆتی مەڕ دەقرسێنێ بە (٢٠٠٠) هەزار دینار لەوانەیە کابرایەکی تر بەتەنیشتی دا دەڕوات ئەم بە (١٠٠٠) دینار دەیقرسێنێ. پێوەری ئەوە چی یە، دەربارەی قرساندنی فەرمانبەری گومرگ؟ بەبۆچوونی من فەرمانبەری گومرگیش بەو شێوەیە نییە وابزانین

که جێگای مەترسی نین وبۆی هەیە بەسەدان هەزار دینار زەرەرمان لێ بدەن بۆ هەندێ دەسکەوتی تایبەتی خۆیان، بەڵام ئەگەر دیاری کراو بێت بۆی نییە بتوانن ئەو کارە ئەنجام بدەن، سوپاس.

بەڕێز مەحەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دەربارەی ئەو بڕیارەی کە کاتی خۆی لەپەرلەمان دەرچوو کەد هەڵێت الیات وئازەڵ قەدەغەیە بچێتە دەرەوەی وولات ئەوە، ئەگەر ئێستا بێت وگفتوگۆ لەسەر باج بکەن لەم خشتەیەدا کە پاشکۆی ئەم یاسایەیە ئەوە ناکۆکە لەگەڵ مادەی (٩) کە دەڵێ (لایعمل باي نص یتعارض واحکام هذا القانون) تکایە ئەوە یەکەم دەبێت دەنگی لەسەر بدرێت ورەزامەندی بکەین بۆ گفتوگۆ لەسەر کردنی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڵێ منیش ئەم رایەم هەیە، وەکو گومان ئێمە بڕیارمان هەیە، یان ئەبێت بڕیارەکەمان هەڵوەشێنینەوەو مۆڵەت بدەین بەم شتانەو، بەگومرگ رابگەیەنین کە بڕیارێکمان هەیە و ئەم بابەتانە گفتوگۆ نەکرێت، چونکە ئەوەی خۆمان هەڵ دەوەشێنێتەوە.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دەربارەی وەڵامی ئەو پرسیارە کە ئەڵێت با ئەمە گفتوگۆ نەکرێت، چونکە ئێمە بڕیارێکمان هەیە ئەمە تەنیا بۆ ناوەوەی هەرێمە، ئێوە قەدەغەتان نەکردووە بۆ ناوەوەی هەرێم، حەقلی دەرەوەی هەرێم هیچی تێدا نییە، چونکە نووسراوە بە بڕیار قەدەغە کراوە ئەوە هەمووی دەرس کراوە، دووەمیش کەبڕیتی یە لەمەسەلەی رێژەو خەملاندن جارێکی تر ئەگەرێمەوە بۆ هەمان قسە، دیارە ئەگەر باش ئاگامان لەیەکتری بێت، هەندێ حاڵەت هەیە ئێمە قازانجمانە کە بەرێژە وەری ئەگرین بۆ نموونە دەربارەی مەڕ کە دێتە ناو کوردستانەوە، مەڕەکە ئێمە دیاریمان کردووە جوتی بە (١٠٠) دینار باشە لەڕ نرخی مەڕ بەرز ئەبێتەوە کە تەنانەت بۆ بازرگانی بێت بۆ سەر بڕینی ناوەخۆش بێت هەر حەیوانێک (٥) هەزار بکات، (٣٥٠٠) دینار بکات (٤٠٠٠) دینار بکات، بۆ تۆ هەر (٥٠)ی لێ وەردەگری (١٠٠٠) یش بکات هەر (٥٠) ی لێ وەرگری ئەوە غەدرە، ئێمە غەدر لە بودجەی هەرێم ئەکەین، بۆیە ئەوحاڵەتە دانراوە کەهەردووکی وارد بێت یان لە ١٠٪ وەردەگرێ، یان مەبلەغێکی دیاری کراو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

جا با ئەو بابەتە ببڕێنینەوە، لەراستیدا مەسەلەی رێژە دانان دەربارەی نرخ ورێژە زۆر باس کرا، وابزانم بابەتەکە رووبە چ درێژە پێدانی تری ناوێ بۆ ئەوەی ببڕێنینەوە، من ئەیخەمە دەنگ دانەوە، چونکە ئەمە دووبارە ئەبێتەوە، مرۆڤ کە بیری لێ ئەکاتەوە هەردوو بۆچوون مەنطقی تێدا هەیە، کەشتیش مەنطقی تێدا هەبوو لەهەندێ جێگاش منطق نییە، بۆ نموونە ئێستا ئێمە ئەتوانین

مەڕوبزن وگاوگامێش ئەوانە یەک، دوو، سێ، چەند لە لۆری یەک بکەین، هەندێ را دەڵێ کە ئەوانەی دێتە ژماردن وئاسانە بۆچی بەرێژە دایندێین؟ لە ١٠٪ یان لە ٢٠٪ باجی لەسەر وەرگرین؟ با بەدانە بێت، جووتی (١٠)دینار، (٢٠) دینار، (١٠٠) دیناری لێ وەربگرین، ئەوەی کاک داراوێش فەرمووی راستە ئێمە ئەزانین بازاڕی ئێمە جێگیر نییە، کتوپڕ جوتێکی مەڕ لەهەزار دینارەوە ئەبێت بە (٢٠٠٠) دینار باشە جووتی هەر (١٠) دینارەکەی لێ وەربگرین، یا ئێمەش بەگوێرەی بازاڕی ڕۆژ زیاد وکەمی بکەین؟ ئەوە زەرەر دەکەین لەو بابەتە، یا پشت بەو لیستانە ببەستین کە پێمان ئەدەن، بڵێین نرخەکەی ئەوندەیە، لە ١٠٪ مان لێ وەربگرە ئێمەش ئەزانین ئەو لیستانە چۆن دروست ئەکرێن، ئەگەر ماوە بدەن برادەرانی ئەندامانی پەرلەمان مەسەلەی ڕێژە ونرخ ئێمە ئەیهێڵێنەوە بۆ سبەی، ئەم شەو هەردوو فراکسیۆن بیرێکی باشی لێ بکەنەوە، ئەمڕۆ بەینی خۆیان ئەندامانی پەرلەمانیش با بیرێکی باشی لێ بکەنەوە، لەسەر مەسەلەی ڕێژە و نرخ. دانیشتنی ئەمڕۆمان کۆتایی هات، بەیانی سەعات (١٠) دائەنیشینەوە، جارێکی تر بەردەوام ئەبین لەسەر گفتوگۆکردنی ئەم بابەتە وسوپاستان دەکەین بۆ ئەمڕۆ.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا
سکرتێری ئەنجوومەن

نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا
جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٥)

سێ شەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١١/١٦

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٥)

سێ شەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١١/١٦

کاتژمێر(١٠)سەر لەبەیانی رۆژی سێ شەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١١/١٦ ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی بە سەرۆکایەتی بەڕێز جوهر نامق سالم سەرۆکی ئەنجوومەن و، بە ئامادەبوونی جێگری سەرۆک نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغاو، سکرتێری ئەنجوومەن بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا دانیشتنی ژمارە (١٥)ی خولی ئاسایی یەکەمی، ساڵی (١٩٩٣)ی خۆی بەست، سەرەتا لەلایەن دەستەی سەرۆکایەتییەوە راددەی یاسایی دانیشتنەکە چەسپێنراو، ئەوجا بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان، دانیشتنەکەی بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێکرد.

بەرنامەی کار:

١ـ پاڵاوتنی بەڕێز عیدۆ بابە شێخ بۆ ئەندامیەتی پەرلەمان لە جێگەی بەڕێز حەسەن ئەحمەد کوێستانی.

٢ـ تەواو کردنی گفتوگۆی پرۆژەی یاسای گومرک (التعريفة الگمرگية).

٣ـ تازە بابەت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەرنامەی ئەمڕۆمان دوو خاڵی سەرەکی یە، خاڵی یەکەمیان ئاڵوگۆڕێکە لەلایەن فراکسیۆنی سەوزەوە، لەجیاتی کاک حەسەن ئەحمەد کوێستانی کاک عیدۆ بابە شێخ پاڵێوراوە بۆ ئەندامەتی پەرلەمان، نازانم ئامادەیە.. یا نەء؟ خاڵی دووەمیش بەردەوام بوونە لەسەر کاروباری خۆمان، کە لەسەر یاسای تەعریفەی گومرگییە، وابزانم هیچ لە تازەبابەت نییە، قەول بوو برادەران دەربارەی ئاوی زاخۆ شتێکمان بۆ بنووسن لەبەر رووناکی ئەوەوە ئاگاداری ئەنجوومەنی وزەیران بکەین. خاڵی یەکەم پێشنیازەکە ئەوەیە کە لە جێگای کاک حەسەن ئەحمەد عەبدوڵڵا کوێستانی کاک عیدوبابە شێخ. لەلایەن فراکسیۆنی سەوزەوە پاڵێوراوە بۆ ئەندامێتی پەرلەمان، کێ لەگەڵ ئەو پاڵاوتنەیە؟ تکایە دەستی بەرزکاتەوە.. کێ لەگەڵ نییە؟ .. دەست بەرز کرایەوە.. بە تێکڕای دەنگ پەسەند کرا. ئێستا پێویستە کاک عیدۆ بابە شێخ بەرامبەر بە پەرلەمان سوێند بخوا ئینجا باکەرەم بکات.

بەڕێز عیدۆ بابەشێخ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان، سوێند بەخوای مەزن دەخۆم بەدڵسۆزییەوە پارێزگاری لەیەکێتی گەل و خاکی کوردستانی عێراق بکەم و ڕێز لەیاسا ڕەچاوکراوەکان بگرم و بەرژوەندییەکانی گەل بپارێزم.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

بەخێر هاتیت و، پیرۆزباییەکی گەرم لەکاک عیدۆ بابە شێخ دەکەین، هیوادارین بوونی لەناو پەرلەماندا ببێتە مایەی پێشکەوتن و چالاکی زیاتر.

دێینەوە سەر خاڵی دووەمان، ئەگەر برادەران بفەرموون کاک حسێن و کاک جەمیل، ئەگەر روونکردنەوەیەک پێشکەش بکەن، برادەرانی راگەیاندن، وابزانم ئێوە ئیشتان تەواو بوو ئەم دانیشتنە بەردەوام بوونی دانیشتنی دوێنێیە، کە دانیشتنێکی داخراوە، جا لەبەر ئەمە برادەرانی راگەیاندن دەبێ مۆڵەتمان پێ بدەن.

بەڕێز ســـــیـــــروان مـــــحـــــەمـــــەد نەورۆڵی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

بەراستی ئەو شاند (وفد)ەی کە رۆیشت بۆ بڕۆکسل حەق وابوو راپۆرتیان بنووسی بایە شتێک بکرێ کە ئاگادارین، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

تەنها گفتوگۆی ڕەسم و ژمارەکانە، هەرچەندە ئەویش لە ئەنجام دا بڵاوەبێتەوە. چونکە لە نێوان یاسایەکەدایە، لەسەر داوای وەزیری دارایی پێشنیازێکی وای کرد کە ئەگەر بکرێت، چونکە لەوانەیە رابکێشرێن بۆ هەندێ بابەت ئەو بە بەرژەوەندی نەدەبینی کە بەو شێوەیە باس بکرێ، پاشان ئێمە خستمانە دەنگدان و ڕەزامەندی لەسەر کرا، ئەوەش تەنها خشتەکەیە، وتمان بەردەوام بین لەسەر ئەو شێوازەی کە دوێنێ لەسەری پێکهاتین با جێگیر بێت، با بزانین چ بکەین.

بەڕێز فـــــــەرەنســـــــۆ تۆمـــــــا هەریری:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

دوای لێکۆڵینەوەی، ئێمە گەیشتینە ئەوە کە لەگەڵ هەر دووکیان داین، چونکە ئەگەر بیر لەوە بکرێتەوە، کە ساختە و دزی وشت دەکرێ و ئەو دزیانە کە تا ئێستا کراون، بەیاسا نەکراون یاسا هەبێ هەر دەیکەن یاساش نەبێ هەر دەیکەن، ئێمە لەگەڵ ئەوەین چۆن لە وەزارەت هاتبوو ڕێژەکان بێنن، سوپاس.

بەڕێز حـــــســـــەن عـــــەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

دوێنێ وابزانم لەسەر ئەو خاڵە، کە ڕێژە ونرخ هەبێ یان نەبێ، دواخرا تاکو ئەندامان بیر دەکەنەوەو ڕای خۆیان دیاری دەکەن، لەسەر ئەو خاڵەی کە ئێمە قانوونێکمان دەرکردووە کە ناردنە دەرەوەی مەکینەکانمان قەدەغە کردووە، ئایا ئەمەش هاوردێی دەکات لەگەڵ ئەم یاسایە یا نەء؟ وەکو ئەندامێکی لیژنەی یاسا لە پەرلەماندا کە شەو بیرمان لێ کردۆتەوە ئەو خاڵەی کە دەڵێ ڕێژەو نرخ هەبێ با یەکیان هەبێ و یەکیان نەبێ بەلای منەوە هەر دووکیان هەبن، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن:

باسمان نەکردووە جارێ، یانی ئێوە لەگەڵ ئەو رایەن کە هەر دوو بمێنن، نرخ و رێژە؟

بەڕێز حـــــەســـــەن عـــــەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن.

کە هاتینە سەری ئینجا باسی دەکەم کەواتە هەردووکی پێوبستە، چونکە بەپێی بەندی چوارەم و پێنجەم دەبێ نرخەکە هەر جێگیر بێ، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن:

دوێنێ لەسەر ئەوە زۆر دواین. مادام وایە لەمەودوا گفتوگۆ لەسەر ئەو خاڵە ناکەین، هەر دوولاو ئەندامانی پەرلەمان لەسەر ئەوە یەکن کەوا هەر دوو بمێنن، خاڵێکی ترمان هەبوو لە خشتەکەدا کە باسی مەکینە و شتی تر دەکات، ئێمەش وەکو پەرلەمان بڕیارێکمان هەیە قەدەغەی دەرچوونی دانەوێڵە و مەکینە و شتمان کردووە، ئینجا لێرەدا جێی خۆیەتی کە بزانین چۆن ئەوە دەبڕێنینەوەو، بزانین لەسەر ئەو خاڵە راتان چییە؟.

بەڕێز حـــــەســـــەن عـــــەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن.

ئەو بڕیارەی ئێمە کە لە ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان دەرچووە ژمارە (٢١) دەڵێ (یمنع تصدیر المکائن) ودێتە خوارێ بە هەموو شتەکان دا، ئەگەر ئێمە سەیری ئەو وشەیە بکەین، قەدەغەی ناردنەدەرەوە بکەین شتێکی کاتییە و هەمیشەیی نییە، ئەو قانوونە بۆ هەمیشەیە، دەبێ ئێمە نرخەکان دیاری بکەین بۆ ئەوەی ئەگەر مەکینە و هەر شتێک چووە دەرەوە، بەو پێیە پارەی گومرگ وەرگیرێ، سوپاس.

بەڕێز ئەحـــمـــەد ســـالار عـــەبدولواحـــیـــد:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن.

رێگا کردنەوە بۆ ئەوەی مەکینە و ئەو شتانە بچێتە دەرەوە دوولایەنی زۆر خراپی هەیە، یەکەمینیان لایەنێکی راگەیاندنە، زۆر جار گوناهبار ئەکراین بەوەی کە ئێمە بەتەنگ ئەم ولاتەوە نایەین خۆمان بە خاوەنی نازانین و نامانەوێت ئاوەدان بکرێتەوە، بەمەوە زۆر جار لە هۆیەکانی راگەیاندن وەدزگاکانی راگەیاندنی دەرەوەدا تۆمەتباریان دەکردین، ئەگەر ئێمە بەرێگایەکی یاسایی رێگای پێ بدەین واتا خۆمان بەدرۆ ئەخەینەوە ئەمە خراپ ئەکەوێتەوە لەسەرمان، دووەمیان: ئەگەر ئەو رێگایە بکرێتەوە دڵنیام کە پایسکلیش نەمێنێت نەک هەموو جۆرە مەکینە و شتێک، گشتی ئەکرێت بەو دیودا، سوپاس.

بەڕێز عـــەدنان مـــحـــەمـــەد نەقـــشـــبـــەندیی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن.

وابزانم دوێنێ بڕیاردرا کە هەر دوو فراکسیۆن کۆ دەبنەوە وپێک بێن، بەڵام وادیارە، د.کەمال

بواری نەبووە برادەران ببینێ و تێبیان بگەیەنێ، من بەیانی بەناوی فراکسیۆنی زەردەوە لەسەر ئەو دوو سێ خاڵەی کە دوێنێ مابووە رێکەوتین بۆ بابەتی «نسبەت» هەردوولا کۆکین بەو شێوەیە بڕوات، دەمێنێتەوە، مەکینەکان وشتی تر، یەکەم بڕیارێکی پەرلەمانە ئەگەر بێت و ئێمە شتێکی وا بڵێین مانای وایە دەقی یاساییەکەی دوێنێ ماددە(٣)ی کە ئێمە راستاندمان، رای دەگرین، چونکە سەرپێچییەکی یاساییە، لەوەشدا کاک د.کمال وای تێگەیاندم لە هەر دوو م.س ئەم بابەتە باس کراوە، لەبەر ئەوە ئێمە هێشتمانەوە تا لەگەڵ بەڕێز وەزیری دارایی قسە بکەین بۆ ئەوەی بیخەینە شێوەیەک کە لەسەر ئەوە پێداگرین کە مەکینەکان نەبردرێنە دەرەوە، سوپاس.

بەڕێز ئەحمەد ئەبو بەکر حەسەن بامەرنی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دوێنێ باسی ئەوە ئەکرا، کە مەکینە و شۆڤەڵ و قەڵاڵبە دەچنە ئەو دیو، بەرای من دوو شتی جیاوازن دەبێ ئەمانە لە کوردستان بن، ئەوە شتێکە پێوبستە بە هەموو شێوەیەک قەدەغەی بکەین، یانی ئەوەی لە هەولێر یا لە سلێمانی یا لە دهۆک بڕوات، چونکە ئەوە مولکی خەڵکی کوردستانە، وناشبێت ئێمە بواری خەڵک بدەین بیان باتە دەرەوە بۆ فرۆشتن، ئەوەی دیکە کە دوێنێ من کەتێی گەیشتم لەبەڕێز وەزیری دارایی ئەوانە بوون کە لەناو رژێمەوە دێن وەکو ئۆتۆمبیل وهەموو کاڵایەکی تر، ئێستا خورما ومەڕ وشتی دیکە دێت حەقی ترانزێتی هەیە، ئەگەر وابێت حەقە هەموو شتێکی تر کە ترانزێتی داوا دەکەن بۆ ئەوەی بە کوردستان تێپەڕ بێت ئەمە قەدەغە بکەین، یانی ئێمە ئەتوانین کە بڵێین بەڵێ خورما لە بەغداوە بێت و بڕوات بۆ ئێران. یاخود مەڕ لەوێ دێت وبچێت بۆ تورکیا، با بواری پێ بدەین ئەگەر هات و شۆڤەڵێک بێت یا قەڵاڵبەیەک بوو قەدەغەی بکەین ئەوەش بەرای من ئەو شتانەی کە لەرژێمەوە دێن ئەوە حەقی ئێمەیە ترانزێتی لێ وەربگرین، بەو شێوەیە دەتوانین کۆنترۆڵیشی بکەین، سوپاس.

بەڕێز د. محەمەد فوئاد مەعسوم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەو بەشەی کە کاک ئەحمەد باسی کرد من دووبارەی ناکەمەوە، بەڵام بەراستی ئەومەکینانەی کە دەیانبەنە دەرەوە، بەنسبەت ئێرە ئەوە هی فەرمانگەو وەزارەتەکان جێگیر بووە هەربەکە چەندی بۆ ماوەتەوە، بەشی زۆری شکاوە، بەشێکی کەمی ساغ ماوەتەوە، ئەوەی کە جێگیر کرا وابزانم ترسی ئەوە نەماوە ببردرێنە دەرەوە. ئەوەی تر هەمووی ئەوەیە کە لەعێراقەوە دەرفێندرێت یاخود بەرپرسەکانی سەر سنووری حکوومەتی عێراق ئەوانە دەدزن و دەیانهێنن کە بۆ زانیاری هەمووان دیارە هاوکاریەکی تەواو هەیە لە نێوان ناوچەکانی وێک کەوتن (تماس) قسە لەگەڵ یەک ناکەن، بەڵام پێکەوە هاوکاری دەکەن کەبیانهێننە ژوورو بیان بەنە سەر سنوور ئەو رێگایە زەحمەتە بگیرێ، بەڵام گومرگێکی باشی لەسەر دابندرێت، سوپاس.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/جێگری سەرۆک:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەبەشی یەکەمی، کە چوونە دەرەوەی مەڕو بزن و ئەوانی تر بۆ بردنە دەرەوەی هەرێم لەنرخا ئەڵێت بڕیار هەیە واتا بۆ ئەو چوونە دەرەوە، ئەگەر بڕیارێک هەیە بۆ نەچوونە دەرەوەی قەڵابە و لۆری و مەکینە و ئەوانە، بڕیاری پەرلەمانەو ئەو پاساوانەی کە ئەهێنرێتەوە، بەرای من پاساوی بەجێنە بۆ ئەوەی کە داهات پەیا بێت بۆ هەرێم، لەم وەختە دژوارەدا پێویستە بڕیارێک دەرچێت لەسەرەتاوە بۆ ئەوەی ئەو بڕیارەی کە پەرلەمان داویەتی کە هیچ جۆرە مەکینەیەک نەچێتە دەرەوەی هەرێم هەڵبوەشێتەوە، سوپاس.

بەڕێز بەختیار حەیدەر عوسمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەراستی من لەگەڵ بۆچوونەکەی کاک نەژادم، چونکە ماقوول نییە بڕیاری قەدەغە کردن بدەین و لێرە خشتەیەک دابنێین بۆ شتەکان، من لەگەڵ ئەوە نیم کە ئەو بڕیارانەی کە هەن هەڵبوەشێنەوە و لەگەڵ ئەوەشدا نیم بوار بدەین ئۆتۆمبیل ومەکینەکان بچنە دەرەوە، ئێستا کە قەدەغە کراوە و دەرەوات وەکو بەڕێز کاک د.فوئاد فەرمووی ئەگەر بێت و ئێمە بوار بدەین بڕوات داخوا چ بوارێک دەکرێتەوە!؟ نا وەللاّ هەر دەبێتە پاشا گەردانی، باشە چ پێوەرێک هەیە؟ کێ ئەوە دیاری دەکات؟ کە ئەو ئۆتۆمبیلە لەناو رژێمەوە هاتووە؟ سوپاس.

بەڕێز ئیبراهیم سەعید محەمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دوای ئەوەی گوشارو بڕیارێکی توند لەپەرلەمانەوە دەرچوو کەوا نەهێڵن هیچ مەکینەیەک ئاودیو بکرێت، ئێمە ئێستا چۆن بێین دوای پێنج شەش مانگ دەسەلاّت بدەینە (عصاباتی مافیا) کە ئۆتۆمبیل ومەکینە هەتا لەناو رژێمیش بێن ئەو مەکینانە هی خەڵکن، خەڵک دەکوژن ئۆتۆمبیل و مەکینە دێنن بۆ ئێرە چی ئەوە زامن ئەکات، کە مەکینەی حکوومەتن و لێرە تۆمار کراون راستن؟ ئایا ناتوانن رەنگی شۆڤەڵەکە بگۆڕن؟ ناتوانن ژمارەی گرێدەر بگۆڕن؟ ناتوانن ژمارەێکی تر دابنێین؟ من سەیرم پێ دێت کە ئێمە لە بڕیارێ خۆمان پاشگەز ببینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز حەسەن حەمید رەحیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من لەگەڵ بۆچوونەکەی کاک بەختیارم چ زامینیەک لێرە هەیە ئەو ئۆتۆمبیلە ئی بەسرایە و رای ئەپێچی بۆ ئێرە؟ سوپاس.

بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەوەی ئێمە گفتوگۆی لەسەر دەکەین (تەعریفەی گومرگیە)، ئێمە لەگەڵ کاک د.کەمال فوئاد

بڕیارماندا کە سۆراغێک لەگەڵ بەڕێز وەزیری دارایی بکەین، بابەتی ترانزێت شتێکی مەبدەئییە بەلامانەوە، ئێمە گفتوگۆی تەعریفەی گومرگی دەکەین کە دوو شتی لێک جیاوازن، دەگەڕێمەوە سەر ئەوەی کە د.فوئاد مەبەستی بوو، ئێمە لەبەر ئەوەی ناتوانین ئەو شتە بسەپێنین با بوار بدەین حکوومەتی هەرێممان شتێکی وای نییە دەری بخات کە ئەمە لەرژێمەوە هاتووە یان نا، زۆر سوپاس.

بەڕێز کاکەرەش مەحەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئامازە بۆ ئەوەکرا کە مەکینە وئامێرەکان تەنیا لە رێگای حکوومەتەوە دێن، ئەوەی کاک د.فوئاد فەرمووی ئەوە ناتواندرێت لەمەودا بیکەین، لەکاتێکدا ئەو مەکینەو ئامێرانە لەدەستی خەڵکدا هەنە، دەتوانم بڵێم سەدجار بەقەدەر ئەو مەکینانە کە ئێستا لەدەستی حکومەتدا هەنە، دووەم مەسەلەی ترانزێت باسی دەکەین: ترانزێت لەسەر سنووورێکی رەسمی دەبێت، ئێمە سنووورەکانمان هەمووی هی قاچاغچیە، هەمووی عبارەتە لەچەند دەستەیەک و هەر بۆ خۆیان هێمایان پێ داوە کە قسە لەگەڵ یەک ناکەن، بەڵام هاوکاری لەگەڵ یەکتریدا دەکەن، بۆی هەیە هەیە شوقڵێک لەپشتی بازگەکەوە بسۆڕێنێتەوە بێتەوە بڵێت هیچم نەهێناوە، ئەمە مووڵکی میللەتە، ترانزێت مانای وایە سنورێکی رەسمیە وەک ئەوەی ئیبراهیم خەلیل و بۆی نییە هیچ شتێک بەوێدا دەربچێت، ئەوەی لە تورکیا دێت بۆی نییە شتێک بسووڕێنینەوە، چونکە دەوڵەتێکە حمیایەی خۆی هەیە، بەڵام ئێمە سنووورەکانی خۆمان کێ دەیانپارێزێ؟ هەموو شۆڤەڵەکانمان دەسوڕێننەوە، هیچی ناگەڕێتەوە، هەمووی دەڕوات بەناوی ترانزێت، سوپاس.

بەڕێز مەحەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەم رۆژانەدا تراکتۆرێکیان دزی بوو هێنایان و بردیان بۆ ناو هەرێمی کوردستان، لەجیاتی ئەوە رژێم (١٥) تراکتۆری خەڵکی دەست بەسەردا گرتووە بۆ خۆی ،وا دیارە دەڵێت هەتا ئەو تراکتۆرە ئەگەڕێتەوە ئێمە ئەو پانزە تراکتۆرە نادەینەوە، بێگومان لەو ناوچەیە کشتوکاڵ وەستاوە لەبەر ئەو کردەوانە. باشە بۆ بوار بدەین ترانزێت، ئەگەر سوودی لێ وەرنەگرن بۆ زەرەری لێ بکەن؟ باشە بۆ ئەو مەکینانەی کە لە رژێمەوە دێن سوودی لێ نەکەین و دەستی بەسەردا نەگرین وتۆماری نەکەین بەناوی وەزارەتی ئاوەدانکردنەوە یا ئەشغاڵەوە؟ باشە ئەگەر کوردستان پیویستی بە ئاوەدانکردنەوە هەبێت بۆ ئەو مەکینانە ئاودیو بکرێت بۆ ئێران؟ سوپاس.

بەڕێز د.قاسم مەحەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پێشەکی رێزم بۆ هەموو لایەک، هەروەها من لەگەڵ رای وەزیری داراییم بۆ زیاد کردنی داهاتی حکوومەت تاکو ئاوەدان بکرێتەوە، من پێشنیار دەکەم ئەو مەکینانە ئاودیو نەکرێن و مەکینەی تریش بکرێن تاکو سوودیان لێ وەرگرین، سوپاس.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بەرای لیژنەکەمان نە مەکینە نە ئۆتۆمبیل نابێ ئاودیو بکرێن. بەڕێز سید حەسەن فەرمووی ئەمە ترانزێتە، ئەمە ترانزێتی ئێمە زۆر جیاوازە لەگەڵ رسومی گومرگی، بە لیست لەخاڵی سنووری داوا دەکرێت. کاک ئەحمەد بامڕنی فەرمووی ئەگەر مەکینە وئۆتۆمبیل لەناو رژێمەوە دێنن بیگرن زەرەرمان پێ دەگات، بەراستی بەڵای مرۆڤەوە نموونەکان زۆر سەیرن، خورما لەکوێ و شۆڤڵ و ئۆتۆمبیل لە کوێ؟ سوپاس.

بەڕێز فـــــەرەنســـــۆ تـۆمـــــا هـەریری:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

وەکو بەڕێز کاک نەژاد فەرمووی ئێمە بڕیارمان دا کە مەکینەکان نەچنە دەرەوە، من پێم وایە ئێستا وەختی ئەوە نییە ئەوە دوابخرێت، چونکە پێویست بەوە دەکرێت کە چاو بە بڕیارەکانی خۆماندا بگێڕینەوە، با پرۆژەیەک پێشکەش بکرێت و دەرس بکرێت، ئەگەر بە بەرژەوەند زانرا چاو بە بڕیارەکەی خۆماندا دەگێڕینەوە، دەنا وەکو خۆی دەمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.کـەمـال عـەبدولکەریم مـحـەمـەد فـوئاد:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

وابزانم ئاڵۆزی لەمەسەلەکەدا هەیە دوو شت هەنە: ئاودیوکردن هەیە. ترانزێت هەیە، مەسەلەی ترانزێت بەباشی دەرس نەکراوە، باشتر وایە ئەوە پەیوەندی بە ترانزێتەوە هەیە، ئەگەر دابنرێت بۆ کۆبوونەوەیەکی تر باشتر لێی بکۆڵینەوەو پرۆژەیەکی ڕێک وپێکتر پێشکەش بکەین، بەڵام مەسەلەی تەعریفە دەبێت بەشێوەیەک بێت لەگەڵ بڕیارەکانی ترمان دا بگونجێت، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

مادام وایە...فەرموو کاک سەید.

بەڕێز حـــــەســـــەن عـــــەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بێگومان وەکو برای بەڕێزم کاک عەدنان گوتی (استیراد و تصدیر) شتێکە و (ترانزێت) شتێکی تر. ئێمە هەرگیز دزی وجەردەیی بەناوی (ترانزێت)ەوە پاساوی بۆ نییە، وەکو پارێزگارێک وەکو کاک سەعید فەرمووی، چۆن پاساو بۆ دزی و جەردەیی دەکەن؟ ترانزێت پاساو نییە بۆ دزی و جەردەیی بەڵکو بەشەرعی بێتە کوردستان و بە شەرعیش بچێتە دەرێ وەکو برای بەڕێزم کاک بەختیار گوتی، بەڵێ دەبێت ئێمە لە چارە بگەڕێین نەک پاساوی دزی و جەردەیی بکەین. ترانزێت کارێکی یاساییە، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

ئێستا با بێ ڕوونتر لەبابەتەکە بدوێین، ئێمە بڕیارێکمان هەیە کە قەدەغەی ئاودیوکردنی ئۆتۆمبیل

و مەکینەکان دەکات. ئەمە روونە لێرە ناوی کۆمەڵێک شت لەم خشتەیەدا هاتووە کە ئەبێت ڕەسمەکانیان بدرێت، واتا ئێمە گەر بەیاسا ڕاستاندمان ئەو کاتە خاڵی گومرگ ناچارە دەست بەکار بێت، مەسەلەی ترانزێت منیش لەگەڵ ئەوەم کە گفتوگۆ بکرێت، ئەوەی لە بەغدا یا خوارەوە دێت ترانزێتە، لەوێ گومرگی بەرامبەر هەیە ئیزنی بدەن بێتە ئەم دیوەوە، ئۆتۆمبیل ومەکینە بەدزییەوە دێتە ناو هەرێم یا بە ئاشکرا دێت، قەدەغەیە شت لە کوردستانەوە ئاو دیو بکرێت. وەکو ئۆتۆمبیل ومەکینە، هەندێکی بە قانوون دەرباز بووە و بەڵگەش هەیە، ئەمە لە کاتێکدا بڕیارێکی پەرلەمان هەیە کە نابێت ئەو شتانە بچنە دەرەوە مادام گفتوگۆی ئەم خشتەیە ئەکەین دووشتمان لەپێشە هەر ماددەیەک کە بڕیاری پەرلەمان قەدەغەی کردووە ئەبێت ئێمە لەم خشتەیە لایبەین، لە پاشان وەزارەتی دارایی پرۆژەیەکی تری بۆ ئامادە دەکات ئەوە سەربە ئەوە، ناکرێت تصدیقی هیچ شتێک بکەین کە پێشتر بڕیاری پەرلەمانی لەسەر هەیە، ئەو ماددانەی کە قەدەغە کراوون بەبڕیاری پەرلەمان دەبێت لەم خشتەیەدا فت (شطب)ی بکەین.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/ جێگری سەرۆک:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن.

هەندێ لە برادەران باسی ئەوەیان کرد کە ئەم مەکینانە لە رژێم ئەدزرێ و بۆ دەرەوە دەنێردرێن، وابزانم ئەم بەتەنگەوە هاتنە لەسەر ئەوەیە کە بە نارەسمی لەرژێمی بەغدا ئەدزرێ و ئەندامانی بەڕێز ئەڵێن ئەمە ئی میللەتی عێراقە و ئەم رژێمە کە گەمارۆی لەسەر ئێمە دائەنێ و هەموو رۆژێ تەقینەوە لە جادەکان ئەنجام ئەدا ئەو حرصە ئەبێت بەشێوەیەکی ڕەسمی بێت ئەمە مولکی میللەتی عێراقە. ئەوەی بەدەستی رژێمەوەیە وەکو مولکی میللەتی عێراق نییە مولکی رژێمێکی فاشیستیە، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن:

داوا ئەکەم ئەو بابەتە گەورە نەکەین، برادەران کە شتێکیان گوتووە مەبەستیان ئەوە بوو کە هانی دزی و جەردەیی نەدەین، لام وابێ ئەو ئۆتۆمبیلانەی کە دێن لێی نەنووسراوە کە ئەوە ئی کۆشکی کۆمارییە، ئەگەر ڕۆژنامەکانی بەغدا بخوێنیەوە دەبینن خەڵکێکی بێ گوناح زەرەریان کردووە، خشتەیەکمان لەپێشە گفتوگۆ لەسەر ئەم خشتەیە بکەین، بڕیاری پەرلەمانمان هەیە کە هەندێ شتی قەدەغە کردووە ئەو شتانەی کە قەدەغە کراوون بە بڕیاری پەرلەمان لە خشتەکەدا فت (شطب) بکرێن، ئەوکاتە با وەزارەتی دارایی خۆی پرۆژەیەک پێشکەش بکات لەسەر ئەوە بڕۆین وەکو مەبدەئێک بۆ ئەوەی ئەم دانیشتنانەمان تەواو بێت و، ئەمە هی حکومەتە، ترانزێتە، شتی تر، جا ئەگەر لەسەر ئەو بنەمایە بڕۆین بە رای من باشترە، رازین لەسەر ئەم بنەمایە کە ئێمە لەسەری بڕۆین؟ کێ لەگەڵە؟.. کێ لەگەڵ نییە؟ .. بەتێکڕای دەنگ لەسەر ئەو بنەمایە رازین، مادام وایە کاک دارۆ ئەگەر ڕوونکردنەوەت هەیە؟.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایـی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

ئەوەی باشـتر بێ ئەوە بڕیار وایە یانی پێـویست ناکـات من بچـمـەوە ناو بابەتەکـە، حـەز دەکـەم رووبکردنەوەیەک لەو بارەیەوە بدەم. ئێمە دوێنێ کە گفتوگۆمان کرد ناکۆکیـمان لەسـەر ئەوە نەبوو، بڕیارێکی پەرلەمانە و ئەرکە لەسەرمان و لە قانوونە تازەکەدا جێگیر بووە، ئەمڕۆ و دوێنێ کە باسی ئەوە کرا من پێشنیاری ئەوەم کرد کـە لە کاتێکی تردا، پەرلەمـان جارێکی تر بەو بڕیارەی خـۆی دا بچێتەوە. هەرگیز من باسی ئەوەم نەکرد ئەمڕۆ پیا بچێتەوە، ئەو شتانەی کە بەستراون بە پاشکۆی قـانوونەکەوە ئەوەی هاودژە لەگەڵ ئەو مـادە یاساییە ئەبێ لابـرێ، بەڵام هەندێک تێبـینی هەیە کە پێش لابردنی شتەکـان رەها نـیـیە لابردنەکـە مەسـەلە هەر چوونە دەرەوە نـیـیە، هاتنیشـە، دەمەوێ هەندێ هەموارکـردنی تازە پێـشنیـار بکەم بۆ ئێـوەی بەڕێز، سێ جـۆر شت هەیە کـە لەم تعـریفـەیەدا هاتووە، بۆ هاتنی ناو هەرێم تاریفـەیەکی گـومـرگی بۆ دانراوە و ئەمـە بەلای مـن کـە چاوی پێـدا بگێڕینەوە، پێش ئەوەی ببێ بە یاسا ئەویش کارگە بەرهەم هێنەرەکانن و لەگەڵ کەرستەی کارەبا، ئەم جۆرانە پێشنیـار دەکەم ئەگەر بەهەمان شت لە خشتەکاندا باجی بۆ دانرابێ، باجەکە لابدەین و هاتنە ژوورەوەی بۆ ناو هەرێم بێ باجی گومرگ بێ، تەنیا باجە گومرگیەکەی لێ بسێنرێ و ئێمە چ مەبدەئێکمـان نـیـیە بۆ استیـراد کردن، نە ئۆتۆمـبیلی قەڵاباو ئەو شتە گەورانەی کـە پێـویستیـان بەهێنانی بکات بۆ کـوردسـتـان و نە کەرستەی کـارەبا، بـۆ هاندانی ئیشـوکـار لە وڵاتی خـۆمـاندا پێـویست بەوە دەکات کە لە باجی گومری عـەفو بکرێت، ئینجا ئەوە بەپێی بۆچوونی کۆن یانی پێش ئەم گۆڕینە، هەندێ گومرگی خراوەتە سەر، داواکارم کە ئەمەش لە خشتەکان دا لابـرێن، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

پاشان ئەو تێبـینییـەی خۆت بدە ئەگەر وابێ بـا لەسەر ئەو بنەمـایە بڕۆیـن، بـا کـاک حسین عـارف کەرەم بکات هەر لەبەشی یەکەمەوە دەست پێ بکات. ئەوە تۆزێ گرفـتی تۆمـارکردنمان هەیە ئەگەر چارەگە سەعاتێک پشوو بدەین.

دوای پشوودان

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

بەمـە دوو خـاڵمـان چارەسەر کـرد، دەمێنێتـەوە سـەر رای لیـژنەی ئابووری. بۆ گـومـرگی ئیبـراهیم خەلیل لەم نەخشەیەدا خانەیەک تەرخان کراوە، دوێنێ گفتوگۆی لەسەرکرا، فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جـــــەمـــــیـل عـــــەبدی سـندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

راپۆرتی لیژنەی ئابووری دەربارەی ئیبراهیم خەلیل لەژێر دەستی ئێمەیە (لا يجوز ان يكون هناك فرق بين الگمارگ الحدودية و نسبة مؤية للبعض وكمية محدودة للغير، ونفضل بالنسبة المؤية لجميع الگمارگ الحدودية في ابراهيم خليل وغيرها ....)، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

وەکو دوێنێ وەزیری دارایی و ئابووری باسی کرد هەموو ڕەخنەیان لێ گرت، لەراستیدا گفتوگۆی ئەوە کرا، جا دوو را هەیە، یەکیان ئەوەیە کە ئەو گرفتە بچێنێتەوە، ئەوەی تریشیان ئەوەیە کە گومرگەکان لەسەرانسەری کوردستاندا یەک خرێن، ئەویش هەقە باس بکرێت، چونکە وابزانم لە هەموو لاپەڕەیەک ئەوە دێتەوە.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـووری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

من دوێنێ دەسنیشانم کرد کە بۆ چییە؟ ئەمڕۆش دووبارەی ئەکەمەوە، چونکە وابزانم ئەبێتە دەنگدان، ئێمە ئەو جیاکردنەوەمان لەبەرژوەندی داهاتی هەرێمی کوردستان کردووە، چونکە ئیبراهیم خەلیل گرنگترین خاڵی گومرگییە کۆنترۆڵی تەواوی لەسەر دەکرێت لەوێ بە (مەنفێست) ئیش دەکرێت، (مەنەفیستیش) دەرئەچێت و یەکێکە لە خاڵە گرنگەکانی ترانزێت ، ئێمە ناتوانین هەمان باج بسەپێنین بەسەر هەموو بەشەکانی گومرگی دا، چونکە ئەگەر وابکەین ئێمە لەرووی داهاتەوە زەرەرمان دەبێت ئەو باجانەی کە لە شوێنەکانی تر وەری ئەگرین کەم و زۆر جیاوازی هەیە لەگەڵ ئیبراهیم خەلیل ئەمە یەکەم، دووەم حاڵەتەکانی تری گومرگ ئەگەر وەکو ئیبراهیم خەلیل مامڵەت بکەین داهاتمان دێتە خوارەوە لەخاڵە سنوورییەکانی تری گومرگی دا لەوانەیە بەکەرو باربێت، لەوانەیە بەکۆڵی زەلامێک بێ ئەوە ناتوانێت موعامەلەی لۆریەکی لەگەڵدا بکەی کە ئەچێتە سەر میزان و ئەیپێوێ. خاڵی سێیەمیش ئەوەیە ئەو کەل وپەلانەی لە ئیبراهیم خەلیل دێنە ژوورەوە زۆر جیاوازییان هەیە لەگەڵ ئەو کەل وپەلانەی لە خاڵە سنوورییەکانی ترەوە دێن، تەنانەت لە جـوریان، لە بڕەکـانیـان هەمـووی جیـاوازی هەیە، ئەوانەی کـە لەم لاوە دێن(٩٥٪)ی تا(٩٩٪)کەل وپەلن لە ئێران دروست کراون، هەرچی ئەوەی(ابراهیم الخلیل)ە هەم تورکینە هەم ئی باقی تری دنیایە، ئەوە بەهیچ شێوەیەک ناتوانین باسی ئۆتۆمبیل و، باسی دەرزی مەکینە هەمووی پێکەوە بکەین، بڵێی کە لە ئێران هاتوتە ژوورەوە بەهەمان شێوە لێی ئەسێنرێت. ئەوە کە لە ئێران دروست دەکرێت نرخ و بەهای خۆی هەیە، ئەوەی کە لەو لاوەش دێ بەهەمـان شێـوە، وەهەندێک لەو کەل وپەلانەی کە لە ئیبراهیم خەلیلەوە دێن کە گرنگن بە دۆلار نرخیان دیاری کـراوە، ئێمـە کـاتێک کـە دەڵێین بۆ نموونە جگەرە، یا خـواردنەوە یا بابەتێکی تر لە ئیبـراهیم خەلیلەوە دێتە ژوورەوە گومرگەکەی بەدۆلار ئەوەندەیە، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

لەراستیدا دوو خاڵ هەیە، هەموو دنیا یەکەی تەعریفەی گومرگی هەیە، ماقوول نییە ئێمە لە هەرێمی کوردستان بۆ هەر خاڵێک قانوونێکمان هەبێت یا خشتەیەکمان هەبێت وەک چۆن لە ئیبـراهیم خـەلیل ئەتوانرێت بەڕێژە یا بە نرخ بێ کـە بڕیاردرا هەر دووکی بخـەملێندرێت، لە گـومرگـەکانی تریش کە مـاڵەکـە ئەکەوێتە بەردەست و خـەملێنەر دائەنیشـن ئەتوانن هەمـان شت

بکەن، ئەگەر پشت بە جیاوازی نرخ ببەستن وەکو جەنابت فەرمووت کە جیاوازی نرخ لە نێوان ئێران و تورکیادا هەیە بە هەمان نرخی شوێنی خۆیەتی (منشأ) ئەگەر بڕۆن هەر چۆنێک بێ لە ئێران ئەوە نرخی مەنشەئە بەلیست جێگیر کراوە ئەگەر هەبێت ئەوە لە تورکیاش ئەوهایە.

بەڕێز عەدنان محەمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بۆ ئەو بۆچوونەی وەزیری دارایی بێگومان بەتەنگەوە هاتنی لە ئێمە کەمتر نییە، حرصەکەی ئەوەیە کە داهات زیاد بکات. بەڵام بەرای ئێمە لەبەردەم گرفتێکی یاساییداین، چونکە وەکو جەنابت گوتت لە هەموو وڵاتێکدا یەک تعریفەی گومرگی هەیە ناکرێت لە وڵاتێکی خۆجێی، هەرێمایەتیدا ئێمە دوو تعریفەی گومرگی دابنێین، سوپاس.

بەڕێز بەختیار حەیدەر عوسمان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بڕیارەکەی بەڕێز وەزیری دارایی بۆی هەیە مەنتیقی بێت، بەڵام یاسایی نییە، لێرەدا بواریک هەیە هەر وەکو جەنابت فەرمووت. دوو حاڵەتمان داناوە حاڵەتی رێژەیی و حاڵەتی پارەی دیاری کراو، لەو شوێنانەی تر ئەتوانن بە رێژەیی ئیش بکەن، بۆ نموونە بەهای ئەو شتە دەقرسێنێ بە(١٠٠) هەزار لە(١٠٪) نسبەتەکەی لێ وەردەگیرێت، چونکە قەت ناکرێت لە هەرێمێکی وا بچووکدا بکرێتە دوو سێ تعریفە، سوپاس.

بەڕێز حەسەن حەمید رەحیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەدوێنێوە گفتوگۆیەو هەمووش دوو وشەیە، ئەڵێی گومرگی لەسەر دانێن بڕوا، ئەمە لەوانەیە خۆشمان ئاودیو بکرێین ئەڵێی نەڕوات، هەر ئەڕوات، هەقە ئەو برادەرە قانوونیانە حیلە شەرعیەکی بۆ بدۆزنەوە لەم سەر ئێشەیە رزگارمان بکەن، ئێستا وەزیری دارایی فەرمووی لە ماوەی چەند رۆژێکدا نزیکەی (١٢) کرێن چووە بەو دیودا، ئەمانە بەقاچاغ ئەڕۆن، گومرگیشی بخەنە سەر هەر گومرگ نادەن بە ئێمە، بۆ نموونە، ئەمڕۆ کابرایەکم بینی ئەی وت وەرەقەی گومرگم دەوێت وتم بۆ چیتە؟ وتی بۆ دارایی وتم بۆچی؟ نازانم شتێک دەبەم هەتا دیانە، وتم بۆ (بانە) یا (دیانە)؟ کە چی وتی خۆ ئەوەش نەبێت خەڵک هەیە بە «٥٠» هەزار بۆ منی ئاودیو بکات، دیارە، شتی تریان کردووە، وتم کاکە ئەوە بە من ناکرێت بۆ ئەو شتانە ناتوانم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بێگومان قسەکانی بەڕێز وەزیر جێگای رێزو تەقدیری ئێمەن، بەڵام هەر وەکو شێخ عەدنان وتی بەراستی وایە ماقول نییە لەوڵاتێکی بچوکی وەکو ئێمەدا دوو تعریفەی گومرگی هەبێت، واتا ئەگەر یەک خرێن زۆر چاکترە، سوپاس.

بەڕێز شـێخ دارۆ شـێخ نووری/ وەزیری دارایی:
بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

وادیارە ئەخرێتە دەنگدانەوە، حەزدەکەم پێش ئەوەی بخرێتە دەنگدانەوە ئەوەتان پێ رابگەیەنم ئەگەر ئەو حقلە هەڵبوەشێتەوە ئەبێ سەر لەنوێ دابنیشینەوە، خشتەی نوێ دروست بکەینەوە، دەبێت کاتێکی باشمان بدەنێ، چونکە ئەبێت کۆبوونەوەی تایبەتی بۆ بکرێت و گومرگەکان و خەڵکی لێزان بانگ بکرێن. بۆیە ئەبێت ئەم بابەتە دوا بخرێت، چونکە ئەو یەک خستنە ئەبێت دەرس بکرێت، چونکە پێشتر لێکۆڵینەوە بۆ ئەم شێوەیە کراوە بۆیە پێشکەشتان کراوە، سوپاس.

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

جا پێشنیارێک هەیە کە خانەی ئیبراهیم خەلیل یەک بخرێت، ئەمە مەسەلەی ئیبراهیم خەلیل وەکو پێشنیارێک هەیە کە ئەم خانەیە نەمێنێ، جا ئەمە بابەتێکی گرنگە بەراستی لەبەر ئەوەی بۆچوونەکە وایە کە سەرتاسەری کوردستان یەک تعریفەی گومرگی هەبێت وەکو لە هەموو جێگایەک هەیە، ئەوە وەزیری دارایی پێشنیارێکی بەرامبەری کرد ئەڵێت ئەگەر لەم خشتەیەدا ئەو خانەیەی لێ هەڵگرین ئەبێت دیسان جارێکی تر پێیدا بچینەوە، بەرای من ئەبێت ئەمە یەکلا بکرێتەوە، چونکە ناتوانین لەگفتوگۆکردندا بەردەوام بین، ئەم خشتەیە چونکە لە هەموو لایەرەیەک دێتەوە ئەگەر ئەوە نەبڕێنینەوە وەکو دوو خاڵەکەی تر ناتوانین بەردەوام بین، ئێمە لە دەستەی سەرۆکایەتییەوە وای بەباش دەزانین ئەمڕۆ بیرێکی لێ بکەینەوە، بەیانی وەکو ئەمڕۆ بەرایەکی یەکگرتووەوە، ئەگەر بێینەوە کە گەیشتینە ئەو قەناعەتەی کە ئەو دوو خاڵە بە شێوەیەک چار بکەین، ئەم خاڵەش مایەوە بەرای ئێمە خراپ نییە، چونکە بابەتێکی گرنگە، پەیوەندی بە داهاتی کوردستانەوە هەیە خراپ نییە ئەگەر رۆژێکیش دوا بکەوین لەگفتوگۆ کردنی، دواخستنی ئەم بابەتە لەوەیە باشتر بێت، بەیاری خوا بەیانی سەعات «١٠» بەرایەکی باشەوە دێینەوە.
دانیشتنی ئەمڕۆمان تەواو بوو.. سوپاس.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا
سکرتێری ئەنجوومەن

نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا
جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی
کوردستانی عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە(١٦)

چوار شەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١١/١٧

کاتژمێر(١٠)ی سەر لەبەیانی رۆژی چوارشەممە رێکەوتی ١٩٩٣/١١/١٧ ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان بە سەرۆکایەتی بەڕێز جوهر نامق سالم سەرۆکی ئەنجوومەن و، بە ئامادەبوونی جێگری سەرۆک نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغاو، سکرتێری ئەنجوومەن بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا، دانیشتنی ژمارە (١٦)ی خولی ئاسایی دووەمی، ساڵی (١٩٩٣)ی خۆی بەست، سەرەتا لەلایەن دەستەی سەرۆکایەتییەوە ڕادەی یاسایی دانیشتنەکە چەسپێنراو، ئەوجا بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان، دانیشتنەکەی بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێکرد.

بەرنامەی کار:

١ـ بەردەوام بوون لەسەر گفتوگۆکردنی پرۆژەی یاسای گومرگ.

٢ـ تازە بابەت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەرنامەی کاری ئەمڕۆمان بەردەوام بوونە لەسەر پرۆژەی تەعریفەی گومرگی لەگەڵ تازە بابەت ئەگەر هەبێ. لەسەر پرۆژەی تەعریفەی گرمرگی مادەکانمان تەواو کرد تەنها خشتەکە کە تەنها دوو خاڵی مابوو لەم خشتەیەدا ئەو ڕەسمانەی ئەدرێت لەئیبراهیم خەلیل جودا کراوەتەوە لەگەڵ خاڵەکانی تر، دوێنێ باسی ئەوە کراو گەیشتنە ئەو ڕایەی کە یەکسانی هەبێت لەنێوان خاڵەکانی گومرگی ولەسەر بنەمایەکی تازە، بۆیە وا بڕیار درا دووبارە بگەڕێندرێتەوە بۆ پسپۆڕەکان بۆ ئەوەی دیسان کۆ ببنەوە و بگەنە ئەنجامێکی باش ولەم بارەوە وا باشترە کەوا دوای بخەین بۆ ئایندە بۆ گفتوگۆ لەسەر کردنی.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هیشتا باس لەوە نەکراوە کە ئایا ئێمە گەیشتووینە قەناعەت یا نەگەیشتووین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

باشە با ئەندامان ڕای خۆیان بدەن.

بەڕێز فەرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڕای من وابکرێ کەلە خاڵەکانی گومرگی لە پێنجوین وابراهیم خلیل وەکو یەک گومرگ وڕەبگیرێت، سوپاس.

بەڕێز سـەرۆکی ئەنجـوومـەن:

بەڵام وایان بە ئێمە راگەیاند کەوا یەکخستنی گومرگەمان رای هەر دوو فراکسیۆنە.

بەڕێز د.کەمـال عـەبدولکەریم مـحـەمـەد فـوئاد:

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن.

ئەگەر مەسەلەکە وا باسی بکرێت کەوا گومرگ یەکگرتوو بێت ئێمەش ئەڵێین بایەکگرتوو بێت، بەڵام لەڕای وەزیری دارایی وا دەردەکەوێ کەوا شتی تری هەیە ولەم بارەوە من ناچمە ناو درێژە پێدانەوە، ئەوە لای ئەو خۆیەتی ئەو رووبی ئەکاتەوە کەوا بۆ چی لەهەندێ شوێن پێویستە جۆرێک بێت ولە هەندێ شوێنی تر جۆرێکی تر بێت؟ جا بۆیە ئەو کۆبوونەوە دواخرا بۆ ئەوەی وەزیری دارایی لەگەڵ ئەو کەسانەی کە شارەزاییان هەیەو ئابووری زانن دابنیشن لەم مەسەلەیە بگەنە ئەنجامێک وئەنجامەکەی بخەنە بەردەمی پەرلەمان لێرە لێی بکۆڵنەوە، ئەوکاتە یان هەموو بیرورامـان ئەچێتە سەر ئەوەی کە گومرگ یەکگرتوو بێت هەر لە پێنجوینەوە تاوەکو زاخۆ، یان پێویستە جیاواز بێت بەپێی ئەو هۆیانە کە روون ئەکرێنەوە، دوێنێ ئەوەی کەوا باس کرا ووتمان هەر بڕیارێک لەلایەن پەرلەمـانەوە لەمـەو پێش دراوە ئەوە ئێمـە لەسـەری دەڕۆین وپێـویسـتـە جێبەجێ بکرێ، مەسەلەیەک هاتە پێشەوە مەسەلەی ترانزیت بوو پێویستە بۆ ئەمەیش پرۆژەیەک پێـشکەش بکرێ لە پاشـان مـەسـەلەی ئەوەی گـومـرگی یەکگرتوو بێت یـان یەکگرتوو نەبێت، بەراستی هێشتا لەژێر لێکۆڵینەوە دایە، سوپاس.

بەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن:

لەبەر ئەوەی وتمان لیژنەی وەزارەتی ئابووری لەگەڵ لیژنەی پسپۆڕان دابنیشین چاوێک بەو پرۆژەیەدا بخشێننەوە کە ئێستاکە لە پێشماندایە لەسەر ئەو بناغەیەش ئێمە گفتوگۆی ئەو خشتەیەمان دوا خست بۆ ئەوەی چارەسەری ئەو خاڵە بکەین، کە چۆن تەعریفەی گومرگی یەک بخەین؟.

بـەڕێـز دارۆ شـێـخ نـوری/وەزیـری دارایـی:

بـەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن.

کاک کەمال ئەوە جارێکی تریش دووبارەی دەکەمەوە کە بەڕێزتان باسی ئەوەتان کرد ئەمانە ئەبێ یەک یەک لەناو پەرلەماندا باس بکرێن، من پێشنیازم کرد لیژنەیەک دابنیشێ بۆ ئەوەی ئەگەر شتێک رەخنەی لەسەر نییە بمێنێتەوە و ئەوەی رەخنەی لەسەر هەیە بهێنرێتە بەردەم بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بۆ گفتوگۆ کردنی، بۆیە لەسەر ئەسلی فکرەکە من پێم وایە ئەو برایانە کەوا جۆرێک لەدوو دڵیان لەلا دروست بووە کە بۆ چی ئیبراهیم خەلیل جیا کراوەتەوە، ئەوە پێویستی بە گفتوگۆیەکی هێمن هەیە، پێکەوە دابنیشین نەک تەنیا لیژنەی ئابووری من پێم باشە ئەو کەسانەی تریش کە ئەو مەسەلەیان لا پەسەند نییە با بێن پێکەوە دابنیشین وبگەینە ئەنجام، سوپاس.

بـەڕێـز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن:

بەدرێژی ئەو خاڵەمان باس کرد، ئێستا دەگەڕێینەوە سەر بابەتەکە ولەسەر ئەم بناغەیەش ئەم

دانیشتنەمان دوا خست. ئەو خشتەیە لێی بکۆڵدرێتەوە، فکرەکە یەکخستنی خاڵەکانی گومرگ بوو لەسەر ئەو بنەڕەتە.

بەڕێز فـــــرەنســـــۆ تۆمـــــا هەریری:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

من زۆر جار گوتومە کە ئێمە یاسا دائەنێین بۆ رۆژێک ودوو رۆژ نییە، ئەمڕۆ رێگەی ترانزێت لەابراهیم خلیل هەیە بۆی هەیە سبەی دووسبەی لەحاجی ئۆمەران رێگەی ترانزێت دەکرێتەوە، لە پێنجوینیش دەکرێتەوە، ئێمە جەخت ئەکەین ئەوەی کە دائەنرێ ئەبێ بۆ هەموو شوێنێک وەکو یەک بێت بۆ ئەوەی هەوڵ بدەین ترانزێت لەو رێگایانەش دروست بێت. واتا کــە وامــان لێ کــرد، بەتەمــای ئەوە نین کــە رێگەی ترانزێت دروست بێت، دوایی ترانزێتــیش هەیە رۆن لەابراهیم خەلیلەوە دێت یەکسەر دەیبەن بۆ حاجی ئومەران رێگەی ترانزیتمان لەوێ هەیە، لەسلێمانی رۆن دەبەن بۆ ئەو دیو رێگەی ترانزێتیش لەوێ هەیە لەبەر ئەوە برای بەڕێزم کاک دارۆ پسپۆرەکان حەقە بە چاکی ئەو وەزعــە دەرس بکەن وبڕیارێکی لەسەر بدەن واتا یاسا بۆ رۆژێک ودوو رۆژ نابێ، دەبێ محاوەلەش بکەین هەموو رێگەکانی ئێمە ترانزێتیان هەبێ، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

کاکە دارۆ، باشتر وایە لیژنە وپسپۆڕان دابنیشنەوە، وەکو گوتمان لەسەر بنەمای فکرەی یەکخستنی خاڵەکانی گومرگە، پاشان ئەو مادانە چۆن چارەسەر بکەن، چی دەکەن، ئەو کاتەش دەخرێتەوە بەردەم برادەران وئەوان چی پەسەند دەکــەن ئەوە ئەبێ بەیاسا، بەڵام ئەگــەر هەر هەمــان بابەت جارێکی تر وەکو خۆی گفتوگۆی لەسەر بکەینەوە ناگەین بەئەنجام، بۆیە باشتر وایە ئەم خاڵە چارەسەر بکرێ، ئینجا بێین گفتوگۆی لەسەر بکەینەوە.

بەڕێز فـــــرەنســـــۆ تۆمـــــا هەریری:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بەر لەوەی دەست لەدانیشتن هەڵگرن یان دوای بخــەن، من لەدەستــەی سەرۆکایەتی داوا دەکــەم بەڵگەیەکی بەندی«۳۲»کــە«تفرغ»ە پیادە بکرێ لەسەر هەموو ئەندامانی پەرلەمان، نەک یەک دووانیان، دەسەڵاتی ئێوەشە سالێکیش زیاترە بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ جێبەجێ نەکراوە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

خاڵێکی تر هەیە، ئەگەر ئەو خشتەیە رۆژی شەمە تەواو بوو ئێمە دادەنیشین بۆ گفتوگۆ لەسەر کردنی وتەواو کردنی ئەم بابەتە، ئەوە دەمێنێتــەوە لەسەر ئەندامانی پەرلەمان، بەراستی ئەمــە مانای ئەوە نییە کە ئەمە دانیشتن نییە وئیتر برادەران تاوەکو رۆژی شەمە نەگەڕێنەوە، نەخێر وا پێک هاتین کــە لیژنەکانی ناو پەرلەمــان لێرەبن، چونکە هەندێ ئیشــمــان لەگەڵیــان دا هەیە، لەوانەشە سەردانی لیژنەکان بکەین هەندێ بابەت دەبێ لیژنە بە لیژنە باسی بکەین.

بەڕێز د.کەمال عەبدولکەریم محەمەد فوئاد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەراستی ماوەیەکە زۆر تازە بابەت کۆ دەبێتەوە هیچی باس ناکرێت وبەشی زۆری وەکو چەند جار باسمان کردووە بەرەو رووی وەزیرەکان ئەبێتەوە، ئنجا ئەمڕۆ وامان بڕیاردا لەبەر کۆمەڵێک هۆی بەجێ کە کۆبوونەوەکەی ئەمڕۆمان دوا.بخەین بۆ سەرەتای هەفتەی داهاتوو یانی کۆبوونەوە گشتییەکە، ئنجا نازانم چ رۆژێکتان داناوە کە کۆ بینەوە؟ بەڵام ئەو تازە بابەتانەش با فەرامۆش نەکرێن ئێستا سێ داخوازی تازە بابەتم لەبەر دەم دایە هیچ پێویست ناکات بیخەمە پێش دەمی ئەنجوومەن، چونکە کۆبوونەوەکە ئێستا کۆتایی پێ دێت، بەڵام لەمەوبەریش لەوانەیە لەلایەن هەر دوو کتلە دەیان تازە بابەت کۆبوونەتەوە کە هیچ باس نەکراون ولێیان نەکۆلدراوەتەوە وهیچ بڕیاری لەسەر نەدراوە. حەز دەکەم لەهەفتەی داهاتوودا چارەسەری ئەم مەسەلەیە بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئێمە وەختی خۆی قسەیەکمان کرد بەشێوەی راپۆرتێک کە پەیوەندی بە باری ئابووری و ئاسایشی خەڵکەوە هەبوو، ناردمان بۆ ئەنجوومەنی وەزیران بەشێکی کەم وکوڕی هەندێ وەزارەتی دەگرتەوە، لەوانە وەزارەتی کشتوکاڵ و، وابزانم پیشەسازی و وزە بوو، ئەوە لێرە رۆژێکمان بۆ دانا گفتوگۆمان لەسەر کرد وئەنجامەکەی بەو شێوەیە بوو، ئەو یادداشتەی ئێستا لای ئەنجوومەنی وەزیرانە هەتا ئێستا وەڵامی نەدراوەتەوە، ئێمە جەخت دەکەین، چونکە بەپێی پێرەو هەر شتێک ئاراستە بکرێ ئەبێ دوای(١٠)رۆژ بۆمان بێتەوە، وابزانم(١٠)رۆژەکەش تێپەڕ بوو، ئێمە تاکیدێکیان لێ دەکەینەوە بۆ هەفتەی ئاینده یەک دوو رۆژ دانێین ئێمەش لەگەڵ ئێوەین، مەسەلەی تازە بابەت وبابەتی تر ئاراستەی ئەنجوومەنی وەزیران کراوە، چ بەشێوازی پرسیار چ بە شێوازی راپۆرت، ئەو هەفتەیە قسەمان لەگەڵ دا دەکەن بۆ ئەوەی بەرنامەیەک دانێین بۆ هەفتەی ئاینده یان هەندێ(دانیشتنی ئاساییمان)پێش نیوەڕۆ وهەندێ دانیشتنی پاش نیوەڕۆ تەرخان دەکەین بۆ ئەو بابەتانە، سوپاستان دەکەین، هەردوو فراکسیۆن، زەحمەت نەبێ کاک کەمال وکاک فەرەنسۆ(٥)دەقیقەیەک بێنە خوارەوە، سوپاس.

بەمەش دێینە کۆتایی دانیشتنەکەی ئەمڕۆمان، سوپاس.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا
سکرتێری ئەنجوومەن

نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا
جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

زۆر تازە بابەت هەبووە تا ئێستا کۆن بووە، وتائێستا دانیشتنەکەتان دەست نیشان نەکردووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

هیچی تر هەیە؟ بۆ ئەمە سبەی پێنج شەمە کۆبوونەوەمان هەیە، لەوێ دەستەی سەرۆکایەتی وهەر دوو فراکسیۆن رێک دەکەوین لەسەر ئەو رۆژە وئەو کۆنە بابەتانەش کە تائێستا وەلامیان نەهاتۆتەوەو یان باس نەکراون، ئەوە وادەزانم هەموو پێنج شەمەیەک دانیشتنی ئاساییمان هەیە وسبەی سەعات «١٠» کۆدەبینەوە، کۆبوونەوەکەش لە نێوان سەرۆکایەتی وفراکسیۆنەکاندا دەبێت، جا بەیاری خوا ئەگەر رێک کەوێ سبەینێ سەعات «١٠» باسی ئەو بابەتە ئەکەین، ئێستاش ئەچینەوە سەرپرۆگرامی خۆمان. کاک سەعید یەعقوبی دەست نیشان کراوە لەلایەن فراکسیۆنی پارتییەوە بۆ لیژنەی کشتوکاڵ لە جیاتی کاک عەفان عوسمان نەقشبەندی. کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە؟ دەست بەرز کرایەوە. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پێشنیارەکە پەسەند کرا.

بۆ لیژنەی کەلتوور کاک سیروان کاکەیی دیسان لەلایەن فراکسیۆنی پارتییەوە دەست نیشان کراوە لە جیاتی کاک فەلەکەدین کاکەیی، کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە؟... دەست بەرز کرایەوە.. کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پێشنیارەکە پەسەند کرا.

دێینە وەسەر باجی گومرگ، خاڵی دووەمی بۆ ئەوەی ئەو خشتەیەی کە هەمانە بیخوێنینەوە، یەکسەر دەست بکەن بە خشتەکە، کاک جمیل فەرموو.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەناوی لیژنەی ئابووری ودارای یەوە بەخێرهاتنێکی گەرمی بەڕێز وەزیری دارای وئابووری دەکەم. هەنوکە خوشکە پەریخان هەندەک تێبینی هەبوو کە پێویست ناکات لەگەڵ یاسادا بێت، وەک تێبینی ئەنوسرێن وهەمووشیان زێدەنە، سوپاس.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئێستا ئەو ئامۆژگاریانەی کە لە بەر چاوتانەیە من ئەیخوینمەوە ئەبێ بەو خالآنەی خوارەوە لە پێناسەی «تەعریفەی» گومرگدا بەووردی رەچاو بکرێن:

١- پێناسەکە بریتی یە لە جۆرەها شتومەک وئامێری ناو نەبراو کە لە ناو پێناسەی پێشوودا نەبوو وباجی گونجاویان بۆ نیشان کراوە لەسەر ئەو نرخەی کە باوە لە مەڵبەندی بازرگانی هەرێم، هیچ گۆڕانێکی وای تیا نەکراوە تەنیا راست کردنەوەی هەلەکانە بۆ روون کردنەوەی هەندێ برگەی لێڵ وئاڵوز لەگەڵ یەکخستنی خشتەکانی باجی ئۆتۆمبێل لە ناو پێناسە کەدا.

٢- باجی ئۆتۆمبێلەکانی کە لە رێگەی (ئیبراهیم خلیل)ەوە دێنە هەرێم بە دۆلار دیاری کراوە

وباجی ئاو دیو کردنی بۆ دەرەوەی هەرێم بە دینار دیاری کراوە.
٣- خشتەی باجی ئۆتۆمبێلەکانی ژمارە عێراقی بە دینار دیاری کراوە.
تێبینی: ئەگەر ئۆتۆمبێل بەهەمان (مارکە) لە رێگەی (ئیبراهیم خەلیل)ەوە بۆ دەرەوەی هەرێم دووپات بۆوە لە هەر دوو خشتەی ئۆتۆمبێل ئەو باجە زیادە کەوەر دەگیرێت.
٤- باجی هەر بابەتێک ئەگەر پارەی بەرێژە زیاتر بوو ئەوە رێژەکە دەشکێنرێتەوە، وەئەنجامی دەرکەوتی پارەکە وەرەدگرن لەگەڵ ئاگادار کردنی وەزارەت.
٥- بە هیچ جۆرێک نابێت پارەی باجی دیاری کراو بۆ هەر یەکە پێوەرێک کەمتر وەربگیرێت وئەگەر لۆری یەک هەبێت بەبەڵگە ئاگاداری وەزارەت دەکەن بۆ چارەسەری.
٦- پارەی باجی هەر بابەتێک لە بێناسە نەگونجاو بێت وببێتە هۆی تێچوونی دارایی گشتیی ئەوە دەم ودەست بەراپۆرت ئاگاداری وەزارەت دەکەن لەگەڵ بەیان کردنی رەئی خۆتاندا.
٧- دەربارەی زیدە وەرگرتنی باج پێویستە بن بڕ بکرێت، چونکە وادەگەیەنێ ئەگەر زیاد وەربگیرێت کەمیش وەردەگیرێت، کەچی زیادەکە بەپێی رێنمایی ئەدرێتەوە.
٨- پێناسەکە بۆ بڵاو کردنەوە نییە، تەنیا لە ژێر دەستی فەرمانبەری تایبەتمەند ئەبێت.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

رای لیژنەی ئێمە ئەوەیە خاڵی «٢» لەگەڵ خاڵی «٣» ولەگەڵ خاڵی «٨» ئەو سێ خاڵە زیادەنە، فت (حذف) بکرێن چاترە. چونکە ئەو رەسمانە بڵاودەکرێنەوە وەدەبێت هاوولاتی بزانن، نەکو ئەوە نهێنی بێت لە بەر هەندێ خاڵی ژمارە «٨» فت بکرێ، هەروەها ئەو خاڵە روونکردنەوەیە کە ئاو دیوکردنا ترومپێل و مەکینە لە کودرستانێ قەدەغەیە ژ بەر هەندێ خاڵا «٢» و«٣» فت بکرێن ومە پێری کۆبوونەوەیەک لەگەڵ بەرپرسیارێ وەزارەتێ دارایی وئابووری هەبوو کە ئێمە هەردوو لاپێکهاتنێکمان کرد، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

خاڵی «٢» و«٣» لەگەڵ «٨» ئەوە پێشنیاری لیژنەی ئابوورییە، دارایی چ تێبینیتان هەیە، فەرموون.

بەڕێز شێخ دارۆ شێخ نوری/وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

خاڵی (٢و٣) ئێمە هیچ لارییەکمان نییە بۆ ئەوەی لاببرێت، بەڵام «٨» مەبەستەکە دیارە زۆر روون نییە کە ئەڵێ پێناسەکە بۆ بڵاوکردنەوە نییە مەبەست لەوەیە نەکرێت بەکتێبێک و وەک کتێبێک بفرۆشری وهەر کەسێک بیەوی بیکڕێ وئەگینا ئەوە لە هەموو بنکەیەکی گومرگیا ئەبێت

هەبێت هەر بازرگانێک هەر فەرمانبەرێک ویستی ئەبێت بتوانێت سەیری بکات، بەڵام بڵاوکردنەوەکە مەبەست لە چاپدا نییەتی بە ژمارەی زۆر بۆ بڵاوکردنەوە، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەگەر مەبەستی بەڕێز وەزیری دارایی وئابووری ئەوەیە کە گوتی نەبێتە کتێب وبڵاونەکرێتەوە ئەو چاپەمەنییە ئی هەر وەزارەتێک بێ ئەوە مافی ئەو وەزارەتەیە کە کتێبەکە بڵاوبکاتەوە، لەبەر هەندێ من دەبینم یاسای ئەو شتە زیادەیە، بەراستی مافی هەر وەزارەتێکە چاپەمەنی خۆی بڵاوبکاتەوە یان نا، ناکرێ بەبێ مۆڵەتی وەزارەت کەس ئەو کارە بکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بۆ خاڵی «٨» وابزانم چ زیانێک نییە، چونکە ئێمە لە(پەرلەمان) دا بڵاوی دەکەینەوە، «پەرلەمان» پەخشنامەیەکی ڕەسمییە هەموو داموودەزگایەک وهەموو هاوواڵتیەکیش، مافی هەیە بیخوێنیتەوە، بۆ مەسەلەی چاپەمەنی مافی وەزارەتە ئەگەر یەکێک چاپی کرد ئەتوانن شکاتی لێ بکەن دوایی چی لێ دەکەن لێی بکەن، بۆ خاڵی دوو وسێ و هەشت پێشنیارێک هەیە کە ئەو خاڵانە لەو ئاموژگاریانە هەڵبگیرێت، کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە؟.. دەست بەرز کراوەوە.. کێ لەگەڵی نییە؟ دەست بەرز کرایەوە.. بەزۆربەی دەنگ ئەو سێ خاڵە فت دەکرێن.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەشی یەکەم/ ئاژەڵی زیندو بۆ پەروەردەو بازرگانی وچاک کردنی ڕەگەز. بەڕێزان دەربارەی ئەو ڕێژەیەی کە لەبەر دەم جەنابتانایە، ئەو ڕێژەیە وەزارەت داوای کردووە کە هەبێت، بەڵام لەگەڵ لیژنەکە کە ئێمە قسەمان کرد ئەوان پێشنیاری ئەوە ئەکەن کە نەبێت. چونکە ئێمە کە گفتوگۆمان کرد جیاوازییەکی زۆر گەورە هەیە لەنێوان ڕێژەکەیاو لە نێوان ئەو ژمارانەی کە دانراون. ئێمە هەوڵماندا تۆزێ نزیکی کەینەوە لە یەکتری هەم ڕێژەکە وهەم لە ئەو ژمارانەی کە دانراون، وبۆ دەرەوەی هەرێم بەنیسبەت ئاژە لەوە، خۆی بریارێکی پەرلەمان هەیە کە قەدەغە بکرێت، بەڵام لە هەموو حالەتێکا هەر ئەڕوات، ئێستا وامان لێ کرد کە ئەوە بۆ دەرەوەی هەرێم هیچی تیا نەبێت، واتا تا بیخوێنینەوە: ١- ولاخی بەرزە، ئەسپ، ماین، ئێستر، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئەمە مەسەلەی خشتەیە، وەکو ئەڵێین مەسەلەیەکی یاساییە ئەبێت بیخوێنیتەوە، ئەسپ، ماین، هێستر، کەر، بزن، سەگ هەموو شتی تێدایە گوێ مەدەیە ئەوە یاسایە، ئێمە یاسا بۆ میللەتێ دادەنێین خۆمان نابێت شەرم لەوە بکەین کە باسی کەرو هێستر وگاو گیسک بکەین، ئەوە مەسەلەیەکی زیارییە، وگوی بەو شتانە مەدەن.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

دانە، ڕێژەکەی، ڕێژەی خاڵی یەکەم نییە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

تکایە چرکەیەک بوەستە، کاک کەمال لەوانەیە قسەیەکی هەبێت.

بەڕێز د. کـەمـال عـەبدولکەریم مـحـەمـەد فـوئاد:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

قسەیەکم هەیە ئەو باسی (کەرو، ئێسترو، حوشتر)ە لە قورئانی پیرۆزیشا کراوە «وخلقنا البغال والحمیر لترکبوها. افلا ینظرون الی الابل کیف خلقت» وزۆر شتی تر، بەڵام بەراستی من هەر بەو بۆنەیەوە حەزم کرد زۆر پیرۆز بایی لەو خوشک وبرایانە بکەم کە ئەم فەرهەنگە فولکۆریەیان ئاماده کردووە بەراستی ئەمە هەموو شتێکی تێدا باس کراوە لە تورو شێلم وتەرە پیازەوە هەتا قازو قەلەموون. بەڵام من تکایەکم هەیە تێمان بگەیەنن پێناسەی باجی گومرکی سەپاندراو مانای چی؟ من بەراستی هەتا وەکو ئێستا ماناکەی لەلام روون نییە. ئێمە کە منااڵ بووین مەتەڵێکیا ئەوت: کلاو سەنگی سەفەری.. هتد، لەوە ئەچێت من کە ئەوەم خوێندەوە ئەمەم بیر کەوتەوە ئنجا تا ئێستا ماناکەی تێنەگەیشتووم، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

کامیان کاک کەمال؟ کوا لە کوێدایە؟

بەڕێز د. کـەمـال عـەبدولکەریم مـحـەمـەد فـوئاد:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

(پێناسەی باجی گومرگی سەپاندراو) بەتایبەتی (سەپانراو) لەم لیستەیەی کە هاتووە.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

ئا.. ئەوە با بڵێین بەرگەکەی.

بەڕێز د. کـەمـال عـەبدولکەریم مـحـەمـەد فـوئاد

بەڵێ بەرگەکەی.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

جا ئەوە کاک دارۆ ئەگەر روونی بکاتەوە.

بەڕێز د. کـەمـال عـەبدولکەریم مـحـەمـەد فـوئاد:

ئەبێت کاک دارۆ بۆمان روون بکاتەوە مەبەستی لە چییە؟ سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

کاک دارا ئەگەر زەحمەت نەبێت روونی بکەوە بۆ کاک د. کەمال.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارای وئابووری

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەوەی راستی بێت، ئەو تێبینیەی کاک د. کەمال هەیبوو ئێمەش هەمانە لەسەر هەمان وەرگێڕانی (حەرفی) نەک تەنیا حەرفی هەر لە هەندێ دەستکاری کردنی وەرگێڕانی حەرفی، چونکە ئەوە تەنیا لە بەرگە کە یا بووە ئێمە ئاگامان لێ نەبووە، دواشت بەرگی خراوەتە سەرو نێردراوە بۆ پەرلەمان، ئەگینا بەراستی ئەوە جێگەی سەرنجە، چونکە پێناسەکەی باجی گومرکی مەبەستیان لە تەعریفەی رەسمی گومرگییە، تەعریفە لەوێدا (تەعریف) نییە لەوێ (تاریفا) وشەیەکی ئینگلیزی زۆر بەناوبانگە «تاریف» لەسەر هەموو رەسمێک پێی ئەڵێن «تاریف» جا ئەوە هی گومرگ بێت هی هەر شتێکی کە بێت چۆن ئەوان ئەو تاریفەیان کردووە بە(تەعریفەی گومرگی). تەعریفەکەی (عربی)یان کردووە بە پێناسە، لەبەر ئەوە هەڵەکە لەوێوە هاتووە ئەوە چاکی ئەکەین، سوپاس.

بەڕێز د. کەمال عەبدولکەریم محەمەد فوئاد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەی سەپێزا وەکە مانای چییە؟ سوپاس.

بەڕێز شێخ دارۆ شێخ نوری/وەزیری دارای وئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

واتا«مفروض» ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

پەریخان، ئنجا لە سەرخۆ بەدەنگێکی ئاشکرا شەرمیش مەکە، چونکە وەکو گوتمان ئەو یاسایە وەکو کاک د. کمال وتی سوپاسیان دەکەین لەراستیدا کۆمەڵێک شتی کۆن وشتی تازە، وائێستاکە لە بەر دەمان دایە، ئێمە وخەڵکی تریش لەدوا رۆژێکی نزیکدا پێی ئاشنا دەبین.

بەڕێز پەریخان محەمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

١- وەڵاخی بەرزە، ئەسپ، ماین، هێستر، کەر، پێوەری باج بۆ دانەیەک رێژەکەی لێرەدا نییە، نرخی هاتنەوەی بۆ ناو هەرێم «٥٠» دیناره بۆ دەرەوەی هەرێم ئەوە فت ئەکرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

دانە، رێژە، نییە و لێرە نرخ فەرامۆش کراوە لە جیاتی ئەوەی «٥٠» دینار دائەنێین.

بەڕێز پەریخان محەمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

«٥٠» دیناریان بۆ داناوە بەڵێ بۆ دەروەوەی هەرێم ئەوە نییە؟ مەڕ، بزن، شەک، کاوور، گیسک، ئەوە بەجووت بەرێک کەوتن لەگەڵ وەزارەتا رێژەکەی لە ٣٪ مان بۆ داناوە ونرخەکەشی «١٠٠» دیناره.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

واتا هەر دووکی ڕێژەو نرخیش؟

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

نەخێر ڕێژەکە لە ٣٪ یە نرخەکەی «١٠٠» دینارە هەر وەکو خۆی ئەمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ڕێک کەوتووین کە نەمێنێ، بەڵام جەنابی وەزیر لەوێ نەبوو، لەبەر ئەوە ڕێک کەوتین کە ئەم لاپەڕەیە هەتا ژمارە «٧» نەمێنێ، ڕێژە بەرەزامەندی هەر دوولایە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئەگەر بەڕێز وەزیری دارایی لەگەڵ لیژنەی ئابووری رایان هەیە ئەوە بە سەریدا تێدەپەڕین.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارای وئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئێمە پێشتر گفتوگۆمان لەسەر ئەو بابەتە کرد، کە ڕێژە هەبێت یا نەبێت؟ وبەزۆربەی دەنگی بەڕێزان ئەندامانی ئەنجوومەنی نیشتمانیی بڕیاردرا کە ڕێژە هەبێت وئەگەر پێویستی کرد نرخیش هەبێت بۆ حالەتێکی تایبەتی کە مەسەلەی بەرز بوونەوە ونزم بوونەوەی نرخی پارەیە، لەکاتێکا ئێمە نرخێکی دانراوی دیاری کراومان داناو نرخی پارە زۆر هاتە خوارەوە ئەو کاتە حکومەتی هەرێم زەرەر دەکات، لە بەر ئەوە ڕێژەکەش هەبێ باشە، سوپاس.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئێ. باشە کەوا بوو ئێمەش لە ٣٪ مان داناوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

لە ٣٪ یەکە دانراوە.

بەڕێز پەریخان محمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئاخر لە ٣٪ کاک دارۆ ئێمە حیسابمان کردووە زۆر نزیکە لە ژمارەکە خۆی لە ١٠٠٪ کە، بەڵام لە ١٠٪ یەکە فەرقەکە زۆر زۆرە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئێمە ئەوەمان خستە دەنگدانەوە هەر دوو کی پەسندکرا، منیش وادەزانم دوایی ئەگەڕێتەوە بۆ محضر، گرفتێکی گەورە نییە، چونکە ماوەمان هەیە.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

٣- پەلەوەر، مریشک، قەل، قاز، مراوی، دانەی لە ٣٪ مان داناوە نرخەکەی دوو دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم نییە.

٤- جوجەڵە، مریشک، قەل، قاز، مراوی دانەی ئێمە هەموومان فەرامۆش کردووە بەرەزامەندی لەگەڵ وەزارەتا بۆ هاندانی هاتنی مریشک وئەوانە.

٥- ماسی زیندو و پرۆژەی بەخێوکردنی هەمووی فەرامۆش کراوە.

٦- گا، مانگا، گوێلک، دانەی لە ٣٪ ی رێژەکەی «١٠٠» دینار بۆ ناو هەرێم، بۆ دەرەوەی هەرێم فت کراوە. ٧- گامێش دانەی لە ٣٪ رێژەکەی «٢٠٠» دینار بۆ ناو هەرێم، بۆ دەرەوەی هەرێم فت کراوە. ٨- بەراز بابەتی کێوی ومالّداری، ئەوە کردوومانە بە «١٠٠» دینار بەڵام نسبەکە«٠٪» هیچ نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

(٨)ە کە بیخوێنیتەوە (بەراز) بابەتی کێوی ومالّیکراو.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

کێوی نییە کەوبیە، مالّی، واتا ئەوانەی کە مالّین، سوپاس.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەوە لەو حالەتە لە ٣٪ ی رێژەکە «١٠٠» دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم «٢٠٠» دینارمان داناوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

چییان داناوە؟«٢٠٠» دینار بۆ دەرەوەی هەرێم؟

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڵێ، نرخ، ئەوە ئێستاقە لەگەڵ وەزارەتا. ٩- کودەرە، بێچووە بەراز بۆ پرۆژەی بەخێوکردن بەهەمان شێوەی ئەو دوو حالەتە، ١٠- شانە هەنگی عەلەی خۆمانە دانەی لە ٢٪ رێژەکەی«١٠»دینار هاتنە ژوورەوەی بۆ ناو هەرێم باقی هەمووی فت کراوە، «٥٠» دینار مەبەست وایە رێژەکەمان لابردووە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئەوەی شانە هەنگەکە، «١٠» لەسەر یەک نوسراوە شانە هەنگ عەلەی خۆمانە ئەگەر بەهەڵە نەم خوێندبێتەوە.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

عەلەی خۆمانە، واتا ئەوەی کە لەولاتی خۆمان دێتە بەرهەم نەک ئەوەی لەدەرەوەی هەرێم دێت، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

بۆ دەرەوەی هەرێم نییە، عەلەی خۆمانە وانییە؟.

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

بەڵێ بۆ دەرەوەی هەرێم« ٥٠» دینارە وەلە ١٠٪یە.

١١- شانە هەنگ لە ناو سندوق دانە لە ٢٪ رێژەکەی بۆ ناوەوەی هەرێم «٢٥» دینارە بۆ دەرەوە رێژەکەی لە ١٥٪ ئەکات، ونرخەکەشی (١٥٠) دینارە. ١٢- هەندێ بابەتی کەوی تر دانە لە ٣٪ «٢٥» دینار، بۆ دەرەوەی هەرێم لە ١٠٪یە.

جا تێبینیەک لەخوارەوە هەیە ئەگەر سەیری بکەن. جەنابتان ئاژەڵە کە لە ٢٥٪ باجی دەخرێتە سەر ئەگەر بێچووی لەگەڵدا بوو، بەڵام خاڵی دووم بەپێکهاتن لەگەڵ وەزارەتا فتمان کردووە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

ئەمە بەشی یەک تەواو بوو، ئەگەر چ تێبینیەک هەیە لەسەر بەشی یەک فەرموون؟

بەڕێز حـــەســـەن حـــەمـــیـــد رەحـــیـــم:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

دوو کەم وکوورِی تێدایە، یەکیان کە رۆیشکی تیا نییە، ئەوی تر بەراستی کەریان بردۆتە ریزی ئێستر وماین وئەوانە، وەبۆتە وولاخی بەرزە ئەوە وولاخی بەرزە نییە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

تکایە ناوەکان بنووسن. دیارە ئەم بەڕێزانە ئەیانەوێت قسە بکەن. کاک حەسەن، کاک ئەحمەد، کاک شەوکەت، کاک شێخ یحیی، محسن خالید، مامۆستا مەلا محەمەد تاهیر.

بەڕێز مـــوحـــسـین خـــالـیـــد مـــســـتـــەفـــا:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

وابزانم لە ناوەکانا هات، ناوی بەران یان ناوی بەرازی تێدا بوو، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

بەرازە.

بەڕێز موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەوە بۆ هاوردە (ئیستیراده) یان بۆ دەرکردە (تەصدیرە)، بۆ کامیانە؟

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بۆ ناو هەرێمە.

بەڕێز موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

واتا بهێنرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەڵێ.

بەڕێز موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

جاهێنانی بەراز بۆ دەوڵەتێکی ئیسلامی وابزانم رەوانییە سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

شتی تریشی تێدا هەیە کەڵە حەرامەکانن.

بەڕێز موحسین خالید مستەفا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

جا ئەوە، هەر لە محرماتی رووت نییە، وائەزانم ئەبێتە هۆی لاواز بوونی رەوشت وغیرەتی مرۆڤ، سوپاس.

بەڕێز شەوکەت حاجی موشیر ئەحمەد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەمومان ئەزانین کە وەزعی ولاتی ئێمە وێران کراوە لە رووی ئاژەڵ داراییەوە بەتایبەتی ئەنفال زۆربەی زۆری ئاژەڵی کوردستانی بەتاڵان برد، بۆیە من پێشنیاز دەکەم باجی گومرگ لەسەر ئەو ئاژەڵانەی کە دێنە ناو کوردستان زۆر کەم بکرێتەوە یان هەڵگیرێت بۆ ماوەی سالێک، بۆ ئەوەی زیاتر بتواندرێت وولاتەکەمان ئاوەدان بکرێتەوە بەئاژەڵ داری. خاڵی دووەم ئەوانەی فت کراون بۆ دەرەوە ئەو مەسەلەیە روون نییە، واتا قەدەغە کراون یان ئەوەیە کە هەر کەسی بیبات ئازادە؟ حەقە لە دواییدا دەربارەی ئەو شتانەی کەوا روون نینە وەکو پێشنیارێک ئاماژەی بۆ بکات کەوا قەدەغەیە، سوپاس.

بەڕێز یەحیا محەمەد عەبدولکەریم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دەربارەی خاڵی دووەم وەبۆ هاتنی ئاژەڵ بۆ ناو هەرێم بەراستی منیش لەگەڵ رای کاک شەوکەت

دام که کەمتر بکرێتەوە زۆر باشترە. دەربارەی دەرچوونیشی دوێنێش باسمان کرد لەگەڵ برادەرانی نوێنەری وەزارەتی ئابووری، بەراستی ئەمڕۆ جوڵانەوەیەکی بازرگانیی بەهێز دروست بووە کە ئاژەڵ دێت وئەڕوات. خەڵکێکی زۆری سەرقاڵ کردووە داهاتێکی باشی هەیە بۆ خەڵکەکە وبۆ حکومەتی هەرێمیش، لەبەر ئەوە من پێشنیار ئەکەم بەراستی ئەو پێشنیارەی وەزارەتی ئابووری «٢٠٠» دینار بۆ هەر سەرێک فەرامۆش نەکرێ وبمێنێ، بۆ ئەوەی گومرگەکە بەهێز تربێش بێ، سوپاس.

بەڕێز حەسەن عەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پرسیارەکەی من بۆ برای بەڕێزم وەزیری داراییە، ئێمە لە ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان دا بڕیارێکمان هەیە هەندێ شت نەنێرینە دەرەوە، بەڵام بەڵای منەوە مانای ئەوە نییە ئێمە تەعریفەی بۆ دانەنێین، چونکە ئەوە بڕیارێکی کاتییە، سوپاس.

بەڕێز مەلا محەمەد تاهیر محەمەد زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

یەکەم من حەزم دەکرد کەوا ئەو خشتەیە وەکو هەیە بەڵانی کەمەوە هەر ڕێزێک دوو خشتەی تیا بوایە، بۆ ئەوەی کە مرۆڤ حاڵی بوایە کە واتامان لە کێیە، ئێستا ئێمە لەسەر «١و٨» دەنگدانێکمان کرد نەمان زانی مەسەلە چییە؟ لەراستیدا من نازانم بەندی «١و٢و٨» چی بوو دەنگمان لەسەری دا. نەبوونی خشتەکە لە ناو برایانا وابزانم وەکو کەم وکورتییەک وایە، دووەمیش ئەوەی کە بۆ (ئیستیرادو تەصدیر)ە، ئێمە نالێین مەسەلە ئەگەر بەراز بێنن بۆ خواردن، ئەوە بۆ هەندێ نەبوو، (چەک چەکیلە)ی تیا بوایە باشتر بوو، سوپاس.

بەڕێز ئەحمەد تاهیر ئەحمەد نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەوەی راستی بێ ئێمە ئەندامان خشتەکەمان لا نییە، بەڵای کەمی هەندێ ئەندامان لایان بوایە، نازانین دریژەی چییە کەدەست بڵنددەکات نازانین بۆچی دەستی بڵند دەکات. پاشان ئەو ئاژەڵەی کە دەچێتە دەرەوە کەم بکرێتەوە گەڵێ باشترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

خشتەکە بەش بەش هاتووە، بەشێکی گەیشتوتە لیژنەی ئابووری، ئەمڕۆش دانیشتنمان هەبوو و بەبەرژەوەندمان زانی کە لەم دانیشتنەدا گفتوگۆ لەسەر ئەوە بکەین کە ئێستاکە هەیەو، «٦» لاپەڕەیە ئێمە بۆ دانیشتنی ئایندە بێگومان لە دارایی داوا ئەکەین کەبۆمان چاپ بکات وبۆمانی بنێرێ. هەر وەزارەتێ ئەگەر قانونێ شتێکی هەبێت ئەبێ خۆی بەڵانی کەمی «١٠٥» دانە بنێرێت بۆ پەرلەمان ئەوە تەقلیدە، چونکە ئەوە ئیشی ئەوانەو ئێمە لێرە ناتوانین ئەوە بکەین، بەڵام ئەمڕۆ

بەو شێوەیە ئەی بەینە سەر. خاڵی «٢»، بڕیاری پەرلەمان مان هەیە کە هەندێ شت قەدەغەیە ئەوانیش ڕوونیان کردۆتەوە کە ڕەسمی بۆ دانێن.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/ جێگری سەرۆک:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

یەکەم خاڵی ئەوەیە کە من لەگەڵ ئەوەدام ناوی بەراز لاببرێت، واتا ئا ئاوا بەزەقی نەیەت بۆی هەیە هێنانی بەراز لەگەڵ ئاژەڵی ترا باس بکرێت. دووەم ئەو بۆ چوونە ڕاستە ئێمە چونکی ئاژەڵمان پێ لازمە بەراستی بێت بۆ کوردستان هانی ئەوە ئەدەین، حەق نییە ڕەسم وەربگرین لە سەر ئەو خەڵکانەی کە ئاژەڵ دێنن بۆ کوردستان. سێ یەم ڕاستە ئێمە بڕیاریکمان هەیە کە ئاژەڵ ئێستا نەچێتە دەرەوە، لەو شتە کە باسمان کرد لەوەختی خۆیا داوامان لە بەڕێز وەزیری دارایی کرد کە لەگەڵ ئەوەی کە پابەند دەبین بەو بڕیاری پەرلەمانە بۆ قەدەغە کردنی ئەوە، لە پاشا سیاسەی ترانزێت دەرس بکەن وشتێکیش پێشکەش پەرلەمان بکەن وئەوە ڕەنگە تەعریفە دابنێ بۆ چوونە دەرەوە، بتوانێت چارەی بکات لە سەر بەرژەوەندی کوردستان، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن:

بەڕێز وەزیری دارایی، دەربارەی ئەو وەرگرتنی وشەی بەراز چی دەڵێن؟

بەڕێز شێخ دارۆ شێخ نوری/وەزیری دارایی وئابووری:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــــوومـــــــەن.

چەند پرسیارێک کرا لەلایەن بەڕێزانەوە، ئەگەر بەباشی بزانن من وەڵامیان ئەدەمەوە ولەوەشا باسێکی ئەو مەسەلەی بەرازیش ئەکەم. نیوە سوعبەت ونیوە ڕاست باسی ئەوەیان کرد بۆ ناوی کەرووشکی تیا نییە؟ ئەوە پێم وایە ئەو تەعریفەیە بەپلەی یەکەم شتە بنچینەییەکانی گرتووە، زۆر پەلەوەری تریش هەنە کە ناویان نەهاتووە لە بەر ئەوە لە خاڵی (١٢) ما نووسراوە هەندێ بابەتی کەوی تر، واتا ئەو شتانەی کە لەم قانونە ناوی نەهاتووە ئەوە هۆکەی ڕوونە، لە بەر ئەوەیە ئێمە لە کوردستان برایانی مەسیحی لەگەڵمانا ئەژین کە ئەوانە بەپێی ئاینی خۆیان کەئاینێکی ئاسمانییە ئەو گۆشتە یان لێ قەدەغە نەکراوە وئێمەش وەکو حکومەتی هەرێمی کوردستان ڕێمان لە هیچ کەمایەتێکی ئایینی نەگرتووە کە بەپێی بۆ چوون وموقەدەساتی خۆیان کار نەکەن، ئەوان کە پێویستیان بەوە بوو ئەو جۆرە گۆشتە بهێنن بۆ ناو کوردستان ئەبێت لە تەعریفەکەی ئێمە شتێک هەبێت بۆ ئەوەی مەئمورەکە بزانێت چۆن موعامەلە لەگەڵ ئەو ئاژەڵەدا بکات کە هاتۆتە بەردەمی، خۆ ئەگەر لای بەرین ئەبێ بە شێوەیەک لە شێوەکان ئاماژەی پێ بکرێت، چونکە مەسەلەکە ئەوە نییە وشەکە وشەیکی نەفرەت لێ کراو بێت، مەسەلەیەکە ئاینی ئیسلام قەدەغەی خواردنی کردووە ئێمە نایخوین، ئەگەر یەکێکی کە خواردی وئیستیرادی کرد وهێنای، ئایا ئێمە قەدەغەی نەکەین؟ یا ئەبێ ئەو جۆرە ئاژەڵە بۆ ئەو خەڵکانە بێتە کوردستانەوە ئەوە ئەگەڕێتەوە بۆ ئێوەی بەڕێز چۆنی بەباش دەزانن بڕیار بدەن، سوپاس.

بەڕێز مــەلا مــەحــمــود فندی دێرەشــەوی:

بــەڕێــز ســــــەرۆکی ئــەنجــــــوومــــــەن.

بێگومان پەرلەمان دەبینن، وەکو لێپرسراوی میللەتی کورده له هەموو رووبەکەوە نەک تەنیا لانی ئابووری، راستە حکومەتێکی نوێیە بێ بنەماو بونیادە لەلانی، ئابووربیەوە مردووە، بەڵام پێویستە ئەم میللەتەی لە «٩٨٪»ی موسوڵمانە هەموو لانێکی ژیانی گرنگی پێ بدرێت جێگەی داخ وبرینە ئابووری ئەو میللەتە وحکومەتەی کورد لەسەر داهاتی گومرگ راوەستاوە.

٢- ئەو میللەتەی کە «٩٨٪»ی موسوڵمانە، ئەو شتانەی حەرامن و دژی رەوشتی مرۆڤایەتین، بەراستی تەشریع نەکراون کەسیش پشتیوانی لێ نەکردووە مرۆیەک حەرامی بخوات ئەوە شتێکە، بەڵام وەکو پەرلەمانی کوردی تەشریعی قانون لە سەر حەرام وحلال بکات ئەوە شتەکی تره، تکای ئێمە ئەوەیە تەنها بەقسە رستەی دیموکراسی وئازادی نەگرن وراستی وجەوهەری ئازادی و دیموکراتی وون بکەن، من ئەوە زۆر بەگران دەبینم، وئێمە خەسارەتێکی گەوره دەکەین، ئەگەر بەو شێوەیە بروات، هەر گوندێکی موسڵمان وفەلە، دراوسێی یەکتر بن، فەلەکان ئاگاداری هەستی میللەتی کورد وموسوڵمان دەکەن، ئەوان لەو ئامانەنەی کە بەرازی تیادا دەخۆن، خواردنی نادەنە موسوڵمانان، ئەوە ژیانی کۆمەڵایەتییە، لەگەڵ یەک ژیای نە، بۆ ئێمە تەشریعەک بکەین دژی ٩٨٪ی بیروباوەڕی خەڵکی بین؟ جارەکی تر من رێزو سوپاسم هەیە، تکا دەکەم ئەم شتانە دیسان لە هەموو رووبەکەوە تیرو خەنجەری ژەهراوی لە میللەتی کورد ئەدەن، سوپاس.

بــەڕێــز جــــــەمــــــیــل عــــــەبدی سندی:

بــەڕێــز ســــــەرۆکی ئــەنجــــــوومــــــەن.

بەڕێز وەزیری دارایی فــەرمــووی لە تەرجــومــە هەندێک هەڵە هەیە دەربارەی ژمــارە «١٠-١١-شــانەهەنگ، بەخۆی مــەبەستی کــوورە هەنگە چ عــەلەی خۆمــان بێ یان لە ناو صندوق بێ ئەوە کاتێک لە (پەرلەمان) چاپ دەبێ پێویستە چارەسەر بکرێ ئەو گۆڕانکارییەی تیادا بێ. دەربارەی بەراز راستە تا ئێستا هێنانی بەراز بۆ کوردستان رووی نەداوە، لیژنەی دارایی پێشینار دەکات کە وشەی بەراز لێرە فتبکرێ، کە دێ ینە سەر شمەکی خۆراکی گۆشت، گۆشتی بەرازیش دەگرێتەوە، کە گــۆشتی بەرازیش بێنی لە ناو گــۆشتەکانی تر ئاساییە، گرفــتی برادەرانی دیانیش چارەسەر دەبێ، مــن وا پێــشنیــار دەکــەم ئەو وشــەیە فت بکرێ، رەئیش ئی بەڕێز ســەرۆکی ئەنجــوومــەن وئەندامانی پەرلەمانە، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری:

بــەڕێــز ســــــەرۆکی ئــەنجــــــوومــــــەن.

پێشنیارێکی زۆر بەجێیە، ئەگەر پێویست بکات چۆن هاتووە لە خالی«١٢»دا دەڵێ هەندێ

بابەتی کێوی تر بشنووسرێ هەندێ بابەتی مالّی تر لە کێوی ومالّی دوو وشەی وا زیاد بکرێ هەموو شتەکان دەگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

لەراستیدا ئەوەی مامۆستایان باسیان کرد برایانی تریش لێرە جەختیان لەسەر کرد ولە لیژنەی قانونی وەزارەتیش، ئەوە شتێکی بەجێیەو، هەندێ شت لەگەلّ ئێمەدا ناگونجێ دەبێ ئاگاداری وەزعەکە بکەین، بۆ برایانی دیان وخەلّکی تریش ئەوە مۆلّەتیان پێ دراوە ئەو شتە بکەن ئێوەش دەزانن یاساکانمان لە ژێر میکرۆسکوپدانە، با کارێکی وانەکەین کە سبەی خوانەخواستە گلەییمان لێ بکەن وبلّێن ئەوانە دژی مافی مرۆڤن. بەلاّم ئەوە ئەمە ناگەینی کە ئێمە نەتوانین چارەی ئەو بابەتە بکەین، بەلاّم ئایا برادەرانی دیان لاریان نییە، کاک فەرەنسۆ لێرە نییە فەرموو کاک شمائیل.

بەڕێز شمائیل ننۆ بنیامین:

السد رئیس المجلس المحترم.

لدي فقط تعقيب واحد على كلام الاستاذ محمود دێرشەوی عن النسبة. انا اعتقد في الوقت الحالي نحن موجودين في كوردستان كبنديان «ماادري هكذا يسموننا» يعني كتعبير الاسلام، اعتقد نحن اكثر من النسبة التي يتحدث عنها الاستاذ، حاليا نحن كاشوريين استطيع القول انه ٧٠٪ الموجود في بغداد والموصل هم اصلهم من المنطقة هذه دائما نركز على هذه المسألة بأننا نتأمل اليوم الذي يرجعون فيه الى المنطقة فهذه النسبة قليلة جدا« ٢٪ » النسبة حاليا نحن قليلون جدا لكن اكثر من« ٢٪ » ومسألة البرلمان عندما يشرع القوانين، يشرع لكل الناس الموجودين هنا. الاسلام اذا حرم الخنزير فالمفروض ذلك الانسان يلتزم بهذه المسألة. لا استطيع ان احرم شخص من شئ هو حلال له، لان هذا يصبح نوع من الاضطهاد لكن ما هو محرم عليه، المفروض هو لا يتعامل مع هذه المسألة، يلتزم بهذا ايمانا، وما يتعامل بهذه المسألة لكن لايجوز التأكيد على منع هذه المسألة بالنسبة لناس تعتبر مسألة عادية لهم، شكرا.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/ جێگری سەرۆک:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەبۆرن من بەراستی پێشنیارەکەم کرد کە ئەلّێین باس نەکرێت مانای ئەوە نییە بەراز قەدەغە بکرێت، ئێمە ئەلّێین باس نەکرێت ئەوجا باس نەکرێت مانای ئەوە نییە بڕیارێک دراوە کە ئەو پێشنیارە ئەوە بوو کە قەدەغە بکرێت وخەلّکی تر بگرێتەوە بەو شێوەیەی کە برادەر شمائیل باسی کرد، بەلاّم زۆر شت هەیە پێویست نییە، ئەگەر بێینە سەر تەیروتەوار سویسکەشمان باس نەکردووە، فندە گولەشمان باس نەکردووە، مەرجیش نییە ئەوە باس بکەین، سوپاس.

بەڕێز شـــــەمـــــائیل نـنـو بنیـــــامین:

الســـــيـــــد رئیس المجلس المحـــــتـــــرم.

ماكو اي مانع بالنسبة لملاحظة الاستاذ نژاد ، وشكراً .

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

دیارە بۆ برادەرانیش روون بۆوەو ، ئەوانیش لاربیـان نـبیـیە بەو شـێـوەیە بێ کـە لیـژنەی ئابووری پێشیناری کردووە ئەوە پاشان لە کاتی داڕشتندا برادەرانی صیاغە ئەو بڕگەیە زیاد بکەن ولیژنەی ئابووری بیخاتە جێگەی پێویستی خۆی، مادام وایە بڕگەی هەشت ئەو وشەی لێ هەڵئەگرین، ... فەرموو کاک جەمیل.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

مادەی «۸و۹» هەڵدەگیرێن وفت دەکرێن، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

سوپاستان دەکەین وابزانم بابەتەکە روونە. بابێینەوە سەر ئەو مادەیە خۆی. پاش ئەو تبینییانەی بەش یەکەم. کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەم بەندە وەکو خۆی بمێنێتەوە کە خوێندرایەوە؟ دەست بەرز کرایەوە. کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز مـــوحـــسین خـــالـیـــد مـــســتـــەفـــا:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

ناوەکە نامێنێ ئەزانین بنەمایەکی ئێمە هەیە ئەڵێن حیلە شەرعی، مەبەستەکەی مامۆستا مەلا مەحمود و ئێمە کە عەرزمان کردن تەنها یەک خاڵە وتکامان وایە یەک وشەیەو گوێمان بۆ بگرن هەر بابەتێک ببێتە بنەماێک بۆ ئەوەی حەلاڵکردنی حەرامێکی تیا بکرێت، ئێمە سبەینێ خەڵکانێک گازاندەمان لێ ئەکەن وەکو ئەو یاسایەی لە پێشەوە دەرکراو تا ئێستاش فلسێک یارمەتی ئابووری بۆ کوردستان نەهاتووە، ئێمەش عەقڵمان پێ ئەشکێت ئەزانین بەئیشارەت هاتووە ئایا ئەو برایانە بەدیانەتی خۆیان ئەتوانن رازی بن بەوەی هاتووە؟ کە هەتا بە ضمنییش بنووسرێت ئەم بەرازە بۆ خواردنی ئەوانە؟ ئەگەر رازین ئێمەش لاریمان نییە بێ پێچ وپەنا باریک وپێک بنووسرێت بۆ ئەوانە، ئێمە شتێک بەنیسبەت ئاینی ئیسلامییەوە لامان حەلاڵ بێت ئەوە هەر شانازی پێوە ئەکەین، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

جەنابت ئەتەوێ حەلاڵی بکەی؟!.

بەڕێز مـــوحـــسین خـــالـیـــد مـــســتـــەفـــا:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

نەخێر، ئەمەوێ ئەو بابەتانەی کە هەنە بەدەلالەتی ضمنیش بێت یان بە صراحەت بێت، جیاوازی نییە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

بەڵێ، جا مامۆستا کە ئێمە ئەڵێین گۆشت وئەوی تر کە ئێستا واریککەوتن کە ئەوەندە ڕەسمی لە سەر بێت، ئەگەر خوانە خواستە، کەسێک گۆشتی بەرازی هێنا. بۆ برادەرێک کە شەرع ڕێگای ئەدا بەئاینی خۆی بیخوات ئەو کاتە ئەتوانێت، ئێمە گرنگ ئەوەیە لە قانونەکەمانا شتێکی وا نەبێت کە ئەو شێوازەی لە سەر بێت وەکو ئێوە وبرادەرانی تریش باستان کرد ئەوە لە سەر ئێمەیەو ئەوە حەلاڵکردنی حەرام نییە لە شەرعی ئیسلام، چونکە ئەگەر لەقانونەکەی ئێمەدا نەڵێ فلان مادە بێتە ژوورەوە بەو ڕەسمە وادەزانم خۆی هەر هەویشە وپێویستیش ناکات ئیستیرادی کا، خۆ ئەوەندە ڕێگاش زۆرە بێنین هەر پێویست بەوە ناکات، دوای ئەوە کوردستانیش پڕی لە بەرازە بۆ خۆی ئەیکوژێ وئەیخوات ئەگەر وای لێ هات، گرنگ ئەوەیە شێوازەکە ڕوون بێ، سبەی ئێوەو ئەندامانی پەرلەمان (موحریج) نەبن لە بەرامبەر کارێکی وەهادا، هەر چەندە باوەڕناکەم لە یاسادا (ئیحراج) لە هەندێک شت هەبێت، چونکە وەکو گۆتم ئێمە ئەم یاسایە تەشریع ئەکەین بۆ هەموو خەڵکی کوردستان، ئەبێت ئاگاداری هەندێک شتیش بکەین، بەڵام بە شێوەیەکی وا کە کار لەزۆرینە نەکات، واتا ئەبێ ئاگاداری زۆرینەو کەمایەتی لەو وولاتەدا بکەین. ناکرێ یاساکامان بەو زەقیە بن کە سبەی خوانە خواستا قسەمان بێتە سەر، ئەوە وابزانم چارەێکی مام ناوەندییە هەمووی پێ ڕازی ئەبن وهیچ گرفتێک لەوە دا نییە، مامۆستا ئەگەر مرۆڤ بیەوێ ئەوە بکات هەر ئەی کات. وادەزانم ئێستا باشە بەیاری خوا کەس (موحریج) نابێت و بواریکی وانادرێت کە ئەوەی جەنابت فەرموت بەو شێوەیە بێت، ئەوە وەزارەتی دارایی خۆشیان لەو ڕایەدان، دێینەوە سەر بەشی «۲».

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

بەشی/۲/ تایەو چووپ، تایەی ماکینەی قەبارە ۴۹×۱۷ پێوەر جووت ڕێژەکەی ۵و۲٪ باجەکەی «۵۵۰» دینارە.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

ئەوە بەشی دووە؟

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

بەڵێ بەشی «۲» بڕگەی یەکە.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

زەحمەت نەبێ ئەگەر جارێکی تر بیخوێنیتەوە.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

قەبارە ٤٩×١٧ جووت ڕێژەکەی ٥و٢٪ باج ٥٥٠ دینار بۆ ناو هەرێم بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥٪ باجەکەش ١١٠٠ دینار.

تایەی حەفارە ٢٧×٣٩ جووت «٦٠٠» دینار بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥٪ باجەکە ١٢٠٠ دینار.

٣- تایەی مەکینە قەبارەکەی ٢٣٠٠×٣٥ جووت ڕێژەکەی ٥و٢٪ باجەکە بۆ ناو هەرێم ٥٥٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژەکەی ٥٪ باجەکەی ١١٠٠ دینارە.

٤- تایەی مەکینە دەرنەپول تایبەت ١٧٠٠×٣٢ جووت ٥و٢٪ باجەکەی بۆ ناوەوەی هەرێم ٥٠٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژەکەی ٥٪ وە «١٠٠٠» دینار باجەکەیەتی.

٥- تایەی مەکینەی حەفارە وجۆری تر ٢١٠٠×٣٠ وە ٣٥ جووت ڕێژەی بۆ ناو هەرێم ٥و٢٪ باجەکەی ٥٠٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژەکەی ٥٪ وەباجەکەی «١٠٠٠» دینارە.

٦- تایەی مەکینە سکرێ بێر جۆری تر ١٦×٣٠ وە ٢١٥ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم ڕێژەکەی لە ٥و٢٪ وباجەکەی ٤٧٥ دینار بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژەکەی ٥٪ باجەکەی ٩٥٠ دینارە.

٧- تایەی مەکینە هەر بەهەمان شێوە قەبارەکەی ١٤×٢٠ وە ٢١٥ جووت ڕێژەکەی بۆ ناو هەرێم ٥و٢٪ باجەکەی «٤٥٠» دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ٥٪ باجەکەی ٩٠٠ دینارە.

٨- تایەی شوڤل قەبارە «٨٠» قەبارەکەی ٣٨×٢٥ جووت ڕێژەکەی بۆ ناو هەرێم ٥و٢٪ باجەکەی ٤٥٠ دینارە. سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

لە ٢,٥٪ ڕێژەکەیەتی؟

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڵێ.. ئەوەمان گۆڕیوە.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڕێک کەوتن ئەوەمان گۆڕیوە، سوپاس.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڵێ لەگەڵ وەزارەتا بەڕێک کەوتن گۆڕیومانە، بۆ دەرەوەی هەرێم ٥٪ وەباجەکەشی «٩٠٠» دینارە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

باجەکەی لە ٥و٢٪ چەندە بۆ ناو هەرێم؟

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:
بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.
٤٥٠ دینارە، سوپاس.
بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:
بۆ دەرەوە لە ٥٪، بەڵێ... فەرموو؟
بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:
بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.
باجەکەش ٩٠٠ دینارە.
٩- تایەی شۆڤەڵ قەبارە «٨٠» ١٥×٣٤١ وە «١٤» جووت بۆ ناو هەرێم ڕێژەکەی لە ٥و٢٪ باجەکەی «٤٢٥» دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژەکەی لە ٥٪ نرخەکەی ٨٥٠ دینارە.
١٠- تایەی شۆڤەڵ قەبارە «٨٠» بەهەمان شێوە «٥و٢٠×٢٥» جووت بۆ ناوەوەی هەرێم ڕێژەکەی ٥و٢ باجەکەی ونرخەکەی ٤٢٥ دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم ٥٪ وباجەکەی ٨٥٠ دینارە.
١١- تایەی شۆڤەڵ قەبارە «٧٠» (٥و١٧×٢٥) جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥و٢٪ ڕێژەکەی وباجەکەی «٤٢٥» دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ڕێژەکەی لە ٥٪ وەباجەکەی ٨٥٠ دینارە.
١٢- تایەی تراکتۆری کشتوکاڵی گەورە «٣٨×١٨» جووت ڕێژە بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥و٢٪ باجەکەی ٤٠٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥٪ «٨٠٠ دینار» باجەکەیەتی.
١٣- تایەی تراکتۆری کشتوکاڵی ناوەندی ١٤×٣٤١ جووت بۆناوەوەی هەرێم لە ٥و٢٪ ڕێژەکەی وباجەکەی «٣٥٠» دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥٪ ڕێژەکەی وباجەکەی ٧٠٠ دینارە.
١٤- تایەی مەکینەی گرێدەر ١٣٠٠ وە ١٤٠٠×٢٤ جووت ڕێژەکەی بۆ ناو هەرێم لە ٥و٢٪ وباجەکەی «٤٠٠» دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥٪ وباجەکەی ٨٠٠ دینارە.
١٥- تایەی لۆری گەورە ١٢٠٠×١٤ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥و٢٪ ڕێژەکەی، باجەکەشی ٣٠٠ دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥٪ ڕێژەکەی، باجەکەی «٦٠٠» دینارە.
بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:
باجەکەی ٨٠٠ دینار ئەمێنێتەوە.
بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:
بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.
باجەکەی ٦٠٠ دینارە، سوپاس.
بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:
بەڵام ئەگەر زەحمەت نەبێت ڕێژەکەی ٥و٢٪ە؟

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بۆ ناوەوەی هەرێم ٥و٢ ٪ ە، بەڵام بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

نرخەکەی چەندە؟ باجەکەی چەندە؟ ٥و٢ ٪ باجەکەی چەندە؟

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بۆ ناو هەرێم باجەکەی «٣٠٠» دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ٦٠٠ دینارە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

١٦- ڕێژەکەی «٥و٢» لە ٥ ٪؟

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

١٦- تایەی لۆری بابەتی کشتوکاڵی «١٠٠٠×٢٤» جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥ر٢ ٪ باجەکەی «٢٣٠» دینارە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

«٢٣٠» دینار؟ تکایە تۆزێ لەسەرخۆ ژمارەکان بخوێنەوە.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪ باجەکەی «٤٦٠» دینارە.

١٧- تایەی لۆری ڕیم سەلاحەدین ٩٠٠×٢٠ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥و٢ باجەکەی ٢١٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪ باجەکەی ٤٢٠دینارە.

١٨ تایەی لۆری ڕیم سەلاحەدین ٨٢٥×٢٠ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥ر٢ ٪ باجەکەی ٢٠٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪ باجەکەی ٤٠٠ دینارە.

١٩ تایەی مەکینەی ڕیم سەلاحەدین ٧٥٠×٢٠ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥ر٢ ٪ باجەکەی ١٨٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم ٣٦٠ دینارە بەڕێژەی لە ٥ ٪ ە.

٢٠- تایەی لۆری ڕیم پیکاب ٦٥×٢٠ جووت بۆ ناوەوەی هەرێم لە ٥ر٢ ٪ باجەکەی ١٥٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٥ ٪ باجەکەی ٣٠٠ دینارە.

تێبینی: حەز دەکەم یەک خاڵ هەیە ئێمە لێرە ڕوونی کەینەوە بەپێکهاتن لەگەڵ وەزارەتا بۆ ڕێژەکان لەسەر ئەوە ڕێککەوتین ئەوەمان کردووە وئەوان داواشیان کرد ئەو باجە تۆزی زیاد بکرێت بەپێکهاتن ئەو زیاد کردنەش ڕووی داوە، سوپاس.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

٢١- تایەی کۆستر ١٦×٦٠٠ جووت ڕێژەکەی بۆ ناو هەڕێم ٤٪ باجەکەی ١٤٠دینار بۆ دەرەوەی هەڕێم ڕێژە ٨٪ باج ٢٨٠ دینار.

٢٢- تایەی کـوستـەری جێب «لان کرۆزەر» ١٦×٦٥٠ ڕێژەکـەی بۆ ناو هەڕێم لە ٤٪ باج ١٥٠ دینار بۆ دەرەوەی هەڕێم ڕێژە لە ٨٪ باج ٣٠٠ دینار.

٢٣- تایەی لاندروقـەر وتۆنی «١٦×٧٠٠» جـووت بۆ ناو هەڕێم ڕێژە ٤٪ باج ١٦٠ دینار بۆ دەرەوەی هەڕێم لە ڕێژەکەی ٨٪ باجەکەی ٣٢٠ دینارە.

٢٤- تایەی شوڤـەر پیکاب، لاندکرۆزەر «١٦×٧٥٠» جووت بۆ ناو هەڕێم ڕێژە ٤٪ باجی ١٧٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەڕێم ڕێژەکەی لە ٨٪ باجەکەشی ٣٤٠ دینارە.

٢٥- تایەی شوڤـەڵ پیکاپ پشتەوە «١٦×٨٢٥» جووت بۆ ناو هەڕێم ڕێژەکەی لە ٤٪ باجەکەی ١٨٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەڕێم ڕێژە لە ٨٪ باجەکەی ٣٦٠ دینارە.

٢٦= تایەی شوڤـەڵ پیکاب تراکتـۆر «١٦×٩٠٠» جـووتی بۆ ناو هەڕێم ڕێژە لە ٤٪ باج ١٩٠ دینار بۆ دەرەوەی هەڕێم ڕێژە لە ٨٪ باجەکەی ٣٨٠ دینارە.

٢٧- تایەی تراکتۆر کشتوکاڵی «١٦×١٠٠٠» جووتی بۆ ناو هەڕێم ڕێژە لە ٤٪ باج ٢٠٠ دینار بۆ دەرەوەی هەڕێم ڕێژە لە ٨٪ باجەکەی ٤٠٠ دینارە.

هی پیشە سازی ڕافیـعـەی تایبـەت «١٥×٥٥٠» جووت بۆ ناو هەڕێم ڕێژەکەی لە ٢٪ باجەکە ١٥٠ دینارە بۆ دەرەوەی هەڕێم لە ١٠٪ ڕێژەکەیەتی، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

بوو بەچی ئەو پیشەسازی ڕافیعەیە؟

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

خشتەکە بەشی/٢ ماددەی: تایەو چووپ دەخوێنینەوە لە ژمارە «٢٩» وە تا «٤٤»ی خوێندەوە، سوپاس.

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

لەخشتەکەدا مادەی: تایەو چووپ لە ژمارە «٤٥»ەوە دەخوێنێتەوە تا «٦٧» سوپاس.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بابەتی چووپ لەگەڵ بەشی تایەیە، ئەو بڕگەیەش بۆ بەڕێزتان دەخوێنمەوە، بەو پێکهاتنە هاتووە لە

نێوان لیژنەی دارایی وئابووری لەگەڵ وەزارەتی دارایی ئەم ژمارانە بسرێتەوە تەنها دوو برگە بمێنێ. برگەیەک باجی چوپ دەکاتە ١٠٪ لە باجی تایە خۆی بەرای ئێمە ئەو لە ١٠٪ زۆر بوو وەکو ٧٪ یش کەم بوو، بەڵام برادەرانی وەزارەتی دارایی ووتیان بۆ حساباتی ئێمە ئاسان تڕە.
خاڵی دووەم، تایەو چۆپی بەکار هێنراو(کۆن) لە ٥٠٪ ی باجی تایبەتی خۆی هەبێت ئەوانی تر هەمووی فت ئەکرێت. ئێستا هەتا «٨٣» ئەوی تر فت ئەکرێت. لە جێگای ئەوە ئەو برگەیە دەنووسرێت «بۆ باجی چوپ رەئی وەزارەتی دارایی لە ١٠٪ رای ئێمە لە ٧٪ بوو، لە باجی تایەی تایبەتی خۆی و«٨٤» ئەبێتە برگەی دووەم ئەو تێبینیانەی تر فت دەکرێت واتا «٨٤» وەکو خۆی ئەمێنێتەوە، بەڵام ئەبێتە برگەی دووەم ژمارە یەک دەبێتە «٦٨» ئەوەی تر ئەبێتە «٦٩»ی زنجیرەکە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

لە تێبینیەکاندا ئەوە جێگیر بکەن، یەکەم، دووەم ئەوەی «٨٤» تایەی کۆنە ئەویش بکەن بە تێبنییەک وتەواو.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

چۆن مادەیەک دێت رەسمی دیاری دەکرێت، لە بەر ئەوە زنجیرەی بۆ دێنم، ٢/٦٨ باجی چوپ. ئەوەندە لە سەر باجی تایبەتی تایەی خۆی. ئەوی تر (٦٩) تایەو چوپی کۆن «المستعمل» ٥٠٪ باجی تایەی نوێی خۆی، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شـێخ نـوری/ وەزیری دارایی وئابووری

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بۆ ئەو دوو تێبنییە ئێمە لارمان نییە، سوپاس.

بەڕێز عـــەدنان مـــحـــەمـــەد نەقـــشـــبـــەندیی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

گومان لەوەدا نییە کە یاسا تاریفەی گومرگی لە هەموو وولاتێکدا شتێکی زۆر گرنگە جێی خۆیەتی کە بایەخی پێ بدرێت بەتایبەتی کە ئێمە سەرچاوەی هەموو شتێکمان گومرگە. ئەوە بنەما بێت ئێمە وەکو هەر دوو فراکسیۆن رێک کەوتنمان لە سەر کرد ئەوەی وەعدەی تەعریفەی گومرگی ئایا نیسبەتەکان بەنرخ بێت بەڕێژە بێت؟. بەرای من تازە ئەم دانیشتنە بەم شێوەیە بوو: یەکەم لە بەر ئەوەی برادەران ئەندامانی پەرلەمان نوسخەیان لە بەر دەستدا نییە. غەرق بوون لە کۆمەڵێک ژمارە دا هەتا گفتوگۆکەیان ئەگەر سەرنج بدەن شتێکی شکلی یە. من وام پێ باشە ئەگەر هەر لەتوانادا نەبێت کە هەر ئەندامەو نوسخەیەکی هەبێت با هەر فراکسیۆنە نوسخەیەکی هەبێت کە دێینە ناو پەرلەمان تێبینی ئەندامانی پەرلەمان لە سەر تێکڕایی شتەکەوە هەبێت، تێبینییەکانی لیژنەی ئابووری رەچاو بکرێت ودەنگی لە سەر بدرێت، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

وتمان دانیشتنی ئایینده وەزارەتی دارایی نوسخەی تەواومان بۆ لە چاپ دەدا، دوای ئەوە ئەوەی کە لە سەری رۆیشتووین تا ئێستا ئەو یاسایە دەبێت برگە، برگە بخوێندرێتەوە. پاشان برادەران ئەگەر چ تێبینیان نەبوو ئەوە دەنگی لە سەر ئەدەن. ئەم خشتەیە بەشێکە لەو خشتەیەی کە تا ئێستا هەمووی نەهاتووە. لاپەڕەشی زۆرە وچارمان نییە، بەدەست ئێمە نییە مەسەلەیەکی یاساییە، پرۆتۆکۆلییە، برادەران با تۆزێک نەفەسی خۆمان درێژ بکەین ولەوە ماندوو نەبین، ئەوە ئیشی ئێمەیە، مادە بە مادە برۆین. لەوانەیە برگەیەک یا ماددەیەک وەکو چۆن دوو سێ برگە هەموارکران، هی دیکەیشی هەموار بکرێن، ئەگەر نەخوێندرێتەوە لەوانەیە وابە ئاسانی دەرباز نەبین بە سەریدا، بۆیە وەکو وتم ئوسولّە ئێمە کە خستمانە پرۆتۆکۆلّی بەرنامەوە ئەبێت مادە بە مادە، بخوێندرێتەوە ولە پرۆتۆکۆلّی ئێمەشدا تۆمار بکرێت.

بەڕێز حـــەســـــەن عـــــەبدولکەریم بەرزنجی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

من پرسیارێکم لە لیژنەی دارایی وئابووری هەیە بەڕاستی دوو ووشەمان لەپێشە « باج ونرخ» بێگومان من ناچمە ناو درێژە پێدانی ناوخشتەکەوە چونکە هەرچەند بچمە ناویەوە ئەوە ووتراوە، بەڵام بۆ «باج ونرخ» چ پێوەرێکیان داناوە؟ یان کە ئەو رێژەیان داناوە مانای چییە؟ ئەوە بەگوێرەی عەقلە یا پێوەرێکی هەیە؟ پێم باش بوو ئەگەر پێوەری گومرگی ئێستا بوایە کەوەردەگیرێت چەند وەردەگیرێت ئەوە ببوایە پێوەر زیادەشی بۆ رێژکە بچووبا، سوپاس.

بەڕێز کـــاکـــەڕەش مـــحـــەمـــەد نەقـــشـــبـــەندیی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

بەڕەئی من ووشەی (سیارات) وئەوانە هەمووی لابچێت. ماقوول نییە تایەی فلان وفلان. تایە بەقەبارە دەناسرێت. یا ناوی ئەو هەموو ئۆتۆمبیلانە هیچ پێویسیت نییە، ژمارەیان هەیە وهەموو ترۆمبیلەکانیان فت کردووە. دوو: ئەو ترومبێلانەی کە دێنە ژوورەوە فرسەتە بۆ وەزیری دارایی بەڵکو تاپلۆیان دەدەنێ (ادخال گومرگی مؤقت) بەڵکو لەو ئۆتۆمبیلە ژمارە بیانیانە رزگارمان دەبێت، سوپاس.

بەڕێز مـــحـــەمـــەد ســـەعـــیـــد ئەحـــمـــەد یەعـــقـــوبی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

دەرەوەی هەرێم یانی ناو حکومەتی ناوەندی و دەولەتی تریش ودانانی. باج واتا رێگەدان بەچوونە دەرەوەی. بەرای من نابێت بەهیچ جۆرێک رێگا بدرێت بە چوونی هیچ جۆرە شتێک کە بەکەڵکی زرێ پۆش وزیلی عەسکەری دێن، چونکە ئەو شمەکانەی کەبەکەڵکی زیلی عەسکەری یا دەبابە دێن لەهەمان کاتدا بەکەڵکی شوقەڵ دێن. طبعا برا عەسکەریەکان درێژەی ئەوە دەزانن، سوپاس.

بەڕێز شـێـــروان ناسح عـــەبدوڵڵا حـــەیدەری:

بـەڕێـز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــــەن.

منیش هەمان قسەی کاکەرەشم هەیە، دەبێت ڕەسمی گومرگ بەگوێرەی قەبارەی تایەکە وەربگیرێت نەک لەسەر جۆری ئۆتۆمبیلەکە، چونکە لەوانەیە تایەی بەرازیلی بۆ کڕۆنە دەست بدات و بۆ زۆر ئۆتۆمبیلی تریش دەبێت، سوپاس.

بەڕێز حـــەســـەن حـــەمـــیـــد ڕەحـــیم:

بـەڕێـز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــــەن.

ئەو برادەرە قسەکەی زۆر ڕاستە، ئەوکاتە تایەکانی تریش هەرزان دەبن هی قەمارە ولاندکرۆزەرو ئیتر، بەڵام لە جیاتی ئەوەی بڵێ تایەی بەرازیلی خۆی ژمارەیە (١٣و١٢ و ٧٥٠ بە ١٤) یە، واتا ژمارەکەیان بووترێت باشترە، سوپاس.

بـەڕێـز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــــەن:

ئەگەر نەیان وتبایە تایەی بەرازیلی لەوانەیە بەژمارەکەی نەمان زانی با، بەڵام وەکو پرسیارێک بۆ وەزارەتی ئابووری، دەڵێین حەقە بۆ ئۆتۆمبیلی بەرازیلی ئاگامان لێ بێت، چونکە ئەو خەڵکە زیاتری دەستیان کورتە ورانەری تەکسی ناو بازاڕن، ئۆتۆمبیلەکانیان بەرازیلینە، تۆزێک ئاگاداری ناوەوە بکرابا لەوانەیە خراپ نەبێت ئەگەر بنووسرێ بەرازیلی، چونکە ئەگەر نەنوسرابا ئێمە بە ئاسانی هەستمان پێ نەدەکرد.

بـەڕێـز جـــــەمـــــیـل عـــــــەبدی سـنـدی:

بـەڕێـز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــــەن.

بەڕێز سەید حەسەن فەرمووی ئەوە نرخە یان باجە؟ ئەوە باجە، نرخ نییە. وفەرمووی پێوەر چییە بۆ دانانی ئەو ژمارانە؟ ئێمە دابەزینی نرخی دیناری عێراقیمان ڕەچاو کردووە. لە بەر ئەوە وئەوانە هەندێکیان (٥٠) دینار زیاد بووە، هەندێکیان (٣٠) دینار ئەو پەنجا وسیی دیناڕە ئەگەر قیاس بکەی بەنرخی دیناری عـراقی لەوانەیە ئەوەکـەم بێت زیاد نەبێت. حـەق بوو زیاتریش زیادمـان کردبا، وەزارتی دارایی وئابووری کەناوی ئۆتۆمبیل دێنێ تەنیا بۆ«دەلالە»تە، بۆ ڕسوم، سوپاس.

بەڕێز دارو شـێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری

بـەڕێـز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــــەن.

دەربارەی ئەوەی کە بۆچی ناوی ئۆتۆمـبیل هاتووە لەگـەڵ ژمـارە؟، ئەوە ئەگـەرێتـەوە بۆ بازاری کـوردسـتان. لە بازاری کـوردسـتاندا ئەو خەڵکانەی کـە بازرگـانی تایە ئەکـەن بە ئۆتۆمبـێلەکـان ئەیناسنەوە، ئێمە هەردووکیمان داناوە هەم ئۆتۆمبیلەکە هەم ژمارەکە لەڕووە زانستی کەیەوە، ئەوە ژمـارەکـە هەیە وبۆ (١٠) جـۆر ئۆتۆمـبیـل ئەبێت. لەڕووی بـازرگـانیـشـەوە کـە کـابرا ووتـی تایەی

بەرازیلیم هێناوە خۆی دڵنیا ئەبێت کە تایەی بەرازیلی باجەکەی چەندە لەناو تەعریفەکەدا، بۆ مەسەلەی تایەی بەرازیلی ئێمە بەوردی ئەو مەسەلەیەمان دەرس کردووە، چونکە پێم وایە ئێستا لەگەڵ نرخی بازارا سەیرێ بکەین ئەو باجە هەر هیچ نییە، چونکە ئێستا جووتی تایە زۆر گرانە لە بازاردا کەم تایە هەیە لە«٢٠٠٠» دینار کەمتر بێت لە بەر ئەوە کەسەیر بکرێت ئێمە جوتێک بە (٣٥٠) دینار لە ١٪ ی کەمتر لێ وەرنەگرین (١٣٠) دیناری لێ وەرئەگرین، لە بەر ئەوە یەکجار کەمە ئەو نیسبەتە ئەوە نییە کار بکاتە سەر نرخی تایە، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن:

من ئەوە نالێم، من ئەڵێم بۆ تایەی ئۆتۆمبـیلێکی کـرۆنەی تایبـەتی (١٢٠) دیناری لێ وەردەگیرێت کەچی ئۆتۆمبیلێکی بەرازیلی (١٣٠) دیناری لی وەردەگیرێت لە کاتێکدا زۆربەی ئۆتۆمبیلە بەرازیلییەکان تاکسین و خاوەنەکانیان کەم دەرامەتن.

بەڕێز دارۆ شـێخ نـوری/ وەزیری دارایی وئابووری

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن.

حەز دەکەم سەرنج بدەیتە قەبارەی تایەکە، تایەی بەرازیلی قەبارەکەی (١٧٥)ە، بەڵام هی کرۆنا (١٦٥)ە لەبەر ئەوە کەمتری لێ وەردەگیرێ، چونکە لەرووی مادییەوە زیاتری تێچووە، سوپاس.

بەڕێز مـحـەمـەد ســەعـیـد ئەحـمـەد یەعـقـوبی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن.

پرسیارێکم کرد وەڵامیان نەدامەوە ئێمە بەشداری تازەکردنەوەی سوپای عراقی دەکەین، چونکە لەسەرچاوەیەکی باوەڕپێکراوەوە هاتووە دەڵێن ئەو لۆریانە، ئەو زیلانە کە تایەیان نوێ دەکرێنەوە ساڵ بە ساڵ هەمووی لە کوردستانەوە تایەیان بۆ دەچێت، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن:

لەگەڵ دارایی وەڵامی هەیە بۆ ئەم پرسیارە؟ .. نییە؟ ئێستا بەشی دووەم بەو چەند تێبینییەوە تەواو بوو. کێ لەگەڵ بەشی دووەمدایە لەگەڵ ئەو چەند تێبنییەدا کە جێگیر کراون وەکو خۆی بمێنێتـەوە؟.. کێ لەگـەڵ نیـیـە؟... بەتێکڕای دەنگ وەکـو خـۆی مـایەوە. پاش ئەو دوو هەموارکردنەی کەلە سەری کرا. ئێستا یەک چارەگە سەعات پشوودەدەین دوایە ئەگەڕێینەوە.

(پاش پشوو)

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئـەنجـــــــوومـــــــەن:

برادەرانی هەر دوو کـتلە تکایە ئاگـاداری ئەندامـان بکەنەوە لە پەرلەمـان هەر ئەوە نییە بێن پێنج دەقیقە ئامادەبن لە پاشان بچنە دەرەوەو نەیەنەوە، ئەگەر لیژنەیان هەیە قەیدی ناکا، بەڵام برادەران هەن دێن چارەگێک یا نیو سەعـات لێرە دادەنیشن وئەچن ئیتر نایەنەوە بەرەئی من ئەوە شتێکی

باش نییە، ئەگەر وابێت ئێمە ئەوانەش لە مەو دوا بەغائب حساب ئەکەین. چونکە ئامادەبوون واتا ئامادەبوونی دانیشتن تا تەواو ئەبێت، ئەگەر لیژنەیەک ئیشی پیویستی یان ئیش خۆی ئەکات قەیدی نییە. بەڵام ئەوەی چەند دەقیقە دێت دائەنیشێ دوایی دەست بەرز ئەکاتەوە بۆ جگەرەیەک یا پشوێک ئیتر ناگەڕێتەوە. ئەو برادەرانەی کەوا ئەکەن ئێمە ناچار ئەبین ئەو پێنج دەقیقەی سەرەتا حیساب نەکەین بەئامادەبوون. چونکە بەو شێوەیە نابێت، باوەڕ ناکەم ئەو برادەرانە لە لیژنەدابن، حەق نییە هەندێ لە برادەران بێن لێرە دانیشن وهەندێکی تریش بێن خۆیان نیشان دەن وبڕۆن. ئەگەر مۆڵەتی هەیە یا ئیشی لیژنەی هەیە یا بە ئیشی ڕەسمی دەڕوات قەیناکا، بەڵام گوناهی ئێوە چییە لەسەرەتاوە دائەنیشن و موتابەعەی ئەکەن وخەڵکێکی تریش ئەندامی پەرلەمانیشە پینج دەقە دێت دائەنیشێ وئەڕوات؟ ئەوانەی کە لە لیژنەدا نین، بەرای من ئێستا بە غائب حساب بکرێن، فەرمانبەرێک بانگ بکەن بزانن لە لیژنەکان هەمووی بگەڕێ ئامادەبووانمان ئێستا بۆ جێگیر بکات، چونکە لەراستیدا ئەمە ڕەوشتێکی ناشیرینە ئەندامی پەرلەمان ئاوەها دەوام بکات.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەشی/٣ی تا ژمارە «١٩»ی خوێندەوە، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەشی سێ یەم دوایی هات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەشی سێیەم (پاتری) کۆتایی هات، چەند هەموارکردنێکی بچووکی کەوتە سەر، کێ تێبینی هەیە لە سەر ئەم بەشە؟

بەڕێز محەمەد سەعید ئەحمەد یەعقوبی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

داوا دەکەم پرسیارەکەی من فەرامۆش نەکرێت، ئەوە جاری سێیی یەمە دووبارەی ئەکەمەوە. ئەو پاتری وتایانەی کە بەکاردێن بۆ زرێ پۆشی عەسکەری، حەق نییە ڕێگای بدەین بۆ بەغدا بچن، داوا لەوەزیری دارایی دەکەم وەڵامم بداتەوە، سوپاس.

بەڕێز دارو شێخ نوری/ وەزیری دارایی وئابووری

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئێوە خۆتان ئەزانن کە پەرلەمان چەندین کەل وپەلی قەدەغە کردووە بۆ دەرەوەی هەرێم وئەوە بەبڕیاری ئەم ئەنجوومەن بەڕێز قەدەغە کراوە، لەوە بەدەر ئێمە هەر شتێک کە بازرگانی پێ کرابێ

خستومانەتە ئەم لیستەیەوە، لە پاشان هەر شتێکیش ئەنجوومەنی بەڕێز بڕیاری لەسەر قەدەغە کردنی دا بڕیار بڕیاری ئێوەیەو ئێمە ئامادەین بەهەر شێوەیەک بێت جێبەجێی بکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

وەلآمی وەزیری دارایی ئاشکرایە، چونکە ئەو ناتوانێت شتێک قەدەغە بکات کە لە ئێمەوە دەرنەچووبێت. ئەگەر پێشنیارێکی وا هەیە لە کاتی خۆیدا چارە دەکرێت. ئێستا کێ لەگەلّ ئەم بەشەی ئەو خشتەیەدایە کە خوێندرایەوە پاش ئەوەی چەند هەمواركردنێکی هاتە سەر؟ کێ لەگەلّ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ ئەم بەشەش پەسەند کرا، با بچینە سەر بەشی چوار.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

چوارەم شمەکی یەدەگی ئۆتۆمبێل ومەکنیەیە. ڕێژەکان زۆر گۆڕانی تێدا بوو بەپێکهاتن لەگەلّ وەزیری دارایی بڕیار وایە بۆ ناو هەرێم هەمووی دەبێتە لە ١٠٪ وە بۆ دەرەوەی هەرێم لە ٢٠٪ پێویست ناکات هەمووی بیخوێنمەوە. نرخیش جێگیر کراوە. ئەم ڕێژانە لە لاپەرە «٧»وە تا لاپەرە «١٩» ئەگرێتەوە لە(١-٢٢)ی خوێندەوە، سوپاس.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەلاپەرە(٢٣-٤٤)ی خوێندەوە.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لە لاپەر (٤٤-٧٠)ی خوێندەوە.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لە لاپەرە(٧١-٩٦)ی خوێندەوە.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق مەجید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڕاستی ئەو یاسایانە بەو جۆرە تەواو نابێت. دووەمیش عەمەلی نییە، چونکە خۆی حساب دەکرێت بەپاشکۆیەکی ئەم یاسایە خۆی قانونەکە ماددە بە ماددە شتە بنچینەییەکان دەنگی لە سەر دراوە، پێشنیاری ئەوە دەکەم هەر چەندە لیستەکانمان لەلانەبووە، بەلآم لێژنەی پەیوەندیدار ئەگەر هەر شتێکی هونەری هەبێت بلّێ لاریمان لەسەر ئەوە هەیە لە فلان فەسل، تا بۆ خۆی بەسروشتی بڕوات، بەڕاستی ناکرێت وباوەڕ ناکەم لە هیچ پەرلەمانێک هیچ یاساێک ئەو مادانە یەک بە یەک بکرێت ئەگر بەڕێزیشتان سەرنج بدەن دانیشتنەکە لە سەر ئەوە نییە، ئەوە لیژنەی هونەری مادام هیچ لاریان نییە، یا ئەگەر لاریان هەبێت فەسل بە فەسل با روونی بکەنەوە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

ئەو رۆژە باسمان کرد، ئێستاش دووجار باسمان کرد، ووتمان ماده به ماده، دەخوێندرێتەوە. خشتەی تریش بەو شێوەیە پێدا ڕۆیشتوین، ئەوە زۆر ناخۆشە دوای ئەوە لەوانەیە ئەندامێک بۆ یەک برگە زانیاری هەبێت لەوانی تر ئاگادار نەبێت ئەوە ئارەزووی خۆتانە، چارمان نییە ئەوە گەر دوو لاپەڕە بوایە واتان نەئەووت، بەڵام زۆرە، فـەسـڵـێکە، منیش لەگـەڵـتـانم. بەڵام ئـــــەوا ڕۆیشتووین، هەرشتێک بێتە پەرلەمان دەبێت بخوێندرێتەوە وگفتوگۆی لەسەر بکرێت. لە بیرتان چوو لە سەر مۆڵەتی چەک نیوەی دانیشتنەکە ڕۆیشت لە بەر ئەوە ئەمەش خراوەتە بەرنامەمانەوە، ئەمە ئیشی پەرلەمانە دەبێت تەحەمول بکەن لە بەر گرنگی برگەیەک گفتوگۆ گەرم ئەبێت، ئەگەر نەبوو ئەوە باشتـر، ئەڕوین وزووتر تەواو ئەبین، جـا هیـوادارم بەتەحـەمـول بین ئیـشی پەرلەمـان ئەمەیە، ئەگەر وابێت پێویست ناکات گفتوگۆ بکرێت بالیژنەکان رای خۆیان بدەن، لێرە هەر دەست بەرز بکەنەوە. حەز دەکەن وای لێ دەکەین، ئەمە بەشێکە لەیاسا، وەکو وتم خشتەکـانی تریش گـفـتـوگـۆیان لەسـەر کـرا کـەس لاری نەبوو، لەبەر ئەوە دەبێ لە سـەر ئەمـەش بڕوین، چونکە وا پێکهاتووین، جا تکایە پشووی خۆتان درێژ بکەن، چونکە لەوانەیە بەیەک دوو دانیشتنی تریش تەواو نەبێت.

بەڕێز جـــــەمـــــیـل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

ئەو یاسایە ئاکامی ئەو ڕەسمانەیە، شتی گرنگ ئەو ڕەسم وژمارانەیە، لە بەر ئەوە ئەگەر پەسەند بکرێن شتێکی زۆر پێویستە، چونکە ئەگەر ئەو ژمارانە نەبان پێویستی هەر بە یاسا نە دەکرد، گرنگ ڕەسمەکانن.

٦٧- قایش تایم دانە بۆ ناو هەرێم یەک دینار بۆ دەرەوەی هەرێم دوو دینار.

٩٨- واتەر پەمپ دانە یەک دینار بۆ ناوەوەی هەرێم بۆ دەرەوەی هەرێم سێ دینار.

٩٩- قـەپاغی رادیێتـەر لە تانکی بەنزین دانە بۆ ناو هەرێم دوو دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم پێنج دینارە ... جنبەی گاردن بۆ ناو هەرێم (١٠)دینار بۆ دەرەوەی هەرێم (٥٠) دینارە.

قولاغی ماکینە بۆ ناو هەرێم (٥)دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم (١٠) دینارە.

گاردنی تەواو بۆ ناو هەرێم (٥٠) دینارە، بۆ دەرەوەی هەرێم (١٠٠)دینارە.

درایم شەفت بۆ ناوەوەی هەرێم (٥٠) دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم (١٠٠) دینارە.

سەنەدرایتی شەفت بۆ ناوەوەی هەرێم (٢٥) دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم (٥٠) دینارە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

ئەوەی لە خالی (١٠٣) وابزانم (درایەتە) یان (درایەنە) کاک دارۆ نووسراوە (دراین) بکرێت بە (درایف) ئێـمـە کـامـەیان بنووسین بەرای تۆ..؟ هەر دووک؟ باشـە بیکەنە درایف باشـتـرە، لە ژمارە«١١١» نووسراوە نیو دینار.

بەڕێز جـــەمـــیـل عـــەبدی سندی:

بەڕێز ســـەرۆکی ئـەنجـــوومـــەن.

بۆ خۆی نیو دیناره، فاریزەیە ئەگەر بفەرموون لە جێگای نیو دینار ئەیکەینە دیناریک ولە جێگای دیناریکیش ئەیکەینە دوو دینار، سوپاس.

بەڕێز ســـەرۆکی ئـەنجـــوومـــەن:

نەخێر، ئەوە گرفتی ئێمە نییە، ئەوە گرفتی داراییە، فەرموو: ئەم خشتەیە وەک فەرهەنگێکە بۆ ئەوەی ئۆتۆمبیلی هەیە.

بەڕێز شـــمـــائیـل نـنـو بنیـــامـین:

بەڕێز ســـەرۆکی ئـەنجـــوومـــەن.

بەڵام ئەوە « بۆ . ناوەوە. بۆ دەرەوە» پێویست ناکات، ژمارەکە بەسە، سوپاس.

بەڕێز ســـەرۆکی ئـەنجـــوومـــەن:

باشە ئەوەش دەبێت.. بۆ ئاسان کردنی ئیش کردنە. سوپاس. ئەو خشتەیە تاکو ئێرە واتە ژمارە «۲۱۲» بیانخەینە دەنگدانەوە ئەگەر تێبینی نییە؟.. دیارە کاک جەعفەر، کاک عثمان، ئەو دوو برادەرە تێبینیان هەیە:

بەڕێز جـەعـفـەر شـێخ عـەلی عـەبدولعـەزیز:

بـەڕێـز ســـەرۆکی ئـەنجـــوومـــەن.

ئەو کەل وپەلانەی کە دێنە ناو کوردستانەوە دوو جۆرن گومرگیان بۆ دانراوە. گرمرگێک کە دێتە ناو کـوردسـتـان گـومـرگـێک کـە دەچنە دەرەوە، هەندێ کـەل وپەل یەکسـەر ناچێتـە دەرەوە دێتـە کوردستان، ئینجا ئەچێتە دەرەوە ئایا هەموو مەبلەغەکەی لێ ئەسینرێ یاخود هەر جیاوازییەکەی لێ ئەسینرێ؟ ئەگەر وابێ مەبلەغی ناوەوەی کە دێتە کوردستان جیاوازییەکەی دووقات دەبێ، سوپاس.

بەڕێز حـــەمـــیـــد ســـەلیم مـــیـــران:

بەڕێز ســـەرۆکی ئـەنجـــوومـــەن.

وەکو گوتم لێ بوو لە بارەی ئۆتۆمبیلی بچووکەوە ئەو رەسمەی دانراوە لەسەر (سولف) کەمترە لە(ئارمیچەری سولف)، کە ئارمیچەری سولفەکە بەشێکە لە سولفەکە، سوپاس.

بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا/ جێگری سەرۆک:

بەڕێز ســـەرۆکی ئـەنجـــوومـــەن.

تێبـینی من ئەوەیە تکام وایە لەوەزارەتی ئابووری (۲۵۰) فلس (۵۰۰) فلس (۷۵۰) فلس لابەرێ دینار دابندرێ بەراستی ئێستا تاک دیناری وەرناگیرێ نەک ئەو (۲۵۰) فلسە، شتێکی تر وابزانم زۆربەتان پێتان خۆشە تەنیا کاک جوهر نەبێت، گفتوگۆیەکمان بوو لە سەر ئەوە لەرووی زانستییەوە باس بکرێ یان کەلێنێکی یاسایی بۆ بدۆزێتەوە بۆ ئەوەی وەکو کاک ئەیاد باسی

کـرد، ئنجـا ئەگـەر براەرە یاسـاناسـەکـان شـتێک بکەن، کـاک جـوهر رای وایە وەرێزم هەیە بۆ رایەکەی، کەوا لە لانی یاساوە ئەبێ ماده بە مـادە هەمووی بخوێنرێتەوە، ئەگەر رەئیەکی وا هەبێ کە لەوانەیە ئێمە مادام رەزامەندیمان لە سەر یاسایەکە کرد، تەنها تێبینییەکانی لیژنەی دارایی وەربگیرین. ئەگەر ئەمە هاودژ نەبی لەگەڵ یاسا، حەز دەکەم ئەوەش بیرێکی لێ بکرێتەوە. ببورە کاک جوهر، کە لەگەڵ رایەکەتدا رێک ناکەوێ، سوپاس.

بەڕێز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن:

کاک ئەیاد، ئەگەر بابەت خشـتەکـەیە، تکایە بڕیارمان داوە لە سەری دەڕۆین، ئەگـەریش بابەت گفـتوگـۆیەکەیە ئەوا پیایا ئەڕۆین. با بابەتەکە تەواو بکەین وەکو هەیە چونکە وەکو ووتمان ئەبێ مـادده، مـادده بخوێنرێتەوە. پشـووتان درێژ بکەن جیـاوازی نییـە، ئەگەر لاپەڕەیەک بوایە دیارە کـەس لاری نەدەبوو، بەڵام ئەوە ئیـشی ئێمـەیە کـاک دارۆ فـەرمـوو ئەگـەر ئەو تێبـینیـانە وەڵام بدەیەوە.

بەڕێز دارۆ شـــێخ نـوری/ وەزیـری دارایـی:

بەڕێز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن.

ئەو دوو جـۆرە باجـەی کـە ئەبینرێ لەوەوە هاتووە کـە ئەم سـێ وپەلانە کـەل وپەلی ترانزێتیـان پێ ناووترێ، ئەمە ئەو کەل وپەلانەن کە بازرگانیـان پێ ئەکرێ، دێتە ناوکوردستان لێرە دادەبەزێنرێت دەستێک یا دوو دەست یا سێ دەست ئەکات، چەند کەسێک مامڵەتی پێ دەکەن تا وەکو لەوانەیە لە یەکـێک لەوانە ئەیەوێ بیـبـاتە دەرەوەی هەرێم. ئەو کـاتە دەبێ باجی دووەم بدات، یان باجی یەکەم بۆ ئەو کـەل وپەلەیەی دێتە ناو هەرێمـەوە، لە ناو هەرێمدا چ مـوعـامـەلەی پێ ئەکرێ کەس حەقی نییـە بەسـەریەوە، بەڵام کـە بەنیازی بردنە دەرەوە بوو ئەو باجە دەست نیشـان کراوە بۆ ئەو کەسانە لەبەر ئەوە نییـە کـە دوو جاری لێ وەردەگیرێ، ئەوەی کـە هێناویەتی بۆ نـاو هەرێم کەس لێی نـاپرسێ، لەوە زیاتری لێ داوا ناکـا، بەڵام کە بەتامـای بردنە دەرەوە بێ ئەبێ باجێکی زیادە بدات، دەربـارەی مـەسـەلەی سـولف وئامـێـچـەر تکام وایە ژمـارەکـانمان پێ بڵـێن لە بەر ئەوەی خشتەکانمان دوورو درێژن تا دەست نیشانی بکەین بزانین ژمارەکەی چەندە؟ سوپاس.

بەڕێز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن:

بۆ خشتەکە ئەمە نازانین ژمارەی چەندە دەبێ بیدۆزینەوە.

بەڕێز دارۆ شـــێخ نـوری/ وەزیـری دارایـی

بەڕێز سـەرۆکی ئـەنجـوومـەن.

ئەوە لە «٥٥» ئارمێچەری سولفە، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لە(٥٤) سولفی تەواوە (٧٥) دینار بە (١٥٠) دینارە ئارمێچەری سولف (١٥٠) دیناڕە بە (٢٠٠) دینار لە (٥٤-٥٥) لەم بەشە، بەشی چوارەم لاپەڕە (٩)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

(٥٥) ئارمێچەری سولف. (٥٤) (سولفە) نووسراوە سولفی تەواوی قەبارە بچووک؟

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڵێ ئنجا ئەگەر رێگە بدەن لەگەڵ برایانی لیژنەی ئابووری باسێکی لێ دەکەین، سوپاس.

بەڕێز حەمید سەلیم میران:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەو ئارمێچەرە بەشێکە لەو سولفە تەواوە کە نوسراوە، لە ناو سولفەکە دایە، ئەگەر سوتا ویستت سولفەکە نەگۆڕی تەنها ئارمێچەرەکە ئەگۆڕی ماقوول نییە هی ئارمێچەرەکە زیاتر بێ لە هی سولفەکە بەتەواوی ئەوەیە مەبەستەکەی من، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەو تێبینیە زۆر لە جێی خۆی دایە، ئێستا پارەی ئارمێچەری سولف دێنین بۆ سولفی تەواو یانی ئەوە بەیەک چرکە تەواو دەکەین، سوپاس.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من بۆیە ووتم بگەڕێینەوە سەر ئەم خاڵە دەسەڵاتمان بدەنێ، پێم وایە لە صفر هەڵەکە کراوە ئەوە«١٥بە٣٠یە»، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

دوور نییە، خۆی نووسراوە «٣٠» لەراستیدا ئەگەر تەماشای بکەین باشە، با وەزیری دارایی لەگەڵ لیژنە ئەم بابەتە چارە بکەن، سوپاس کاک حمید بۆ ئەم تێبینییە.

بەڕێز دارۆ شێخ نوری/ وەزیری دارایی

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

سەرنجێکی ترم هەبوو.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

ئەوە یەکێ لە سوودەکانی خوێندنەوەی ئەم یاسایە بوو.

بەڕێز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

دەربارەی ئەو تێبینیەی کاک نەژاد دەری بڕی من پێم وانییە ولەگەڵیدا نیم، چونکە یەک دیناری وەرناگیرێ لە بازارا خۆی ئەوە پیلانێکە لە دژی کوردستان بەکاری دەهێنن نابێ ئێمە لەگەڵ ئەوە بڕۆین بەڕێوە ئەوە یەکەم، دووەم ئەو شـتـانە جیـاوازن کـە بە دانەن یا بەژمارەی زۆرن، بۆ نموونە (١٠٠) دانە (٢٠٠) دانە لەپاکـەتێک دایە ئەی ژمـێـرن یەک یەک نیـو دینار ئەکـاتە دەوری (٢٠٠) دینار (١٠٠) دینار ئەوە نییـە تۆ یەک برغـو دێنی ئەڵێی ها ئەم نیـو دینارە یا ربعێ بۆ ئەو بورغووە کە هێناومە مەسەلەکە بۆ ژمارەی زۆرە، سوپاس.

بەڕێز نەژاد ئەحمـەد عەزیز ئاغا/ جێگری سـەرۆک:

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

لەو حاڵەتدا باشـتر ئەوەیە کە بووترێ دەرزەنی ئەوەندەیە، یاگلۆزی ئەوەندەیە، مـادام ئەوە هەرگیز بەدانە ناهێنرێ یا بەدەرزەنی یا بە پاکـەت یا بە گلۆز ئەهێنرێ ئەوکـاتە ئەو گـرفـتـەش نامێنێ، سوپاس.

بەڕێـز دارۆ شـــــێخ نـوری/ وەزیری دارایی:

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

ئنجـا ئەوە بە پاکـەتی هەڵوەشـاوە دێت هەزار دانەی پێکەوە کـردۆتە ناو کـارتۆنێک لە باری وولاخێکدایە، تۆ ناچاری بیژمێری، سوپاس.

بەڕێز کـاکـەڕەش مـحـەمـەد نەقـشـبـەندیی:

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بەراستی من لەگەڵ ئەوەدام کە ئەو ژمارەیە هەڵە نییـە کە وروژاندیان، بابەتی سولف وئارمێچەری سولف، چونکە سولف بە خۆی یەکجار (إستیراد) دەکرێ، هەزاران ئارمێچەر (إستیراد) دەکرێ ودەڕوا، چونکە ئارمـێـچەر دەسوێ، ئارمـێـچەر رۆژێ هەتا ئێـوارێ دەگـەرێ (دەسووڕێ) ئەوەی لە سولفەکە خراپ دەبێ تەنیا ئارمـێـچەرەکەیە مادەیەکی بزێوە، لە بەر ئەوە پێـوێـسـتـە باجەکەی زۆر بێ، سوپاس.

بەڕێـز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

ئنجا ئەوە وتمان جەنابی وەزیر لەگەڵ لیژنەی دارایی با بەسەرچاوە هونەرییەکەی خۆیانداً بچنەوە، ئەوەی بزانن ئەوەی جەنابت فەرمووی یا ئەوەی کە کاک حەمید باسی کرد چۆنە، لەوانەیە شتی وا هەبێ، بەڵام با هەر دوولا رێکی بخـەن، مـوخـەوەل بن تاوەکـو (٢١٢) لە بەشی چوارەم، پاش ئەوەش تێبـینیـمـان هەبوو کەباسیـان کرد، کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکـو خۆی بمێنێـتـەوە؟ کێ لەگـەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

«بەشەکانی یەدەگی ماتۆر سیکلی خوێندەوە بەشی چوارەم (أ)..... خوێندیەوە»

بەڕێز عەبدولکەریم کاکەحەمە عەبدولکەریم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

جەنابی وەزیر ئەبێ لیستەکان بۆ ئێمەش بنێرێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

جا ئەوە لەگەڵ کاک دارۆ سبەی گفتوگۆیەکی لەسەر دەکەین، هیوادارین کە بەلای کەمیشەوە بەشی یەک، دوو دانیشتن خشتەمان بۆ بنێرێ سوپاسیان دەکەین، ئێستاش بابەشی چوارەمی (أ) بزانین کێ تێبینی لە سەر هەیە؟.. نییە؟... کێ لەگەڵ ئەوەیە بەشی چوارەم (أ) وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ ..کێ لەگەڵ نییە؟... بەتێکڕای دەنگ بەشی چوارەم پەسەند کرا.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

شمەکی یەدەگی پایسکل.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس/ چوار-ب- تاکو لاپەرە «١٩» گفتوگۆی لەسەر کراو پەسەند کراو تەواو بوو، ئەگەر چ تێبینی هەیە؟.. کێ لەگەڵ ئەوەیە بەشی «٤-ب» وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟.. بەتێکڕای دەنگ تاکو لاپەرە «١٩» پەسەند کرا، بەمە لیستی لای ئێمە تەواو بوو، تا ئێرە رای دەگرین بۆ رۆژی یەک شەممە سەعات «١٠».

بەم شێوەیەش کۆتایی بە دانیشتنی ئەمڕۆمان هات، زۆر سوپاس بۆ هەموولایەک.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا	**نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا**	**جوهر نامق سالم**
سکرتێری ئەنجوومەن	**جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن**	**سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق**

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٢٣)

دووشەمە رێکەوتی ١٩٩٣/١٢/١٣

کاتژمێر (١٠)ی سەر لەبەیانی رۆژی دووشەمە رێکەوتی ١٩٩٣/١٢/١٣ ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستان بەسەرۆکایەتی بەڕێز جوهر نامق سالم سەرۆکی ئەنجوومەن و، بەئامادەبوونی جێگری سەرۆک بەڕێز نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغاو، سکرتێری ئەنجوومەن بەڕێز فەرسەت ئەحمەد عەبدوللا، دانیشتنی ژمارە (٢٣)ی خولی ئاسایی دووەمی، ساڵی (١٩٩٣)ی خۆی بەست، سەرەتا لەلایەن دەستەی سەرۆکایەتییەوە راددەی یاسایی دانیشتنەکە چەسپێنراو، ئەوجا بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان، دانیشتنەکەی بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێکرد.

بەرنامەی کار:

١- گفتوگۆکردنی پرۆژەی یاسای باجی گومرگ.

٢- تازە بابەت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبانەوە.....دانیشتنەکەمان بەناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێ دەکەین، بەرنامەی ئەمڕۆمان بریتی یە لەدووخاڵ، یەکەمیان باسی باجی گومرگە کە بەردەوام دەبین لەسەری، دووەمیشیان ئەو پێشنیارە بوو کە بوو بەبڕیارێک سەبارەت بە مەسەلەی دابەش کردنی زەوی بەسەر خێزانی شەهیدان دا. تازە بابەتیش ئەگەر شتێک هەیە بفەرموون؟

بەڕێز شێخ عەبدولکەریم کاکەحمە عەبدولکەریم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

با تازە بابەت نەبێت، چونکە ئێمە دوای نیوەڕۆ بۆ ئیش ئەمێنینەوە، سوپاس.

بەڕێز فەرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەبەر خاتری کاک شێخ عەبدولکەریم تازە بابەتێکم هەیە بۆ بەیانی نەک بۆ ئێستا، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

مادام وایە، بەبۆچوونی من خاڵی دووەم پێش بخەین، چونکە خاڵی یەکەم لەوەیە تەواوی نەکەین، بۆیە دەڵێم با خاڵی دووەم تەواو کبەین دوایی دێینەوە سەر خاڵی یەکەم.

بەڕێز شێخ عەبدولکەریم کاکەحمە عەبدولکەریم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دڕێژەی ئەم بابەتە لای کاک قادرە، جا نازانم تەشریفی هێناوە، یان نا؟ کەوا بێت ئەمەش دوا بخەین چونکە دڕێژەکە لای ئەوە، هەڵی بگرین، تاخوشک وبرایانی ئەنجوومەن بەدڕێژی قسەی لەسەر بکەین، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

باشە، بەڵام دوایی نەڵێن بۆتە کۆنە بابەت، مادام وایە با کاک جمیل وپەریخان بفەرموون.

بەڕێز فەرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

کاک شێخ دارۆ وەزیری دارایی ناتوانێ بێت، منی کردۆتە وەکیلی خۆی، سوپاس

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەبەشی/١٤ لیژنەی ئابووری لەگەڵ نوێنەری وەزارەتی دارایی دانیشتن ئەو گۆڕانکارییە بەدڵی هەردوولایە وئەم خشتەیە بخەنە دەنگ دانەوە، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

زۆرباشە ئەو تێبینییانەی کە وەختی خۆی بۆمان هاتوون ڕەچاوکراوە، بۆیە ئەخرێتە دەنگ دانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە بەشی چوارەم وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ پەسەند کرا. ئێستاش ئەچینە سەر بەشی (١٥).

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دەبرباڕەی بەشی (١٥) کەڕەسەی بیناسازی کەمترین نیسبەت (٨٪)ـە بۆ دەڕەوە، بۆ ناوەوەی هەرێم دەستکاریمان نەکردووە وەکو خۆی ئەمێنێتەوە، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

مادام وەزارەتی دارایی رازییە بەم گۆڕانکارییە وکەسیش لاری نییە، بۆیە ئیتر پێویست ناکات بیخوێنینەوە.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لاپەرە (٤٧) پێویستی ناکات، پەڕەی دووەم بەشی دووەم هەندێ گۆڕانکاری تیا کراوە بۆ بۆ دەڕەوەی هەرێم لە (٥٠) دینار کراوە بە (١٠٠) دینار تەنی بەردی مەڕمەڕ لە (٤٠) دینارەوە

کراوه به (۷۵) دینار بۆ دەرەوەی هەرێم، (۵۳) بەردی مەرمەر/ دیسان لە (٤٠) دینارەوە کراوە بە (۷۵) دینار بۆ دەرەوەی هەرێم (۵۵) بۆ دەرەوەی هەرێم (۳۰) دینار کراوە بە (۵۰) دینار (٥٦) بۆ دەرەوەی هەرێم (۲۰) دینار کراوە بە (۳۰) دینار (۵۷) بۆ دەرەوەی هەرێم (۳۰) دینار کراوە بە (۵۰) دینار (٦٢) دەقێکی کاشی مەرمەر لەهەموو جۆرێک لەبەرهەمی تورکی وئیرانی ئێمە ئەو ئێرانیە وتورکیەمان لابردووە، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەشی/ ۱۵ تەواو بوو، هەندێ گۆڕانکاریشی تێدا کراو، ڕای دارایی وەرگیراوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ کەواتە بەشی (۱۵)پەسەند کرا.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەشی/ ۱٦ پێداویستی شت ومەک وپیشەسازی، ئەم لاپەرەیە تا لاپەرەی (۵۳) بۆ دەرەوە بوو بە (۸٪) بەڵام نیسبەی ناوخۆ دەستکارییان نەکردووە، لاپەرە (٤۹) زنجیرەی «٦» بۆ دەرەوە کراوە بە «۵۰۰» دینار (۱۳) (مەرەز) هەموو ڕەنگێک بۆ ناو هەرێم کردوومانە بە (۵۰۰) دینار بۆ دەرەوە کردوومانە بە (۱۵۰۰) دینار، ئەم لاپەرەیە تەواو، لاپەرە (۵۰) زنجیرە (۲٦) بۆناو هەرێم لە (۲٪) بۆ دەرەوە لە (۱۰٪) وەزارەت ئەوەی لەبیر چووە، (۳٤) دینەمۆ بەهەموو جۆرێک (مولدە) بۆ دەرەوەی هەرێم (۲۰٪) کە ئەوان هیچیان دانە نابوو. ژمارە (٤۰) ماتۆر (محرک) سینگل فیس بچووک بۆ دەرەوەی هەرێم «۱۰» دۆلار لەجێگای «۱۲۵» دۆلار، لاپەرە (۵۱) تسلسلی (۵۵) اسپرتۆ بۆ ناو هەرێم یەک دینار بۆ دەرەوە دوودینار. زنجیرە (۷۳) هەڵەیەکی چاپ هەبوو بۆ ناو هەرێم «۱۰» دینارە بۆ دەرەوەی هەرێم «۲۰» دینارە (۷۵) پێکهاتەی دەباغ کردنی چەرم بۆ دەرەوە «۱۰» دینارە بۆ ناوەوە «۲۰» دینارە، لاپەرەی ئەو دیو (۸٦) بۆناو هەرێم ڕوون نییە ئەوە نیو دینارە بۆ دەرەوە دینارێکە، ئەو کێسانە تایبەتن بە چیمەنتۆ،»(۸۷) هەڵەیان نووسیوە، پێویستە فت بکرێت (۸۸) صودا الکاویە بوو بە (۳۰) دۆلار بەڵام ڕێژەکەی لە (۲۰٪). لاپەرە (۵۳)زنجیرەی (۸۹) بۆ دەرەوە لە ۱۵٪. بەشی ۱٦ ئەمەبوو گۆڕانکارییەکان تەواو بوو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەشی/ ۱٦ تەواو بوو، گۆڕانکارییەکان هەمووی بۆ زیاد کردن بوو، کێ لەگەڵ ئەوەیە بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەشی/ ۱۷ کەرەستەی دامەزراندنی کارەبا لەبەشی (۱۷) دا کەمترین ڕێژە بۆ دەرەوە لە (٦٪) زنجیرەی (۱۳) گۆڕیوتانە بۆناوەوە (۱۰۰) فلس بۆ دەرەوە (۳۰۰)فلس، (۱۹) ۵۰ فلس بە

(١٠٠) فلس، (٢٠) ١٠٠ فلس (٢١) دینارێک بەپێنج دینار (٢٥) ٥٠٠ فلس بە ١/٥٠٠ دینار (٢٨)لوولەی کانزایی ژێر خاک رێژەکەی بۆ دەرەوەی هەرێم لە (١٠٪) و (٥) دینار (٢٩) لوولەی ژێر خاکی پلاستیک بۆ دەرەوە کردوومانە بەدوو دینار (٣١) بۆ ناوەوە دینارێکە بۆ دەرەوە (٣) دیناڕە ئەم بەشە تەواو، سوپاس

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەڕاستی ئەگەر تەماشای ئەو رێژانە دەکەین زۆر کەمەن بۆری یەکی ژێر زەوی وابزانم ستاندەر دڕێژی شەش مەترە دوو دینار بۆ دەرەوەی هەرێم ئەگەر گومرگی بێتە سەر ئەو بۆرییە هەشبێتن لەکوردستانی ناهێلن، من پێم وایە رێژەکان زۆر کەمەن بەتایبەتی لەشمەکەکارەباییەکان، سوپاس.

بەڕێز سەلاحەدین مەحەمەد حەسەن حەفید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەنسبەت کوردستانەوە خۆی شمەکی کارەبا بەرهەم ناهێنێ ئەوانەی کە هەنە هەمووی ئیستراده وترانزێتە، لەبەر ئەوەی کە ئەڕوات ئەبێت بۆ هاندانی ترانزێت بێت، عادەتەن باجی ترانزێت زۆر کەمە ئەوەندەیە تاتێبەر بوونە کە بەخاکەکەیدا تێ دەپەڕێ لەوە زیاتر نەبێت وزۆر جار ترانزێت بۆ ئەوەیە کە بۆ هانی هەندێ چالاکی ئابووری بکرێ لەولاتەکەتدا، لەبەر ئەوە بەرەئی من ئەوە کەم نیە کەئەڕوات چونکە خۆمان نیمانە، ئەوانە بەشێوەێ دێن ترانزێت وئێمە بابێین قەدەغەی بکەین، سوپاس.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

د.سەلاح الدین وەلامی کاک ئەیادی دایەوە بەلام ئەو بۆری یە (٦) مەتر نییە ئی ژێر زەوی یە (١٦٠) سمە، ئەوە جیاوازە لەگەڵ بۆریەی ئاو کە ئەو(٦) مەترە ئەمە بۆری ژێر زەوی تایبەتە (١٦٠) سمە لەگەڵ رێزم دا، سوپاس.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق مەجید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دڕێژیەکەی گرفت نییە ئەگەر (٦) مەتر یا (١٠٠) سم بێ گرفت دروست ناکات، داوای لێ بوردن ئەکەم کە سەهووم کردبێ لەدڕێژیەکەی، بەلام ئەگەر تەماشا دەکەن چۆن ئێستا لەدەرەوە ئەو شمەکانە نایەن، چونکە ئێمە ئابلووقەی ئابووری دەولەتان دراوین، ئەگەر بتوانین شمەکی کارەبایی بێنین دەتوانین هەندێ شت کە زۆر پێویستمان پێیەتی بیهێنین تا کارگەکان بخەینەوە گەڕ، سوپاس

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

لەگەڵ ڕێزو حورمەتم بۆ کاک ئەیاد راستە ئابلووقەی دەوڵەتی هەیە، بەڵام لەوانەیە شارەزایی خاڵی دوەلی نەبێت، لەگەڵ ئەوەشدا زۆر ئامرازی کارەبایی دێت لەو تأسیساتە ولەوانەیە بازاری هەولێر پربێت لەو شتانە هەتا (موەلداتی ثری فیس)ی تورکیا، ئنجا ئەو بازرگانە چۆن تورکیا اقناع دەکات؟ گرنگ ئەوەیە ئەو شمەکە کارەبایە تورکیانە دێن، وەخاڵێکی تر هەیە، هەتا نەتەوە یەکگرتووەکان شتی خەستەخانە، یان شتی کارەبایی زۆر پێویست بێت لەڕێگای ئیبراهیم خەلیلەوە دێن، سوپاس

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

پێشنیارێک هەیە داوا ئەکا شمەکی کارەبایی کەبەتایبەتی ئەچێت بۆ دەرەوە نیسبەتی گومرگی زیاد بکرێت، ئەوە پێشنیارێکە گویشتان لەوەڵامەکەی بوو، ئەگەر کاک ئەیاد دڵنیا نییە بەوە، ئەوا ناچارین بیخەینە دەنگ دانەوە.

بـــەڕێـــز ئـــەیـــاد حـــــــــــاجـی نـــامـــق:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

بەڕاستی ئەو شمەکانەی کارەباکە لەکوردستان هەنە پێویستە نەیەلن بڕۆنە دەرەوە، ئێمە ئێستا ئەو بەشە کارەبایەی هەر ڕۆژە دەدرێتە ناوچەیەک و ڕۆژانە سۆکیتەکان فرێ دەدات تەحەموول ناکات، باشە ئێمە کە کەل ولەپەلی یەدەگمان نەبێت چۆن چارەی ئەو گرفتە دەکەین؟ با ئێمە هەموو شتێک لەبەر چاوی خۆمانا دابنێین بەبێ زیاد کردنی دووبادی گومرگ بۆ دەرەوە، بەهەموو جۆرێک ئەو شمەکانە بەرەو دەرەوەی کوردستان دەڕون، هەرچەندە بڕیارێکی پەرلەمانیش هەیە کەنابێت ئەو شمەکانە بڕۆن، سوپاس.

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

دووسێ خـاڵ هەنە دەمـەوێت ڕوونیـان بکەمـەوە، یەکـەمـیـان بـرای بەڕێزمـان کـاک ئەیاد ئەو پێشنیارەی کردووە ئەبێت ئێمە لەبەرچاومان بێت داهاتی کوردستان لەگومرگدایە، ئێمە لەزۆربەی کەل وپەلەکانا ناتوانین دەست لەگومرگ هەڵگرین، دووەم ئەبێ بیرلە هاندانی بازرگانی بکەینەوە ئەوە زۆر گرنگە، سێ یەمیش کە ئەڵێین بۆزەنگێک (٥) دینارە بەراستی لۆرێەک حیسابی بکە لەوانەیە (١٠٠٠) جەرەسی تیابێ چەندەها بۆری تیا بێت تا ئێمە ئەڵێین یەک لۆری یاخود یەک جەرەس حسابی زۆر بکەین، دەتۆ حیسابی بکە (٥) دینار زەربی چەند دەکری ئەوە نرخێکی زۆر دەردەچێت، ئەگەر زیاد بکرێ ئەو کابرایە استیرادی ناکات ونای هێنێت، جا ئێمە لیژنەکەمان لەسەر ئەو ژمارەیە پێک هاتووە وپێویستی ناکات، سوپاس

بەڕێز مەلامحەمەد تاهیر زین العابدین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

پشتگیری تەواو لەبۆچوونی کاک ایاد ئەکەم ئەگەر ئێستا حالی حازر تەعریفەی گومرگی دابنرێت بۆ دەرەوەی ولات کەل وپەلی کارەبا تەعریفەی لەسەر دابنرێت، هەر ئێستا ئەو بنایەی کەلە کۆمەڵگاکاندا چۆڵ بوون دەچن لەبنەڕەتەوە دەری دەهێنن بۆ ئەوەی کەوا شمەکە کارەبایەکەی ئاودیو بکەن، واتا حەق وایە لەحەقلی ئەوەی کە ئەڵێ کەلوپەلی کارەبا بۆ دەرەوە، حەق وایە دابنرێت لەبەشی تەعریفەکە کەوا نەروات بۆ دەرەوە وای لێنەیێ کەوا (اباحە) بکرێت شمەکی کارەباییمان بچێتە دەرەوە، ولاتی ئێمە زۆر پێویستی بەوەیە کەوا شمەکی کارەبا لەدەرەوە بێنی، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

مامۆستا، لەراستیدا ئەو شتەی کە ئێستا باسی ئەکەن، واتا ئەو شمەکە کارەباییانە بۆ دەرەوەی کوردستان ئەڕۆن، کەوا زۆربەی زۆریان تۆمار کراون، ئەوانە ئەڕۆن بۆ دەرەوە پێش ئێستاش هەر رۆیشتوون و، ئێستاش ئەڕوات، ئەوەی جەنابت ئەفەرمووێ شتێکی تر، پێشنیارەکە ئەوەیە بەحەقیقەت، ئەوەی ئەچێتە دەرەوە گومرگەکەی زیاد بکرێت.

بەڕێز د. سەلاحەدین محەمەد حەسەن حەفید:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من جارێکی تریش دووبارەی ئەکەمەوە ئەو شمەکە کارەبایانەی کە دەڕۆن بۆ دەرەوەی هەرێم. ئەمانە ئەو سکرابە نییە کەوا لە کۆمەڵگاکان لێدەکرێتەوە یا لەماڵەکان دەردێن و دەدزرێن، یاخود لەناو عێراق دا هەبێ وبڕوات ئەوانە یا لەخاڵی ئیبراهیم خەلیلەوە دێت وەکو ترانزێت ئەروات یاخود لە ئیرانەوە دێت و بە ترانزێت ئەروات، ئێمە ئەبێت جیاوازی لەنێوان دووشت دا بکەین، تەعریفەی ترانزێت وتەعریفەی گومرگ، سوپاس

بەڕێز فەرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەدوایی دا قسە دەکەم، سوپاس

بەڕێز د.قاسم محەمەد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

ئەم ولاتەی ئێمە لەڕەوشێکی بەدەر دادەژین وهەلاوسان (تضخم) هەیە و، بی ئیشی زۆرە، پەرلەمان وحکومەت بەرپرسیارن لە بەدی هێنانی ئیش ونان بۆ میللەتەکە، لەبەر هەندێ پێویستە ئاسانکاری لە جولانەوەی بازرگانی وئابوریدا بکەین ئەو رەسمانە بسەپێنین بەبۆچوونی من

رەسمێکی خراپ نییە دەبێ هانبدرێ جۆرە داهاتێک بۆ حکومەتی ئێمە پەیدا دەکا چ بەدراوی گران چ بەعومەلەی ناوخۆ، سوپاس

بەڕێز حازم ئەحمەد مەحمود یوسفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

من بەتەواوی پشتگیری بۆچوونی د.سەلاح دەکەم ئەوە کوردستان بەراستی بنکەی ئەو کالایە نییە، بەڵکو ئەوە ترانزێتە، لەبەر ئەوە دەبێ هانی بدەین وئەوە مانای ئەوە نییە کەبێنین خانوو شتی وا لەکوردستان هەڵتەکێنین و رەوانەی دەرەوەی هەرێمی بکەین، سوپاس

بەڕێز شێروان ناسح عەبدوڵڵا حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

قسەکانی من د.سەلاح وکاک حازم کردیان. سوپاس

بەڕێز ئەحمەد تاهیر نەقشبەندیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

لەگەڵ بۆچوونی کاک ئەیاد دام بەراستی ئەو شتومەکە کارەباریپەی کەلە دەرەوە دێ ئەگەر عەفوش نەکرێ کەم بکرێتەوە لە (٢٪) نیسبەتێکی زۆر کەمی لەسەر دابنرێ، بەڵام بۆچوونە دەرەوە باجێکی دووجا یا سێ جای لەسەر دابنرێ کەوا نەچێتە دەرەوە، سوپاس.

بەڕێز د.عیزەدین مستەفا رەسوڵ:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

دیارە ترانسێت شتێکی جیاوازە، ئێمە رێی ترانسێت بگرین زیانمان لێ ئەکەوێت، بەڵام ترانسێتەکە ئەو شتانە نەبێ کە بۆ سوپای عێراقی ئەچێ وسوپای عێراقی پێ بەهێز دەبێ ئەوە یەک، دووەمین پاش ئەو یاسایە لیستەکمان هەبێ کە ئەو شتانەی کە چوونە دەرەوەی زیانی هەیە بۆ ئابووری کوردستان هەر چەندە لەتەعریفەش دانرا بێ قەدەغە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز شالاو عەلی عەبدوڵڵا:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەراستی تەعریفەی ترانسێت شتێکی زۆر جیاوازە لە ئی گومرگ، ترانستێت شتێکە لەماوەیەکی دیاری کراودا وبۆ شی نییە لەوڵاتەکە بەکاربێ، ئەبێ شوێنی ئەو لایەنەی کە ئەیدرێتێ هەتا شوێنی ئەو لایەنەی کەلێشی ئەروا تەعریفە بکرێ، نیشانە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز شێخ عەبدولکەریم کاکە حمە عەبدولکەریم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

وەکو ئەندامی لیژنەی دارایی قسە دەکەم باجی گومرگ رەنگە لەگەڵ ترانسێت جیا بێ، بەڵام واقعی ئێستا لەکوردستانی ئێمەدا وانییە، لە ئیبراهیم خەلیل جار جار ئۆتۆمبیل تێ پەڕێ بۆ

موسڵ رێک بڕوا بەترانسێت، بەڵام ئەوەی تر لەسنووری ئێران لە (١٢ ـ ١٣) شوێندا بازگە هەیە ئەوانە هەموو بەکەروبارو ئێستر دێن، سوپاس.

بەڕێز فـــــرەنســـــۆتـۆمـــــا هـەڕیری:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

من پێم وایە ئەو شتانە ئەبێ بۆ کەسانی شارەزاو پسپۆر بەجێ بهێڵدرێن، نموونەیەک هەیە پێم وایە کاک دارۆ باسی کرد، ماوەیەک لەمەوپێش گوایە جۆی (بیرە) لەتورکیا وەدەهات لەرێگای ابراهیم خلیل گومرگیان زیاد کردبوو بۆ ئەوەی داهاتی کوردستان زیاد ببێ، لەو گومرگە بازرگانەکان کە ئەو موعامەلەیان دەکرد رێگایەکی تریان پەیدا کرد، بەرێگایەکی تر هێنایانە عێراق ئێستا چەند خەریکن دامێ بەزێنن بۆ ئەوەی بێ، تازە رۆیشت ونابێ، لەبەر ئەوە وپێویستە ئەو شتە بەجێ بهێڵێن بۆ پسپۆران، سوپاس.

بەڕێز ئەیاد حـــاجی نامق مـــەجـــیـــد:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

یانی مەسەلەکە دەیبەمەوە بارێکی تر، بەراستی ئەمە حکومەتی بەعس یەک سالّ وچەندە، کارەبای لەکوردستان بڕیوە ،وانزیکەی سالّێکە لەشاری دهۆکی بڕیوە، خەستەخانەکان بێ کارەبان ومەکتەبەکانیش ئێمە شمەکی کارەبایان بۆ بنێرین وەڵڵا چیە؟ ترانسێتی وەردەگرین، بەراستی ئەوەم پێ راست نییە، لەوانەیە لەزۆر شتی تر من گفتوگۆی لەسەر نەکەم، بەڵام مەسەلەی کارەبایە یانی ئەو ترانسێتە دێ بەرەو کوێ دەروا؟ بەرەو باشوور دەروا یاخوا رۆژی بەعس هەروا تاریک بێ، بەراستی نالّێم میللەتی عێراق چونکە ئەوانیش دووچاری درەندەیەکی وەکو رژێمی بەعس هاتوون، سوپاس.

بەڕێز ئەحـمـەد ئەبو بەکـر حـەسـەن بامـەرنی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

من حەز دەکەم رای لیژنەی ئابووری وەربگرن وگفتوگۆی لەسەر نەکرێ. بەڵام نووسەرێک وتارێکی نووسی وە ئەڵێ مـیللەتێک لەسـەر خـالّێکی گـومـرگی دەژی، رەنگە ئەو وتارە لەرۆژنامـەی (حیـاە)دایە ئەگـەر بەدەسـتـمـان کـەوت بەیانی ئەی هێنمـە ئێرە، بەداخـەوە ئێسـتـا حکومـەتی ئێمـە(١٦٠) هەزار کـارمـەندەی هەیەکـەهـەمـوو مـانگانە پارەیان پێ ئەدەین، لەسـەر ئەو گـومرگـە ئەژین، ئەگـەر ئێمە ووتمان کەلوپەلی کارەبای ترانزێتمان ناوێ لیژنەی ئەوقـاف ووتی بیرە وخەنزیر وئەوانە پێویست ناکات، هەرچی خواردەمەنییە با بێت بڵێین گومرگ وەرناگرین تاکو شتەکان گران نەبێ، ئەو حکومەتە یانی ئەوە خۆمان بەخۆمان دائەنێین دەڵێین باشە دوای مانگێکی تر مووچەکە نادەین، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

ئەو برادەرانە، زیاتر ئەوانەی گەرمیان ئاگادارن و وەختی خۆی شتی کارەبایی وتایە زۆر ئەهات

وەئەرۆیی بۆ خوارەوە، بەڵام ماوەیەکە کە رێگای قصر شیرینی نێوان بەغدا وتاران کراوەتەوە، تایەش وابزانم ئێستا وەکو جاران ناڕوات. ئەوەی برادەران دەیڵێین دەوروبەرو کون وقوژبن زۆرە ئێمەش هەمانە ونیمانە ئەو دەروویە کەشتی پێ دێ وپێی ئەژین، جا هیوادارم وانەکرێ ئەو سەرچاوەی داراییەمان زەرەرمەندبێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەوەی کە ئێستا خوێندرایەوە وەک خۆی بمێنێتەوە؟ بەشی(١٧) کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ بەشی (١٧) پەسەند کرا.

بەڕێز جـــــەمـــــیل عـــــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

بەشی/ ١٨ کەرەستەی دامەزراندنی تەندروستی. لەبەشی (١٨) هیچ گۆڕانێکمان لەناودا نەکردووە نەلەناوەوەی هەرێم ونەلەدەرەوەی هەرێمدا، تەنها دوو هەڵەی چاپی تیایە لە (١٤) هەموو جۆرە (صمونە، عکس، تقسیم، واشەر) بۆ ناو هەرێم (١٠٠) فلس نەک (١٠٠) دینار بۆدەرەوە (٢٥٠) فلس و (١٦) بۆ دەرەوە (١٠) دینارە نەک (١١٠) ئەوەش هەڵەی چاپە، سوپاس.

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن:

بەشی/ ١٨ وەکو خۆی هاتووە، کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟.. کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ وەک خۆی پەسەند کرا.

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بەڕێز ســـــــەرۆکی ئەنجـــــوومـــــەن.

پێداویستی ئامێری دەست (العدد الیدویه) کەمترین رێژە بۆدەرەوە کردوومانە بە لە (٦٪) لەخاڵی یەکەم دا بۆ دەرەوە کردوومانە بە (٥٠) دینار لە دووەم بووە بە (١٥) دینار، چوارەم (٦٠) دینار بۆدەرەوە، شەشەمیان مەکینەی تۆرنەی ئاو بۆ دەرەوە (٦٠) دینار. حەوتەم مەکینەی تۆرنە بۆ دەرەوە کراوە بە (٣٠)دینار. هەشتەم بۆ دەرەوە کراوە بە (٤٠) دینار نۆیەم بۆ دەرەوە کراوە بە (٨)دینار. دەیەم بۆ دەرەوە کراوە بە (٨)دینار، یانزە بووە بە (٣) دینار دوانزە بووە بە (٥) دینار، سیانزە بووە بە (٦٠) دینار چواردە بوو بە (١٥٠) دینار. پانزە بوو بە (٦٠٠) دینار شانزە بوو (٣٠٠)، حەڤدە بوو بەدیناریک ونیو، هەژدە بوو بە(٢) دینار، نۆزدە بۆ دەرەوە (١٥٠) دینار، بیست (٧٥)دینار، بیست ویەک (١٠٠) دینار، بیست ودوو (٦٠) دینار بیست وسێ (٧٥) دینار بیست وچوار (٢٠٠) دینار. بیست وپێنج (١٥٠) دینار، بیست و شەش (٢٥) دینار، بیست وحەوت (٨)دینار، بیست وهەشت (٣) دینار. بیست نۆ (١٥) دینار، سیی (٦٠) دینار سیی ویەک (١٠٠) دینار، سیی ودوو (١٥٠) دینار، سیی وسێ (١٠) دینار، سیی وچوار (٣) دینار، اخیر شت سیی وحەوت (٥٠) دینار. ئەوسیی وهەشت وسیی ونۆ وچل ئەوانە ئەوە زیادن، سوپاس.

بەڕێز جـــەمـــیـل عـــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بەشی/ ٢٠ دوو لاپەرەیە (٥٩ ـ ٦٠) کەرستەی یەدەکی سەلاجە، مجمدە، تەباخ، سەعات. خوێنرایەوە.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

بیست هەموارکراوەو کەمترین ڕێژە (١٠٪) دانراوە لەسەر ئەو بنەمایە نرخ بۆ دەرەوە زیادی کردووە چ تێبینی لەسەر ئەمە هەیە؟ کێ لەگەڵە؟ وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز پەریخـان مـەحـمـود عـەبدولقـادر:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بەشی/ ٢١ پێداویستی کشت وکاڵی وسامانی ئاژەڵ و گۆران کاریەکان لێرە زۆر کەمن یەک پەینی کیمیاوی ڕێژەی بۆ دەرەوە کراوە بە لە (٢٠٪) نرخەکەی بووە (٣٠٠) دینار، (٢٠) ڕێژەکە بۆ ناوەوەی هەرێم لە (٨٪) ونرخەکەی (١٠٠) دینارە بۆناوەوە، حەوت ڕێژەکەی بۆ دەرەوە لە (٨٪) بووە بە لە (١٠٪) هەشت ئەویش ئەبێ بە لە (١٠٪)، بیست ویەک بۆدەرەوە ڕێژەکەی کراوە بە لە (٤٪) نرخەکەی (٢) دینارە، بیست ودوو بۆ دەرەوە ڕێژەکەی بووە بە لە (٥٪) ونرخەکەی (٧٥٠) فلسە، سیی ودوو بۆ دەرەوە دەست کاری نرخەکەی کراوە بووە بەدینارێک بۆ ناوەوە (٢٥٠) فلسە. سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن:

بەشی/ ٢١ چەند گۆڕانکاریەکی بەسەردا هات هەمووشی بۆ زیاد کردنە، چ تێبینی هەیە لەسەر بەشی (٢١)؟ نییە؟ کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ بەشی (٢١) وەکو خۆی مایەوە پاش ئەو گۆڕانکارییانە.

بەڕێز جـــەمـــیـل عـــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئـەنجـــــوومـــــەن.

بەشی/ ٢٢ قرطاسیە وپێداویستی قوتابخانەو نووسینگە چوار لاپەرەیە (٦٣ـ ٦٤، ٦٥ـ ٦٦، لاپەرە ٦٣) یەک گۆڕانی تیایە، سێ یەم بۆ دەرەوە قەلەم جاف (١٢) دانە (١٠) دینار لەجێگای شەش دینار، لاپەرە (٦٤) سێ چوار فایل مانیلا (١٠٠) دانە بۆ دەرەوە (٣) دینار فایل مقوی (٨) دینار بۆ دەرەوە، لاپەرە (٦٥) بۆ دەرەوە ٥دینارە، پەنجا بۆدەرەوە (١٠) دینارە شەست وچوار لەچاپ دوو خاڵمان لەبیر چووە بۆ دەرەوە لە (١٠٪) شەست وچوار بۆ ناو هەرێم لە (١٪) کەمان کردووە بۆ دەرەوە دەستمان لێ نەداوە بۆ ناوەوە لە (١٪) بەرامبەر بە (١٠٠) دینار لاپەرە (٦٦) حەفتاویەک تەباشیر قوتو (١٤٤) دانە بۆ ناو هەرێم بەرێژەی لە (١٪) لەجێگای لە (٢٪) حەفتاوچوار بۆ ناو هەرێم کەمان کردەوە بۆ (٥٠٠) دینار لەجیاتی (١٠٠٠)

دینار حەفتاو شەش زۆر زوون نییە لەطبع نیو دینار بە دینارێکە، هەشتاو دوو، بۆ دەرەوە لە (١٠٪)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەشی/٢٢ چ تێبینی هەیە؟ کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز پەریخان مەحمودعەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەشی/٢٣، جۆرەها ئامێری موزیقە گۆڕان کاری تەنها لەخاڵی حەڤدەیە، بۆ دەرەوەی هەرێم کراوە بە(٣٠) دینار، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەشی/٢٣ یەک لاپەڕەیە، یەک گۆڕانکاریشی تێدا کراوە کە بۆ دەرەوە زیاد کراوە، کێ لەگەڵە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز پەریخان مەحمود عەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەشی/٢٤ پێداویستی ئەزمونگەری هیچ گۆڕانکاری تیا نەکراوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەشی/٢٤ یەک لاپەڕەیە هیچ گۆڕانکاری تێدا نەکراوە کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکوخۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەشی/٢٥ ئامێرو کارگەی بەرهەم هێنەر، چوار بۆ دەرەوە بووە بە لە(١٠٪) کارگەی دروست کردنی روون، هەشت بۆدەرەوە لە (١٠٪) یانزە ودوانزە دەزگای چاپە مەنی(الة طابعة) فۆتۆکۆپی وئامێری رووتووس کردن هەردوو بۆ دەرەوە لە (١٠٠٪) دوانزە بۆناو هەرێم لە (١٪) یانزە وشانزە ماکینەی دروست کردنی سۆندە لە (١٠٠٪) شانزە تۆرنە،فرتیزە، رەندە، جامعەی نەجاری ئەویش لە (١٠٠٪) نۆزدە (١٠٠٠) دینار لەجیاتی (٥٠٠) دینار لاپەرە (٧٠) بیست وچوار لە (١٠٪) بۆ دەرەوە بیست وپێنج بەردی ئاش بۆ دەرەوە لە (٢٠٠٪) بیست وشەش بۆ دەرەوە لە (١٠٪) بەرامبەر ٥دینار بیست وحەوت بۆ دەرەوە لە (١٠٪) بەرامبەر (١٠٠٠) دینار. سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەشی/٢٥ چەند گۆڕانکارییەکی بەسەردا هاتووە، کێ لەگەڵ ئەوەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ بەشی (٢٥) بەو گۆڕانکارییانەوە پەسەند کرا.

بەڕێز جـــەمـــیـل عـــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــوومـــەن.

بەشی/٢٦ کۆمەڵی ئۆتۆمبیلە و زۆر جۆری تیایە ئێمە کردوومانە بەسێ چوار بەش بۆ ناوەوەی هەرێم و(استیراد) هیچ دەستکاریمان لەو ژمارانە نەکردووە،بەدۆلار، بەڵام حەقلێکی تر یان دروست کردووە بەناوی (تصدیر)، ناردنە دەرەوەشمان نییە، چونکە هیچ گارگە ئۆتۆمبیل دروستکردمان نییە، هەر لاپەرەیەک هەندێ تێبینیان نووسیوە، بەڵام بۆ مۆدیلی یەکەم ١٩٨٠ پێویستە ئێمە بنووسین (الموديلات القديمة) ١٩٨٠ بۆدوا مودیلی ١٩٩٤ دەتوانین بنووسین مودیلی (٩٤) بەسەرەوە، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــوومـــەن:

ئەو چەند لاپەڕەیەی بەشی (٢٦) تاکـو لاپەرەی (٧٥) وای لەســەر پێکهـاتوون کـەبەشی (تصدیر)ی لێ هەڵگرن لەگەڵ بەشی دارایی، چ تێبینی هەیە؟ کێ لەگەڵە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز جـــەمـــیـل عـــەبدی سندی:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــوومـــەن.

بەشی/٢٧ ئۆتۆمبـێلی بارهەڵگر وێک نەفـەری وپاسی مـەزن لەجـێگای مـودێلی ١٩٨٠ مۆدیلەکانی تادەگاتە ١٩٨٠ خشتەکە وای لێ دێ دەستمان لەدۆلار نەداوە، وەکو خۆی ماوە، تصدیر هەڵوەشاوەتەوە، تەنیا لێرە هەیە (٢٧/٥ــ ٢٧/٦) پاس کە کەمتر لە (٤٢) نەفەر هەلدەگرن، هەمان لە مۆدیلە کۆنەکان تا ساڵی١٩٩٠، وپێنجەم پاسی (٤٢) نەفەری وشەی «زیاتر»مان خستۆتە سەر، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــوومـــەن:

(٧٥)پاشی ئەو گۆڕانکارییە چ تێبینی لەسەر هەیە؟ کێ لەگەڵە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ وەکو خۆی مایەوە.

بەڕێز پەریخـــان مـــەحـــمـــود عـــەبدولقـــادر:

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــوومـــەن.

بەشی/٢٨ ئامێری کشت وکاڵ ورێگاوبان، گـۆڕان کاریەکـان یەک بووە بە (١٠) هەزار دینار کـەمان کـردۆتەوە دوو/٧ هەزار دینار، سێ/٥ هەزار دینار ٤:٧هەزار دینار، ٥: (٥٠٠)دینار (١٥٠٠) دینار زیادەمان هەیە رافعەی بچوک وکۆمپرێسەر تێبینیەکانی دوایی، ئێمە فتمان کردوون، سوپاس.

بەڕێز ســـــەرۆکی ئەنجـــوومـــەن:

بەشی/٢٨ تەواو بوو، ئەوەی تراکتۆریش گـومـرگیـان کـردۆتە نزیکەی نیـوەی ئەوەی کەتەخـویل

کراون، چ تێبینی لەسەر هەیە؟ کێ لەگەڵ بەشی(٢٨)ە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەزۆربەی دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز پەریخان مەحمودعەبدولقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەشی/٢٩ پێداویستی جۆراوجۆر. سێ یەمیان شقارتە بەکارتۆن ئەو وشەی ئێران لادەبەین، ڕێژەی بۆ دەرەوە لە ٧٪ خاڵی حەوت ڕێژەی بۆ ناو هەرێم لە (٥٪) بۆ دەرەوە (١٠٪) خاڵی هەشت نیسبەکەی بۆ ناو هەرێم لە (٤٪) نرخەکە ٢دینار، بۆ دەرەوە (٥) دینار، نۆیەمیش گۆڕاوە بۆ تفەنگی ڕاو ساچمە لابراوە جارێکی تر کراوە بە تفەنگ(٢٨) لە (٢٪) کراوە بە (١٪)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

بەشی/٢٩ ئەو گۆڕانکاریەی تێدا کرا، ئایا کەس تێبینی تری هەیە؟ کێ لەگەڵە وەکو خۆی بمێنێتەوە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بەتێکڕای دەنگ پەسەند کرا.

ئەمە تەعریفەی گومرگی تەواو بوو، ئێستا ماوەتەوە بەسەر یەکەوە بیخەینە دەنگ دانەوە بنەمای باجی گومرگی وەکو یاسا وملحقات تەواو بوو، ئێستا کێ لەگەڵ ئەو یاسایە و خشتەکەیە؟ کێ لەگەڵ نییە؟ بە زۆربەی دەنگ یاسای باجی گومرگ پەسەند کرا، سوپاستان دەکەین بۆ تەحەمولتان، هیوادارین وەزارەتی دارایی وئابووریش لەسەر ئەم یاسایە کاری خۆی وەکو پێویست بکات.

بەڕێز ئەیاد حاجی نامق:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

هەرشتی هونەرکارییە ئەگەر لیژنەی دارایی تا ئێستا زۆر ماندوو بوون بەراستی ئەو ماندوو بوونەش بکەن بەنموونە لەهەندێ لیستدا تێبینی دەکەین (٤٩،٤٨،٤٧) ئەو ژمارانە هیچی لەبەرامبەر دانیە، هەر لیستێک با هەرشتێک تێبنی یەک بنووسن، بەشی (٢٩) تەنها (٤٧) برگەیە لەو بابەتە هەر بۆ تاکید کردنە، سوپاس

بەڕێز فەرەنسۆ تۆما هەریری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

منیش شتێکم هەیە بۆ گفتوگۆکردن نییە، ئەندامانی پەرلەمان پابەندن کەبەیانیان وئێواران دەوام بکەن، بەڵام بۆ ئیش وکارەکانی پەرلەمان پابەند نین، بۆیە داوا دەکەم ئەو وەختانە کە دوادەکەون ئۆقەر تایمان بدەنێ، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاس کاک فرەنسۆ، ئەوە لەمێژە حیساب کراوە، کارمەندەکانی پەرلەمان تۆزێک لە

فەرمانگەکانی تر زیاتر دەوام دەکەن، پابەندیشن بەدەوام، لەبەر ئەوە لەسەرۆکایەتی زۆرجار هەوڵماندداوە ئەوە رەچاو بکەین وسوپاستان دەکەین کە تێبینی ئەوە دەکەن، ئەوە زیاتر هانی سەرۆکایەتی دەدات کە زیاتر چاومان لێبیان بێ، سوپاس.

بەڕێز د.عیزەدین مستەفا رەسول:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بەتایبەتی بۆ دانیشتنە، من ئەڵێم غایب بنووسری ئەوەی نەهاتووە لەکاک نەژادەوە دەست پێ بکات. سوپاس

بەڕێز جەمیل عەبدی سندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن.

بۆ تێبینی کاک ئەیاد دەڵێم لیژنەی دارایی وئابووری زۆر بەدڵسۆزی کاری خۆی دەکات تاکو هیچ خەلەل لەژمارەکاندا نەبن، سوپاس

بەڕێز سەرۆکی ئەنجوومەن:

سوپاستان دەکەین، لەراستیدا ماندوو بوون، بەڵام ئەم ئیشەش پێویستە، سبەی سەعات (١٠) رۆژی دیداری حکومەتە. دانیشتنی ئەمڕۆمان کۆتایی هات.

فەرسەت ئەحمەد عەبدوڵڵا	**نەژاد ئەحمەد عەزیز ئاغا**	**جوهر نامق سالم**
سکرتێری ئەنجوومەن	**جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن**	**سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق**

یاسای باجی گومرگیی
هەرێمی کوردستانی عێراق

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم وشانەی خوارەوە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە ماناکانی تەنیشتیانە:

١- هەرێم: هەرێمی کوردستانی عێراق.

٢- وەزارەت: وەزارەتی دارایی وئابووریی هەرێم.

٣- وەزیر: وەزیری دارایی وئابووریی هەرێم.

٤- باجی گومرگی: ئەو پارەیەی لەلیستەکانی کەلوپەلەکاندا دیاری کراوە ورێژەی باجە گومرگی یەکانیان وئەو بنەما تێبینی یانەی سەبارەت بەو کەلوپەلانەی دێنە هەرێمەوە ولێ ی دەردەچن نووسراون.

٥- جۆری کەل وپەل: ئەو کەل وپەلانەی لە لیستەکانی باجی گومرگیی پابەندی ئەم یاسایەدا ناوبراون.

ماددەی دووەم:

باجی(رۆیشتوو یاهاتوو/الصادر والوارد)ی گومرگی بەپێی ئەو برانە(مقادیر) وەردەگیرێن کەلە لیستەکانی پاشکۆی ئەم یاسایەدا دیاری کراون.

ماددەی سێ یەم:

ئەوکۆت وبەربەستانەی بەپێی بڕیارەکانی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق یا ئەنجوومەنی وەزیرانی هەرێم خراونەتە سەرهەندێ کەلوپەلی هێنراویا نێردراو هەر لە کارپێکرندا دەمێننەوە.

ماددەی چوارەم:

وەزارەت بۆی هەیە کارو کرداری پێویست لەبابەتی پارێزگاری(حمایە)یا بەرامبەرێتێ (المقابلە بالمثل) بکا ئەگەر بەرژەوەندیی هەرێم بەهۆی کارەساتێکەوە کەلەیەکێ لە وولاتە بیانی یەکاندا رووەدا بکەوێتە بەر مەترسی:

أ - بۆ مەبەستی وەرگرتنی رەسم وباجی قورس لە سەر کەلوپەلەکانی هەرێم یا قەدەغەکردنی یا سنووردانان بۆ هەندێ کەلوپەلی هێنراو یانێردراو.

ب- بۆ مەبەستی نزم بوونەوەی نرخی پارەی ئەو وولاتە بەشێوەیەک کەببێتە هۆی لەنگی لەپێشبرکێ ی بازرگانیی ئاساییدا تا ئەو رادەیەی بازرگانی هەرێم بخاتە مەترسی یەوە. بۆیە دەشێ پەیرەوی ئەوتۆ دەربکرێن کە کەلوپەلەکانی هەربەکێ لەو وولاتانە بخاتە ژێر رکێفی

زیادکردنی باجە گومرگی یەکانەوە بەمەرجێ ئەو زیادکردنە لەدوو هەندەی ئەو باجە پتر نەبێ کە لەلیستە پاشکۆکانی ئەم یاسایەدا دیاری کراون.

ماددەی پێنجەم:

هەر زیاد کردن یا کەم کردنەوە یا هێشتنەوە کەبەپێی حوکمی ماددەی چوارەمی ئەم یاسایە دەکرێن دەشێ بە پەیرەو نەهێلرێن یابگۆردرێن.

ماددەی شەشەم:

ئەگەر بارودۆخێکی وەها هاتە پێشەوە کەحکومەتی هەرێم وا بەپێویست بزانێ بۆ بەتەنگەوە هاتنی بەرژەوەندی یە ئابووریەکانیی هەرێم سنوور بۆ هێنانی کەلوپەلێک دابنێ یا رێکی بخا ئیتر ئەگەر سەبارەت بەکۆی کەلوپەلەکە یا بەکۆی نرخی هێنانیان بێ لە هەموو سەرچاوەکانەوە یا لەهەر سەرچاوەیەکەوە ئەوا دەشێ پەیرەو دەربکرێ بۆ دیاریکردنی رادەی هەرەبەرزی کەلوپەلەکان یا نرخی ئەوەی دەتوانرێ بهێنرێ بەشێوەیەکی گشتی یا بەتایبەتی لەو وولاتە یا لەو وولاتانەوە بەپێی ئەو پەیرەوە.

ماددەی حەوتەم:

فەرمانگەو دام ودەزگاکانی حکوومەتی و حزبەکان وکۆمەڵەکان ملکەچی ئەو باجە گومرگی یانە دەبن کەلەم یاسایەدا هەن.

ماددەی هەشتەم:

وەزیر بۆی هەیە رێنماییی پێویست بۆ ئاسانیی جێبەجێ ی کردنی ئەم یاسایە دەربکا.

ماددەی نۆیەم:

کار بەهیچ دەقێک ناکرێ کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆک بێ.

ماددەی دەیەم:

دەبێ وەزیرە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

ماددەی یازدەیەم:

ئەم یاسایە لەڕۆژی بڵاوکردنەوەیەوە لە ڕۆژنامەی رەسمیدا کاری پێ دەکرێ.

جوهر نامق سالم
سەرۆکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق